

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ PROGRAMI**

**PARTNER ŞİDDETİNE MARUZ KALAN
KADINLARDA TRAVMA SONRASI BÜYÜMENİN,
PSİKODİNAMİK KİŞİLİK ORGANİZASYONLARI,
KİŞİLERARASI DUYGU DÜZENLEME VE
ALGILANAN GENEL STRES DÜZEYİ BAĞLAMINDA
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ŞEVVAL SUNGUROĞLU

İSTANBUL, 2024

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ PROGRAMI**

**PARTNER ŞİDDETİNE MARUZ KALAN
KADINLARDA TRAVMA SONRASI BÜYÜMENİN,
PSİKODİNAMİK KİŞİLİK ORGANİZASYONLARI,
KİŞİLERARASI DUYGU DÜZENLEME VE
ALGILANAN GENEL STRES DÜZEYİ BAĞLAMINDA
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ŞEVVAL SUNGUROĞLU
(200133054)**

**Danışman
(Dr. Öğr. Üyesi Filiz Kumova)**

DÜZELTİLMİŞ TEZ

İSTANBUL, 2024

25/04/2024

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji tezli yüksek lisans programı öğrencisi 200133054 numaralı **Şevval SUNGUROĞLU**'nun, hazırladığı "*Partneri Tarafından Şiddete Maruz Bırakılmış Kadınların Travma Sonrası Büyüme Kapasitelerinin İlişkili Değişkenler Açısından İncelenmesi*" konulu yüksek lisans ile ilgili Tez Savunma Sınavı, 25.04.2024 Perşembe günü saat 11:00'de yapılmış, sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **Kabulüne Oy Çoğunluğu/Oy Birliği** ile karar verilmiştir.

Tez adı değişikliği yapılması halinde: Tez adının Partner Şiddetine Maruz Kalan Kadınlarda Travma Sonrası Büyümenin, Psikodinamik Kişilik Organizasyonları, Kişilerarası Duygu Düzenleme ve Algılanan Genel Stres Düzeyi Bağlamında İncelenmesi şeklinde değiştirilmesi uygundur.

Jüri Üyesi	Karar
1. Dr. Öğr. Üyesi Filiz KUMOVA (Danışman)	Kabul
2. Dr. Öğr. Üyesi Zeynep TEMEL	Kabul
3. Dr. Öğr. Üyesi Barkan ESKİİLİ	Kabul
4.
5.
6. (İkinci Danışman)*.....

*2. Danışman varsa doldurulması gerekmektedir.

ETİK BİLDİRİM

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bağlı olduğum üniversite veya bir başka üniversitedeki başka bir çalışma olarak sunulmadığını beyan ederim.

Şevval Sunguroğlu

DÜZETME METNİ

- Tez Başlığı Değişimi
- Tartışma Bölümünün Zenginleştirilmesi
- Tez Literatür Kısımına Eklemeler Yapılması

TEŐEKKÜR

Yüksek lisansın ilk gününden itibaren klinik psikolog olma yolunda bilgi ve deneyimleriyle beni geliőtiren, tez dönemi boyunca sabrı ve desteğini hiç esirmeyen danışmanım sayın Dr. Filiz KUMOVA'ya, lisans yıllarından itibaren derslerini keyifle dinlediğim ve kadına yönelik Şiddet konusunda çalışmam noktasında ilham olan Dr. Duygu Buga'ya, bu yola beraber başlayıp yürüdüğüm arkadaşlarım Elif BAYRAKTAR, Uygur YILDIRIM, Dilara GÖRGÜLÜ ve Sena Kaya'ya, tez sürecimdeki stresimi benimle paylaşan ve anlayışlarını esirgemeyen Kız Çocukları Eğitim Derneği'ndeki tüm çalışanlara, bu tezin bitmesini benim kadar bekleyen Bi'Şey Seans ve Fiks Psikolojik Danışmanlık bünyesindeki arkadaşlarıma, tezimi merak edip soran tüm tanıdıklarıma, bu meslekte olmamı sağlayan hayatta her zaman desteklerini arkamda hissettiğim sevgili canım aileme ve bu süreçte yolumu kolaylaştırmak için çabalayan hayat arkadaşım sevgili eşime destekleri ve varlıkları için teşekkürü borç bilirim.

Şevval Sunguroğlu

**PARTNER ŞİDDETİNE MARUZ KALAN KADINLARDA
TRAVMA SONRASI BÜYÜMENİN, PSİKODİNAMİK KİŞİLİK
ORGANİZASYONLARI, KİŞİLERARASI DUYGU DÜZENLEME
VE ALGILANAN GENEL STRES DÜZEYİ BAĞLAMINDA
İNCELENMESİ**

Şevval Sunguroğlu

ÖZET

Bu çalışmanın amacı hayatının herhangi bir döneminde partneri tarafından fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz bırakılmış kadınların travma sonrası büyüme düzeylerinin algılanan genel stres seviyesi, maruz kalınan şiddetin derecesi, kişilerarası duygu düzenleme düzeyi ve psikodinamik perspektiften nevrotik kişilik organizasyonu ile ilişkisinin incelenmesidir. Çalışmaya toplam 146 kadın katılmıştır. Katılımcılardan Bilgi Formu, Kadına Yönelik Şiddet Derecelendirme Ölçeği, Kişilik Organizasyonları Envanteri, Travma Sonrası Büyüme Ölçeği, Algılanan Stres Seviyesi Ölçeği ve Kişilerarası Duygu Düzenleme Ölçeği'nden oluşan anket formu aracılığıyla veriler toplanmıştır. Araştırma verileri, korelasyon, çoklu doğrusal regresyon analizi ve bağımsız gruplar t- Testi kullanılarak incelenmiştir. Araştırmada, ilgili değişkenlerden sadece algılanan stres seviyesi ile kişilerarası duygu düzenleme becerilerinin travma sonrası büyüme kapasitesini anlamlı bir şekilde yordadığı, travma sonrası büyüme ile kimlik difüzyonu arasında da negatif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra, sınırdurum kişilik organizasyonuna sahip katılımcıların, maruz kaldıkları şiddetin derecesinin, algılanan stres seviyelerinin ve kişilerarası duygu düzenleme puanlarının, nevrotik gelişim düzeyindeki katılımcılara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Travma sonrası büyüme açısından iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Elde edilen sonuçlar alan yazın bulguları çerçevesinde tartışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Kadına Yönelik Şiddet, Travma Sonrası Büyüme, Kişilerarası Duygu Düzenleme, Psikodinamik Kişilik Organizasyonu, Algılanan Stres

**EXPOLORING OF POST-TRAUMATIC GROWTH IN WOMEN
EXPOSED TO PARTNER VIOLENCE IN THE CONTEXT OF
PSYCHODYNAMIC PERSONALITY ORGANIZATIONS,
INTERPERSONAL EMOTION REGULATION AND
PERCEIVED GENERAL STRESS LEVEL**

Şevval Sunguroğlu

ABSTRACT

The aim of the present study was to explore the relationship between posttraumatic growth of women who were subjected to physical and/or sexual violence by their partners at any period of their lives and perceived general stress level, intensity of violence being exposed, interpersonal emotion regulation and psychodynamic neurotic personality organisation. A total of 146 women participated in the present study. The data were collected from the participants through a questionnaire consisting of Demographic Information Form, Violence Against Women Rating Scale, Personality Organisations Inventory, Posttraumatic Growth Scale, Perceived Stress Level Scale and Interpersonal Emotion Regulation Scale. The research data were analysed using correlation, multiple linear regression analysis and independent groups t-test. The findings revealed that only perceived stress level and interpersonal emotion regulation skills significantly predicted posttraumatic growth. Moreover, the results yielded there was a significant negative relationship between posttraumatic growth and identity difusion. Furthermore, it was found that the degree of violence being exposed to, perceived general stress level and interpersonal emotion regulation scores of the participants with borderline personality organization, were significantly higher than those of the neurotic ones. No statistically significant difference was found between these two groups in terms of posttraumatic growth. The obtained results were discussed within the framework of the literature research.

Keywords: Violence Against Women, Posttraumatic Growth, İnterpersonal Emotion Regulation, Psychodynamic Personality Organisation, Perceived Stress Level

ÖN SÖZ

Bu çalışmanın amacı partneri tarafından şiddete maruz bırakılan kadınların travma sonrası büyüme kapasitelerinin, maruz bırakıldıkları şiddetin derecesi, algılanan stres seviyesi, kişilerarası duygu düzenleme kapasitesi ve psikodinamik açıdan nevrotik kişilik organizasyonu ile ilişkisinin incelenmesidir. Veri toplama çalışması çevrimiçi anket yöntemi ile kadına yönelik şiddet alanında çalışan dernek/vakıfların katkısı ve sosyal medya aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Yapılan bu çalışma ile literatürde eksik kalmış bu alanın önemli ve güncel bilgiler ile geliştirilmesinin sağlanması, aynı zamanda şiddete maruz bırakılan kadınlarda travma sonrası büyüme çalışılarak kadınların içlerindeki gelişim kapasitesine katkıda bulunulması hedeflenmiştir.

Bu çalışmanın hayata geçirilmesinde, yüksek lisans öğrenciliğim boyunca ve etik değerler doğrultusunda terapistlik kimliğimin oluşmasında katkısı, desteği ve sabrıyla her zaman destekçi olan kıymetli tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Filiz KUMOVA'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Nisan, 2024

Şevval Sunguroğlu

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
ÖN SÖZ.....	vii
SEMBOLLER	x
TABLO LİSTESİ	xi
KISALTMALAR	xii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	5
1. KURAMSAL YAPIYLA İLGİLİ ALANYAZINDA YER ALAN ARAŞTIRMALAR.....	5
1.1. KADINA YÖNELİK ŞİDDET	5
1.1.1. Kadına Yönelik Şiddet Döngüsü Teorisi	5
1.1.2. Kadına Yönelik Şiddet Türleri	6
1.1.2.1. Fiziksel Şiddet	6
1.1.2.2. Cinsel Şiddet.....	7
1.1.2.3. Psikolojik/ Duygusal Şiddet	7
1.1.2.4. Ekonomik Şiddet.....	8
1.1.2.5. Israrlı Takip	8
1.1.3. Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Yurt İçi ve Yurt Dışı Çalışmalar.....	8
1.2. TRAVMA SONRASI BÜYÜME	9
1.2.1. Travma Sonrası Büyüme Boyutları	11
1.2.1.1. Kendilik Algısındaki Olumlu Değişim	11
1.2.1.2. Kişilerarası İlişkilerde Olumlu Değişim	12
1.2.1.3. Hayat Felsefesindeki Olumlu Değişim	12
1.2.1.4. Yeni Seçeneklerin Fark Edilmesi	13
1.2.1.5. İnanç Sistemindeki Değişim	13
1.2.2. Travma Sonrası Büyüme Modelleri.....	14
1.2.2.1. Schaefer ve Moos Kavramsal Modeli	14
1.2.2.2. İşlevsel- Betimsel Model	15
1.2.2.3. Organizmik Değerleme Kuramı	16
1.2.3. Travma Sonrası Büyümeye İlişkin Yurt İçi ve Yurt Dışı Çalışmalar	18
1.3. ALGILANAN STRES SEVİYESİ.....	22
1.3.1. Algılanan Stres Seviyesi ve Travma Sonrası Büyüme.....	22
1.3.2. Algılanan Stres Seviyesi ve Travma Sonrası Büyümeye İlişkin Araştırmalar	23

1.4. KİŞİLERARASI DUYGU DÜZENLEME.....	24
1.5. PSİKODİNAMİK KİŞİLİK ORGANİZASYONLARI	27
1.5.1. Nevrotik Kişilik Organizasyonu ve Travma Sonrası Büyüme.....	28
1.6. ARAŞTIRMACININ AMACI.....	30
İKİNCİ BÖLÜM	32
2. YÖNTEM.....	32
2.1. KATILIMCILAR	32
2.2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	38
2.2.1. Demografik Bilgi Formu	38
2.2.2. Kadına Yönelik Şiddet Derecelendirme Ölçeği	38
2.2.3. Travma Sonrası Büyüme Ölçeği.....	38
2.2.4. Algılanan Stres Seviyesi Ölçeği.....	39
2.2.5. Kişilerarası Duygu Düzenleme Ölçeği	39
2.2.6. Kişilik Organizasyonları Envanteri (KOREN).....	40
2.3. UYGULAMA.....	41
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	42
3. ANALİZ VE BULGULAR.....	42
3.1. VERİ ANALİZİ	42
3.2. SONUÇLAR	43
3.2.1. Betimleyici İstatistikler	43
3.2.2. Korelasyon Analizleri.....	44
3.2.3. Çoklu Doğrusal Regresyon Analizleri	45
3.2.4. Grup Karşılaştırmalarına İlişkin Analizler	46
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	48
4. TARTIŞMA	48
SONUÇ.....	56
KAYNAKÇA	58
EKLER.....	80

SEMBOLLER

\bar{x}	: Aritmetik ortalama
SS	: Standart sapma
N	: Kişi sayısı
p	: İstatistiki anlamlılık
B	: Regresyon katsayısı
β	: Standardize regresyon katsayısı
F	: İstatistiki güç
%	: Yüzdelik
r	: Korelasyon katsayısı
t	: Regresyon katsayısının standart hataya oranı
pr	: Kısmi korelasyon

TABLO LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1: Katılımcıların Sosyo-Demografik Değişkenlerinin Sayı ve Yüzde Cinsinden Dağılımı.....	26
Tablo 2 : Katılımcıların Psikolojik Destek Geçmişlerine Değişkenlerinin Sayı ve Yüzde Cinsinden Dağılımı.....	27
Tablo 3 : Katılımcıların Ailede Şiddet Deneyimlerine dair Değişkenlerinin Sayı ve Yüzde Cinsinden Dağılımı.....	27
Tablo 4: Katılımcıların Partner Şiddeti Deneyimlerine Dair Değişkenlerinin Sayı ve Yüzde Cinsinden Dağılımı.	28
Tablo 5 : Katılımcıların Partner Şiddeti Deneyimlerine Dair Değişkenlerinin Sayı ve Yüzde Cinsinden Dağılımı.....	29
Tablo 6 : Çalışmada Kullanılan Ölçek ve Alt Ölçeklerin Minimum, Maksimum, Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	36
Tablo 7 : Çalışmada Kullanılan Ölçeklerin Birbirleri ile Korelasyon Analizleri.....	37
Tablo 8 : Travma Sonrası Büyüme Oranının Araştırmadaki Bağımsız Değişkenler Tarafından Yordanmasına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları.....	38
Tablo 9: Araştırma Değişkenlerinin Nevrotik ve Sınır Durum Kişilik Organizasyonlarına göre Karşılaştırmalı Analiz Sonuçları.....	40

KISALTMALAR

APA	American Psychiatric Association
ASÖ	Algılanan Stres Ölçeği
GT	KOREN Gerçeklik Testi Alt-boyutu
KD	KOREN Kimlik Difüzyonu Alt-boyutu
KDDÖ	Kişilerarası Duygu Düzenleme Ölçeği
KGSM	Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
KOREN	Kişilik Organizasyonu Envanteri
KYSDÖ	Kadına Yönelik Şiddet Derecelendirme Ölçeği
PS	KOREN Primitif Savunmalar Alt-boyutu
TSB	Travma Sonrası Büyüme
TSBÖ	Travma Sonrası Büyüme Ölçeği
TSSB	Travma Sonrası Stres Bozukluğu
WHO	World Health Organization

GİRİŞ

Kadına yönelik şiddet dünya genelinde bir halk sağlığı sorunudur ve fiziksel, cinsel vb. şiddetin farklı türlerine maruz kalan kadınların yaklaşık %30'una, bahse konu şiddeti yakın ilişki içinde oldukları partnerleri uygulamaktadır (WHO, 2019). Ekonomik İş birliği ve Kalkınma Örgütü'nün (2019) verilerine göre, örgüte üye 36 ülke arasından erkek partnerleri tarafından en az bir kez psikolojik ve/veya fiziksel şiddete maruz kalan kadınların en çok bulunduğu ülke, %38 ile Türkiye olmuştur. Kadına yönelik her türlü şiddet eylemi, yüksek oranda eşler veya kadının ilişkide olduğu erkek partneri tarafından uygulanan ve toplumsal cinsiyet ayrımcılığına dayanan bir durum olarak görülmektedir (Buğa, 2021). Kadına yönelik şiddet duygusal, sosyal, ekonomik, cinsel ve/veya fiziksel şiddet olarak ayrı ayrı veya bir arada karşımıza çıkmaktadır (Buğa, 2021). Şiddete maruz kalan kadının fiziksel-zihinsel sağlığı ve psikolojik iyi oluşu olumsuz olarak etkilenmektedir (WHO, 2019). Şiddeti uygulayan kişinin, kadının güvendiği yakın veya özel biri olması da şiddete maruz kalan kadının bundan olumsuz etkilenme düzeyini arttırmaktadır (Gökmen, 2009). Türkiye'de şiddete maruz kalan kadınlar; aile içerisinde yaşanan sorunların mahrem olarak kabul edilmesinden ve daha birçok etmeden dolayı yaşadıkları şiddeti diğerlerine anlatmaktan çekinmekte, yasal bildirim yapma konusunda isteksiz olmakta veya bildirim yapacak gücü kendilerinde bulamamaktadırlar (Buğa, 2021; Gökmen, 2009).

APA (2013)'e göre bireyin, gerçek bir ölüm tehdidi, yaralanma veya yaralanma ihtimali, cinsel şiddet veya cinsel şiddet tehdidi yaşaması veya söz konusu durumlara doğrudan şahit olması travma olarak tanımlanmaktadır. Kadının yakın ilişkide olduğu partneri tarafından uygulanan şiddet, türüne, sıklığına ve yoğunluğuna göre farklı boyutlarda travmatik etkiye neden olabilmektedir (Ceylan, 2020). Kadınların partnerleri tarafından maruz bırakıldığı fiziksel ve/veya cinsel şiddet, psikolojik şiddeti de içinde barındıran bir olgudur. Travmatik olaylara maruz kalan kişilerin, hayatın doğal akışına adaptasyonu olumsuz olarak etkilendiği için bu kişilerde kontrol, bağ kurma ve anlam hissi altüst olmaktadır (Herman, 2007). Buna paralel olarak, kişinin kendisine ve dünyaya dair var olan bilişsel düşünme kalıpları maruz kalınan travma sonrasında olumsuz anlamda değişmekte ve yeni bilişsel kalıplar oluşmaktadır.

Travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) ve depresyon ise şiddete maruz kalan kadınlarda en çok görülen psikolojik sorunların başında gelmektedir (Şalcıoğlu, Urhan, Pirinçcioğlu ve Aydın, 2017). Şiddete maruz kalan kadınlarda görülebilen TSSB, kişinin işlevlerini ve hayat kalitesini negatif anlamda etkilemektedir (Aktan, Karatana ve Yazar, 2014; Eskin, Harlak, Demirkıran ve Dereboy, 2013).

Travmaya maruz kalan bazı bireylerde ise bu değişim olumlu anlamda gerçekleşmekte ve travma sonrası büyüme ortaya çıkabilmektedir (Ceylan, 2020). Tedeschi ve Calhoun (2014) tarafından ortaya atılan travma sonrası büyüme kavramı; kişisel güç, yeni olanaklar, diğerleriyle ilişki, hayatın takdiri ve manevi değişiklikler olmak üzere beş bileşenden oluşmakta ve kişiye- duruma özgü olarak farklı şekillerde gelişmektedir. Travma sonrası büyüme, travmaya maruz kalan kişi için travmatik olay sonrasında, eski hayatına kıyasla daha olumlu bir hayata geçiş olarak kabul edilmektedir (Ceylan, 2020). Bu alanda yapılan araştırma bulgularının ağırlığı, travmanın şiddetinin travma sonrası büyüme kapasitesini değiştirdiği ve şiddetin derecesi ne kadar artarsa travma sonrası büyüme düzeyleri de o kadar arttığı yönündedir (Armstrong ve Shakespeare- Finch, 2011; Janoff- Bullman, 2004). Buna karşın, alan yazında travma şiddeti ile travma sonrası büyüme arasında anlamlı bir ilişki olmadığını ortaya koyan bazı araştırmalar da mevcuttur (örn.; Ülbe ve Kartal, 2019; deRoon- Cassini ve ark., 2009; Hawley ve Joseph, 2008; Rosenbach ve Renneberg, 2008). Alan yazındaki çelişkili bulgular göz önüne alınarak bahse konu ilişkinin çalışmamızda da incelenmesine karar verilmiştir. Algılanan stres düzeyi ile travma sonrası büyüme arasındaki ilişkiye dair bildiğimiz kadarı ile alan yazında herhangi bir araştırma bulunmamasına karşın, gerek yeni travma modeli (Tedeschi ve ark., 2018), gerekse tanımı gereği stres ile etkin bir şekilde baş etme becerisini içeren psikolojik sağlamlık kavramı ile travma sonrası büyüme arasındaki pozitif ilişkiye işaret eden araştırma bulguları (örn.; Westphal ve Bonanno, 2007; Başarıkan ve Seki, 2023; Duan, Guo ve Gan, 2015). ışığında, algılanan genel stres seviyesinin travma sonrası büyümeyi negatif yönde yordamasının oldukça olası olduğu düşünülmüştür. Bu kapsamda çalışmamızda travma sonrası büyüme ile algılanan genel stres seviyesi arasındaki olası korelasyonel ve/veya yordayıcı ilişkinin incelenmesinin de alan yazındaki bahse konu boşluğu doldurmak için faydalı olabileceği değerlendirilmiştir.

Duygu düzenleme, bireyin duyguları tetikleyen bir durum ile ilişkili olarak ortaya çıkan negatif veya pozitif duygularını, bulunduğu ortamın koşullarına uygun olarak biyolojik, sosyal, bilişsel veya davranışsal yollar kullanarak düzenleyebilme becerisidir (Soysal ve Arı, 2020; Akbulut, 2018; Ersan, 2017; Demirtaş, 2018; Şahin, 2018). Sosyal bir varlık olan insanın duygu düzenleme süreçleri; bireylerin kişilerarası dinamiklerinden ve bulunduğu sosyal çevreden etkilenmektedir (Sevi Koç, 2017). Olumlu duyguları artırma, yatıştırıcılık, bakış açısı kazanma ve sosyal modelleme gibi bileşenlerden oluşan kişilerarası duygu düzenleme becerisi; travmaya maruz kalan bireyler açısından özellikle önem arz etmektedir (Sevi Koç, 2017; Şahin, 2018). Kişilerarası duygu düzenleme becerisi yüksek olan bireyler, yaşanan zorlu deneyimler sonrası stresi azaltmak ve pozitif duyguları arttırmak için diğerlerinin varlığından yararlanmakta; örneğin, sadece toplum yararına bir eylemde bulunmak bile diğerinin buna ne tepki verdiğiyle ilgili olmaksızın duygu düzenleme üzerinde olumlu bir etki yaratabilmektedir (Zaki ve Williams, 2013).

Kernberg'in öne sürdüğü üçlü kişilik organizasyonu tanımlaması nevrotik, borderline (sınır durum) ve psikotik olarak sınıflandırılmakta; kimlik bütünlüğü, savunma mekanizmaları (ilkel veya olgun) ve gerçeği değerlendirme yetisine göre kişinin hangi kişilik organizasyonuna sahip olduğu belirlenmektedir (Acklin, 1994; Clarkin, Kernberg ve Yeomans, 2006; Şahin, 2009). Nevrotik kişilik örgütlenmesine sahip olan birey; iyi ve kötünün birleştiği bütünlüklü ve tutarlı bir kendilik algısına sahiptir, duyguları düzenleyebilme becerisi, olgun savunma mekanizmalarının kullanılması, gerçeği değerlendirebilme yetisinin olması, gözlemleyen egonun varlığı, özgüven, ötekilerle kurulan ilişkilerden keyif alma kapasitesi ve bu ilişkiler içerisinde kendi sınırlarını koruyabilme, diğerinin sınırlarına saygı gösterebilme, stres toleransının yüksek olması gibi özelliklere sahiptir (Acklin, 1994; Ceran Yıldırım ve Yüksel, 2021; Clarkin, Kernberg ve Yeomans, 2006; Şahin, 2009). Kişilerin yaşadıkları travmatik yaşam olaylarından sonra hayat amacında, kendilikte ve hayat felsefesinde olumlu değişimler görülmesi ve işlevselliğinin artması olarak tanımlanan travma sonrası büyüme kavramının; kişilerarası ilişkilerde sağlıklı yönde değişim, yaşama anlam katma, kişisel güç kazanımı, psikolojik iyi oluşun artması, yeni olanakları değerlendirebilme, ruhani değişim, hayattan memnun olabilmek kapasitesindeki artış, kendi sınırlarını kabul edebilme, yaşamdaki önceliklerin önem

sırasının değişmesi gibi özellikleri (Dürü, 2006; Elderton, Berry ve Chan, 2015; Tedeschi, 1999) nedeni ile nevrotik düzey kişilik gelişim seviyesiyle ilişkili olduğu düşünölmüştür.

Bu çalışmada, 18 yaşından büyük, fiziksel bir engeli olmayan ve yaşamının herhangi bir döneminde partnerleri tarafından fiziksel ve/ veya cinsel şiddete maruz kalmış kadınların; travma sonrası büyüme kapasiteleri ile uğradıkları fiziksel/cinsel şiddetin derecesi, kişilerarası duygu düzenleme becerileri, algılanan stres düzeyleri ve psikodinamik perspektiften kişilik organizasyonları arasındaki korelasyonel ve yordayıcı ilişkilerin incelenmesi hedeflenmiştir. Bu çalışmanın; şiddete maruz kalan kadınlarda travma sonrası büyüme kavramına ilişkin az sayıda çalışma bulunması (Akcan, 2018), kişilerarası duygu düzenlemenin uluslararası alan yazında az sayıda çalışılmış bir kavram oluşu (Yüksel, Saruhan ve Keçeci, 2021; Uzun, 2021; Williams, Morelli ve Zaki,2018; Liu, Strube ve Thompson, 2021), algılanan stres düzeyi ile travma sonrası büyüme arasındaki ilişkiye ilişkin çelişkili araştırma sonuçlarının bulunması ve travma sonrası büyüme kavramına, kişilik organizasyonları kapsamında psikodinamik yönden açıklama getirme çabası nedeniyle önemli olduğu ve alan yazına katkı sağlayabileceği düşünölmüştür. Aynı zamanda bu değişkenlerin hepsinin birlikte incelendiği bir araştırma da bildiğimiz kadarı ile bulunmamaktadır. Kadına yönelik şiddet bir halk sağlığı sorunudur. Bu kapsamda da şiddete maruz kalan kadınların içlerindeki büyüme kapasitelerine ışık tutmayı hedefleyen ilgili çalışmamızın, söz konusu grup için düzenlenecek olası psikolojik destek programları için de faydalı bir kaynak olabileceği değerlendirmesi yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KURAMSAL YAPIYLA İLGİLİ ALANYAZINDA YER ALAN ARAŞTIRMALAR

1.1. KADINA YÖNELİK ŞİDDET

Şiddet; kişinin kendisi, başkaları veya bir topluluk üzerinde güç ve baskı kurmak amacıyla uygulanan, birey üzerinde psikolojik-fizyolojik birçok olumsuz etkisi olan ve derecesi geçmişten günümüze giderek artan bir olgu olup, küresel bir halk sağlığı ve insan hakları sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır (Page ve İnce, 2008; World Health Organisation (WHO, 2002; 2013). Kadına yönelik şiddet ise şiddetin alt türlerinden kişilerarası şiddet kapsamına girmekte ve genellikle aile içi şiddet terimiyle birlikte kullanılmaktadır (Ceylan, 2020; WHO, 2002).

Kadına yönelik şiddet, kadın üzerinde tahakküm kurmak amacı ile genellikle erkek tarafından sistematik bir biçimde gerçekleştirilen ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden temel alan bir insan hakları ihlali ve kadın halk sağlığı sorunu olarak görülmektedir (Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, 2019; Page ve İnce, 2008; WHO, 2013; 2019). Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonu tarafından Eylül 1992’de, kadına yönelik şiddete karşı bir bildirme hazırlamak için özel bir çalışma grubu toplanmıştır ve bu bildirme kadına yönelik şiddetin, cinsiyete dayalı bir istismar biçimi olarak tanımlanması açısından önem arz etmektedir (Heise, 1993). Dünya genelinde yaklaşık olarak kadınların %30’unun romantik ilişkide bulunduğu partneri tarafından fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kaldığı bilinmekte; hatta bazı bölgelerde bu oranın daha da yükseldiği görülmektedir (WHO, 2013).

1.1.1. Kadına Yönelik Şiddet Döngüsü Teorisi

Walker (2000) tarafından geliştirilen şiddet döngüsü teorisi, kadının şiddetin var olduğu bir ilişkiden çıkamaması veya bu ilişkiyi beklenenden daha fazla sürdürmesinin altında yatan dinamiği açıklamaktadır (Nathan, 2011). Bu teoriye göre şiddetin gerçekleşme döngüsü üç ayrı aşamadan oluşmaktadır. Bu aşamalardan ilkinin,

partnerler arasında gerilimin yükseldiği evre oluşturmaktadır (Şahin, 2018; Korkmaz, Demiray, Sevil, Hablemitoğlu ve Taşkıran, 2015; Walker, 2000). Bu evrede, şiddet uygulayıcı, partnerine karşı memnuniyetsizliğini ve düşmanlığını, isim takma gibi kasıtlı davranışlarla dolaylı yoldan göstererek gerilimin kademeli şekilde yükselmesine neden olur (Nathan, 2011; Walker, 2000). Kadın ise erkeğin öfkesini, temel tekniklerle veya partnerinin istediğini yaparak yatıştırmaya çalışır. Kısa bir zaman için bunda başarılı olur ve böylelikle de şiddeti kontrol edebileceğine dair gerçekçi olmayan bir inanış geliştirir (Sabit, 2019; Walker, 2000). İkinci aşama olan akut olay evresi, üç aşama arasında göreceli olarak en kısa ve kadın için en yıkıcı sonuçlanan aşamadır (Nathan, 2011). Kadının yara aldığı cinsel/ fiziksel ve psikolojik şiddetin kaçınılmaz olarak gerçekleştiği bu aşamada, kadın kendini korumaya ve polis gibi üçüncül kişilere ulaşmaya çalışabilir (Walker, 2000). Balayı evresi veya sevgi dolu pişmanlık evresi olarak da bilinen son aşamada ise şiddet uygulayıcı, hediye alma, özürler dileme gibi pozitif pekiştiriciler yoluyla kibar davranışlarda bulunarak şiddetin tekrar gerçekleşmeyeceğine kadını inandırmaya çalışır (Sabit, 2019; Nathan, 2011; Walker, 2000; Subaşı ve Akın,b.t). Şiddetin veya gerilimin olmadığı bu aşamada kadın, şiddet uygulayan partnerine karşı kendisini tekrardan sevgi dolu hisseder ve partnerinin şiddet davranışını terk edeceğine inanarak bu ilişkiyi devam ettirir (Korkmaz ve ark., 2015; Nathan, 2011).

1.1.2. Kadına Yönelik Şiddet Türleri

Kadına yönelik şiddeti daha net anlamak ve tanımlamak için partner şiddeti farklı alt gruplara ayrılmaktadır (O'Leary ve Heyman, 2001). Fiziksel, ekonomik, cinsel, psikolojik/ duygusal şiddet ve ısrarlı takip olmak üzere kadına yönelik şiddet türleri genel olarak beş ayrı başlıkta incelenmektedir (Aile Araştırma Kurumu, 1998).

1.1.2.1. Fiziksel Şiddet

Fiziksel şiddet, partnerinin kadının üzerinde kaba kuvvet ve zor kullanarak; onu korkutmayı, tehdit etmeyi ve sindirmeyi amaçlandığı bir şiddet türüdür (Gezen ve Oral, 2013). İtme, tokatlama, cimcikleme, yakma, vurma, kolunu bükme, zarar verici alet kullanma, ateşli silahla zarar verme ve hırpalama gibi fiziksel bir gücün kullanıldığı durumlar ve kadını temel ihtiyaçlarından mahrum etme gibi herhangi bir

fiziksel temas içermeyen davranışlardan oluşmaktadır (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2016; Ceco, 2018; Ceylan, 2020). Kadına yönelik şiddet, dünya genelinde yaygın bir toplumsal sorun olarak raporlanmaktadır (Unicef, 2000). Dünya genelinde yaklaşık olarak %30 oranında kadın, hayatının herhangi bir döneminde partneri tarafından fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalmaktadır (WHO, 2019). Kadın cinayetlerine bakıldığında ise dünya genelinde %38-%50 oranında kadının yakın ilişkide olduğu partneri tarafından öldürüldüğü belgelenmiştir (WHO, 2019). Bunun yanı sıra, %3 ile %13 arasında değişen oranlarda kadınlar, fiziksel şiddet içeren bu davranışlardan herhangi birine maruz kaldığını dile getirmişlerdir (KSGM, 2008).

1.1.2.2. Cinsel Şiddet

Cinsel şiddet, kadını korkutmak, kontrol etmek ve tehdit etmek için kadının onayı olmadan gerçekleşen cinsel içerikli davranışların tümüdür (Gezen ve Oral, 2013; Ceylan, 2020). Cinsel şiddet, tecavüz, başkalarıyla cinselliğe zorlama, kadının isteği olmadan zorla hamile bırakma, zorla porno izlettirme, cinsel organa zarar verme, kadının onayı olmadan cinsel birlikteliğe zorlama, kadını cinsellik konusunda yetersizlikle suçlama şeklinde kendini göstermektedir (Ceylan, 2020). Kadının rahatsız olacağı herhangi bir cinsel içerikli söylem de cinsel şiddet olarak kabul edilmektedir (Karal ve Aydemir, 2012). Cinsel şiddet olaylarının büyük çoğunluğu fiziksel şiddet ile birlikte görülmekte ve kadının ölümüyle sonuçlanabilmektedir (Aktaş, 2006). Bu konuyla ilgili Campbell ve Soeken (1999) yaptıkları çalışmanın sonucunda, %46 oranında kadının fiziksel şiddetle birlikte cinsel şiddete de uğradığını tespit etmişlerdir. Partner kaynaklı fiziksel ve cinsel şiddet, kadına yönelik şiddetin en yaygın şekli olarak karşımıza çıkmaktadır (WHO, 2013). Kadınların hayatlarının herhangi bir döneminde, %6 ile %59 oranında, partnerleri tarafından cinsel ilişkiye zorlanma veya bu doğrultuda girişime maruz kalma durumunu yaşadıkları, birçok farklı ülkede yapılan çeşitli araştırmalar ile ortaya konmuştur (örn.; Garcia- Moreno, 2005; Gülçür, 1999; Zarei ve ark., 2015).

1.1.2.3. Psikolojik/ Duygusal Şiddet

Alan yazında, sözel şiddet, duygusal şiddet ve psikolojik şiddet gibi farklı adlandırmalar ile kavramsallaştırılan psikolojik şiddet; bağırarak, izole etmek,

aşağılamak, hakaret etmek, küfretmek, lakap takmak, tehdit etmek, kıyaslamak, kadına çeşitli konularda baskı yapmak gibi davranışları içermektedir (Ceco, 2018). Fiziksel şiddetin olduğu her durumda psikolojik şiddetin de olduğu söylenebilirken; psikolojik şiddet tek başına da görülebilmektedir (Ellsberg, 2010). Türkiye’de 1998 yılında yapılan bir çalışmada kadınların %84 oranında parnerleri tarafından duygusal şiddete maruz kaldıkları rapor edilmiştir (Aile Araştırma Kurumu, 1998). Türkiye’de yapılan başka bir çalışmada da evli kadınların %44’ünün evlilik içinde eşleri tarafından duygusal şiddete maruz bırakıldıkları sonucu ortaya çıkmıştır (Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, 2009).

1.1.2.4. Ekonomik Şiddet

Kadına yönelik ekonomik şiddet; temel ihtiyaçların giderilmemesi, kadının çalışmasına izin vermemesi, kadını zorla çalıştırma, borç vermeye zorlama, üzerine kredi çekme, ev içi maddi konularda kadının fikrini almama, kadına para vermemesi, kazancına el konulması gibi içerisinde ekonomik ihmali de barındıran, kadını ekonomik araçlar yolu ile kontrol etme durumları olarak tanımlanmaktadır (Yılmaz ve Karaboğa, 2011; Ceylan, 2020; Türkiye’de Aile İçi Şiddet Araştırması, 2009).

1.1.2.5. Israrlı Takip

Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’da ısrarlı takip, kadının güvenliğine yönelik tehdit içeren telefon aramaları, mesajlar, takip etme, ısrarlı bir şekilde hediye gönderimi ve sosyal medya üzerinden takip gibi eylemler olarak tanımlanmaktadır (Ceco, 2018).

1.1.3. Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Yurt İçi ve Yurt Dışı Çalışmalar

Travmatik olaylar, kişinin fiziksel ve/veya can güvenliğine yönelik doğrudan veya dolaylı olarak bir tehdit yaşamasıyla oluşmakta ve istemsiz olarak gelişen bazı travmatik tepkilere (kaçınma, tekrar yaşantılama, dissosiyasyon vs.) neden olmaktadır (APA, 2013). Travmatik deneyimler, beklenmedik şekilde meydana gelen ve bireylerin var olan başa çıkma stratejilerini işlevsiz kılan olaylar olmakla birlikte; aynı zamanda kişinin hayat değerleri, hassasiyetleri ve ölümlü olma düşüncesiyle yüzleştiği, hayatlarını öncesi ve sonrası olarak bölen, bireysel ve aynı zamanda çevresel birçok şeyi değiştirdiği bilinen olaylardır (Dürü, 2014). Kadına yönelik

fiziksel ve cinsel şiddet de bir travma türüdür ve genel kabul görmüş travma tanımlaması ile örtüşmektedir (APA, 2013). Judith Herman (1992), Travma ve İyileşme adlı kitabında, aile içi şiddete maruz kalan kadınların, genelde kaçma kabiliyetlerini sınırlayan ve ortadan kaldıran travmatik sendrom tepkileri verdiklerini ifade etmiştir. Buna karşın, Tedeschi, Park ve Calhoun (1998)'un yaptığı çalışmada da rapor edildiği gibi şiddetli travmatik olaylardan sonra hayatı olumlu etkileyen travma sonrası büyüme geliştirilmesi de mümkündür. Travma sonrası büyümenin gerçekleşebilmesi için travmatik olay, yoğun duygusal sıkıntı, inanç ve hedeflere yönelik tehditler ve yaşam anlatısının kesintiye uğraması gibi durumları içermelidir (Berger ve Weiss, 2009). Herman (1992)'nin de ifade ettiği gibi şiddet uygulayan bir eşten kaçan kadın da korku ve kaygı başta olmak üzere yüksek oranda duygusal sıkıntı yaşamaktadır (Calhoun ve Tedeschi, 1999). Travma sonrası büyüme bir sonuçtan daha çok bir sürece işaret etmektedir; kişiler travmatik olayla mücadele ederken aynı zamanda büyüme de ortaya çıkmaktadır (Tedeschi ve Calhoun, 1995).

Buna karşın, kadına yönelik şiddet alanında yapılan çalışmaların daha çok travmanın olumsuz sonuçlarına değindiği ve bu doğrultuda psikopatoloji odaklı çalışmalar olduğu görülmektedir (WHO, 1996; Frazier, Conlon ve Glaser, 2001). Şiddete maruz kalan kadınlarda, depresyon, intihar düşünceleri, somatizasyon, kaygı bozuklukları, madde kullanımı ve travma sonrası stres bozukluğu gibi psikopatolojiler görülebildiği gibi bu kadınların sosyal hayattaki işlevselliği ve kendilik algısı da zarara uğramaktadır (Brandt ve Rudden, 2020; Clements, Sabourin ve Spiby, 2004; Perez ve Castano, 2005; Yanıkerem, Sevil, Yüksel ve Kitapçioğlu, 2007).

1.2. TRAVMA SONRASI BÜYÜME

Bazı insanların büyük acı, kayıp ve zorluk olarak tanımlanan travmatik bir olay yaşaması sonrasında sosyal ve davranışsal olarak yeni olanaklar keşfederek olumlu değişimler yaşaması varsayımı yaygın ve eski bir görüş olarak karşımıza çıkmaktadır (Tedeschi ve Calhoun, 1995; Calhoun ve Tedeschi, 2014). Acı çekmenin insan doğasının içinde olduğu ve kişinin daha iyi versiyonuna hazırlık olarak gerekli bir şey olarak görüldüğü görüşü dini metinlerde de yaygın olarak yer almaktadır (Calhoun ve Tedeschi, 2014). Travma sonrası büyüme, en temel haliyle bireyin travmatik olarak tanımlanabilecek bir olayla mücadelesi sonrasında yaşadığı olumlu değişimlerdir

(Calhoun ve Tedeschi, 1999). Travma sonrası büyümenin, farklı ülkelerde kültürler arası yapılan çalışmalarda yaygın ve evrensel olduğu kanıtlanmış olmakla birlikte kültüre özgü yönleri de bulunabilmektedir (Splevins, Cohen, Bowley ve Joseph, 2010; Tedeschi, Shakespeare-Finch, Taku ve Calhoun, 2018). Bireyin; yaşı, cinsiyeti, etnik grubu, engellilik durumu, dini, sosyal statüsü, ulusal kökeni, bireysel veya kollektivist bir toplumun içinde olması ve içinde bulunduğu uzak veya yakın çevresi de kültürel özelliklerini oluşturan bileşenlerdir (Hays, 1996; Calhoun ve Tedeschi, 2013). Bu kültürel özellikler bireyin zorluklarla nasıl baş ettiğini etkilemekle birlikte zorluklar sonucunda nasıl büyüme gösterebileceğini de etkilemektedir (Shakespeare- Finch, Taku ve Calhoun, 2018; Weiss ve Berger, 2010). Örneğin; kültürarası yapılan bir çalışmada, travma sonrası büyümenin inanç sistemi alt boyutunda, Kolombiya ve Şili’de İspanya’ya kıyasla daha yüksek puan alındığı tespit edilmiştir. Araştırmacılar bu durumun nedeni, Kolombiya ve Şili’de İspanya’ya kıyasla daha fazla dinsel başa çıkma mekanizmalarının kullanılması ile açıklamışlardır (Wlodarczyk ve ark., 2016). Başka bir araştırmada ise kolektif bir kültüre sahip olan Japonya gibi ülkelerde travma sonrası büyümenin bireyler üzerindeki etkisinden çok toplum üzerindeki etkisine dair özelliklerin ön plana çıktığı ortaya konmuştur (Taku, Tedeschi ve Cann, 2015).

Alan yazında, travmanın şiddetine göre travma sonrası büyüme kapasitesinin değiştiğini; şiddetin derecesi ne kadar artarsa travma sonrası büyüme düzeylerinin de o kadar arttığını belirten bir dizi araştırma bulunmaktadır (örn.; Armstrong ve Shakespeare- Finch, 2011; Ezerbolat ve Özpolat, 2016; Hegelson ve ark., 2006; Janoff- Bullman, 2004). Travmatik olay sonrası sağ kalanlar ile yapılan çalışmalarda, travmatik olayın şiddetinin derecesi ile travma sonrası büyüme arasında pozitif yönde ilişki olduğuna ilişkin bulgular elde edilmiştir (örn.; Alvaro ve McFarlane, 1997; McMillen, Smith ve Fisher, 1997; Tedeschi ve Calhoun, 1996). Kayıp alanında yapılan bir araştırmada, ölen kişinin yakınlığının travmanın şiddetini artırdığı ve travma sonrası büyüme düzeyini de olumlu olarak etkilediği bulunmuştur (Armstrong ve Shakespeare- Finch, 2011). Kanseri hastalarıyla yapılan bir diğer çalışmada da hastalığın şiddetindeki artışın travma sonrası büyüme kapasitesinde de artışa neden olduğu ortaya konulmuştur (Andrykowski, 1992). Buna karşın, fiziksel yaralanma yaşayan kişiler üzerinde yapılan araştırmalar arasında, travma sonrası büyüme ile fiziksel yaralanmanın şiddeti arasında anlamlı bir ilişki olmadığını gösteren bazı

çalışmalar da mevcuttur (örn.; Ülbe ve Kartal, 2019; deRoon- Cassini ve ark., 2009; Hawley ve Joseph, 2008; Rosenbach ve Renneberg, 2008). Bahse konu ilişkiyi bulamayan araştırmalar, travmanın somut olarak şiddetinden çok, travmanın şiddetinin birey tarafından algılanma/değerlendirilme şeklinin daha önemli olduğunu belirtmektedir (örn.; Ülbe ve Kartal, 2019). Konuya ilişkin bulgular bütün olarak ele alındığında, kanıtların ağırlığının travmanın şiddeti ile travma sonrası büyüme arasındaki ilişkinin pozitif ve anlamlı olduğunu gösterdiğini söylemek mümkündür. İlgili çelişkili bulgular da göz önünde bulundurularak bu araştırmada travma sonrası büyüme ile travmanın şiddeti arasındaki ilişkinin incelenmesinin faydalı olabileceği düşünülmüştür.

Belirli bir dizi zorlu yaşam koşullarıyla karşılaşan herkesin travma sonrası büyüme göstermediğini akılda tutmak önemli olmakla birlikte mevcut veriler, travma yaşayanların %30 ila %90'ının, en azından bir miktar olumlu değişim yaşadığını göstermektedir (Tedeschi ve Calhoun, 1995). Travma sonrası büyümenin, diğerleriyle ilişkilerde yaşanan değişim, benlik algısında yaşanan değişim, yaşam felsefesi/anlamında yaşanan değişim, yeni seçeneklerin fark edilmesi ve inanç sistemindeki değişim olmak üzere 5 boyutta incelendiği görülmektedir (Tedeschi ve Calhoun, 1996; Dürü, 2014).

1.2.1. Travma Sonrası Büyüme Boyutları

Hayatın olası kriz anlarında psikolojik zorluklar ortaya çıkabildiği gibi aynı zamanda bu zorluklar psikolojik büyüme fırsatını da sağlamaktadır. Bu zorluklarla mücadele ise çeşitli şekillerde kendini gösteren beş farklı alanda büyümeye neden olmaktadır (Tedeschi ve Calhoun, 1995).

1.2.1.1. Kendilik Algısındaki Olumlu Değişim

Kendilik algısındaki olumlu değişime bakıldığı zaman, kişisel gücün, dayanıklılığın ve kendine güvenin arttığı görülmektedir (Tedeschi ve Calhoun, 2004; Tedeschi ve Calhoun, 1995). Büyük bir yaşam zorluğuyla karşılaşmak ve onunla baş edebilmiş olmak, kişinin sınıandığı, terazide tartıldığı ve en kötüsünü atlatmış bir kişi olduğu hissini artmasını da sağlayabilmektedir (Calhoun ve Tedeschi, 2014). Olumsuz olaylarla karşılaşan bazı bireyler, hayatın taleplerini karşılamaya ilişkin

yeterlilik duygularında bir artış yaşayabilmekte (Calhoun ve Tedeschi, 1999), gelecek yaşamlarında karşılacakları zorluklara karşı kendilerini çok daha hazırlıklı ve yetkin hissedebilmektedirler (Malhotra ve Chebiyam, 2006). Kişi travmatik olayla mücadele sonrasında, davranışsal değişiklikler yaşayabilir ve hayatın gelecekte getireceği zorluklar ile baş edebilmek için tamamen yeni baş etme yöntemleri de geliştirebilir (Shakespeare-Finch & Barrington, 2012). Konuya ilişkin yapılan araştırmalarda travma sonrası büyüme yaşayan kişiler, yaşamlarında yeni olasılıkların ortaya çıktığını, yeni ilgi alanları ve yeni uğraşlar geliştirdiklerini ve belki de hayatlarının yönünün değiştiğini bildirmişlerdir (örn.; Calhoun ve Tedeschi, 2014).

1.2.1.2. Kişilerarası İlişkilerde Olumlu Değişim

Yaşamın kriz dönemlerinde önemli ilişkilerin azalması ve hatta bazen de yok olması durumu görülebileceği gibi travmayla başa çıkabilme, insan ilişkilerinde son derece olumlu olabilecek değişikliklere de neden olabilmektedir (Calhoun ve Tedeschi, 2014). Diğer insanlarla kurulan yakın ilişkiler incelendiğinde, diğerlerinden gelen desteği kabul etmenin ve destekleyici ilişkileri güçlendirmenin iki önemli faktör olarak ön plana çıktığı belirtilmektedir (Senter ve Caldwell, 2002). Yapılan araştırmalarda, travmayı deneyimleyen ve onunla baş edebilen bireylerin, diğer insanlara karşı artan samimiyet ve yakınlık hissi, acı çeken diğerlerine karşı da artan merhamet duygusu deneyimledikleri rapor edilmektedir (örn.; Calhoun ve Tedeschi, 2014; Calhoun ve Tedeschi, 1999). Bunun yanı sıra bu kişiler, diğer insanlara duydukları yakınlıktaki artışın bir sonucu olarak başkalarına kendilerini açma konusunda da daha rahat hissettiklerini bildirmişlerdir. Travma sonrasında bireylerin durumları hakkında konuşma ve tartışma ihtiyacında artış yaşanabilmektedir ve bu durum da travma sonrası büyümenin bir göstergesi olarak kabul edilmektedir (Calhoun ve Tedeschi, 1999). Travma yaşamış kişilerin başkalarına yardım etme olasılığı da artabilmektedir (Wuthnow, 1991).

1.2.1.3. Hayat Felsefesindeki Olumlu Değişim

Travma sonrası büyüme sonucunda en sık bildirilen gelişimlerden biri, kişinin yaşama verdiği değer artmasıdır. Yaşanılan travma sonucunda kişi, yaşama dair daha büyük bir takdir ve şükran duygusu yaşayabilmektedir (Calhoun ve Tedeschi, 1995).

Bunun sonucunda da yaşamdaki önceliklerini gözden geçirilerek yeniden belirleyebilmekte ve gündelik hayatı içindeki basit şeylerin değerini de daha iyi anlayabilen bir konuma gelebilmektedir (Ezerbolat ve Özpolat, 2016; Gökmen ve Deniz, 2020). Yaşanılan travmaların etkisi ile kişiler yaşamı, değer verilmesi gereken ikinci bir şans olarak görebilmektedirler (Tedeschi, Shakespeare-Finch, Taku ve Calhoun, 2018). Krizden önce çok önemli görünen amaç ve hedeflerin önemi azalırken, hayata anlam katan amaçlar çok daha büyük önem kazanabilmektedir. Farklı bireyler için detaylar değişebilse de bu kişilerde, içsel önceliklerde ('ben ne istiyorum?', 'ben ne seviyorum?') daha fazla anlam bulunmaya başlanırken dışsal önceliklerin anlamının azalması, ortak bir tema olarak ortaya çıkmaktadır (Calhoun ve Tedeschi, 2014).

1.2.1.4. Yeni Seçeneklerin Fark Edilmesi

Bu alan, kişinin yeni olasılıkları fark edip tanımlaması ya da yaşamda yeni ve farklı bir yol izlemesi olarak tanımlanmaktadır (Taylor, Wood ve Lichtman, 1983; Tedeschi, Shakespeare-Finch, Taku ve Calhoun, 2018; Tedeschi ve Calhoun, 2004). Kişiler bu kapsamda yeni ilgi alanları, aktiviteler, alışkanlıklar edinebilmektedirler (Tedeschi, Shakespeare-Finch, Taku ve Calhoun, 2018). Örneğin, bazı bireyler kariyer değişiklikleri yapabilmekte ve/veya sosyal topluluklara (hobi grupları, sosyal sorumluluk vb.) daha fazla katılma isteğinde bulunabilmektedirler (Shakespeare-Finch & Barrington, 2012).

1.2.1.5. İnanç Sistemindeki Değişim

Önemli yaşam zorluklarıyla karşılaşan birçok bireyin, verdikleri mücadele sonucunda dini inançlarının güçlenmesi yaygın olarak karşımıza çıkmaktadır (Andrykowski, 1992). Manevi değişimin, manevi yenilenme ve iman bazlı inançların yeniden doğrulanması olarak iki bileşenden oluştuğu görülmektedir (Senter ve Caldwell, 2002). Bazıları için manevi inançlar kriz durumu nedeniyle geçici olarak zayıflasa da, olumsuz olayı anlamlandırma çabasına paralel olarak genelde inançların güçlendiği görülmektedir (Tedeschi ve Calhoun, 1995). Pargament ve arkadaşları (1990), dini inançların güçlenmesinin travmayla başa çıkan bir birey için çeşitli amaçlara hizmet edebileceğini ve bu amaçların bireyler arasında farklılık gösterdiğini

belirtmektedir. Bu amaçlar arasında, travma nedeni ile kontrol edilemez hale gelen yaşam üzerinde kontrol duygusu kazanmak da yer almaktadır. Bunun yanı sıra, bu ilişki güçlü ve kişisel olarak algılandığından, bazı bireyler Tanrı ile özel bir yakınlık kurduklarını hissetmekte ve bu durum da travmatik olay sonrası ortaya çıkabilecek yalnızlık hissini telafi edebilmektedir (Pargament ve ark., 1990). Bazı bireyler ruhani alandaki bu olumlu değişimi diğerlerinden daha erken yaşayabilmektedir (Calhoun ve Tedeschi, 2014). Bazı kaynaklar da bu değişim boyutunun sadece dini olarak ele alınmasının geçerli olmadığını, bunun yaşamın amacına ilişkin varoluşsal sorularla yüzleşmek olarak ele alınması gerektiğini ve büyük yaşam krizleriyle başa çıkan birçok kişi için varoluşsal sorular ile yüzleşerek hayatlarına yeni bir anlam katmanın önemli olduğunu öne sürmektedir (Calhoun ve Tedeschi, 2014; Lindstrom ve ark., 2013; Malhotra ve Chebiyam, 2006).

1.2.2. Travma Sonrası Büyüme Modelleri

Travma sonrası büyüme alan yazını incelendiğinde, konunun 1980'li yıllarda tartışılmaya başlandığı ancak Travma Sonrası Stres Bozukluğu kadar çok çalışılmadığı görülmektedir (Tedeschi, Park Calhoun, 1998). Bununla birlikte, travma sonrası büyümeyi anlamlandırmak üzere oluşturulmuş ve detayları aşağıda açıklanan teorik yaklaşımlar bulunmaktadır (Dürü, 2006).

1.2.2.1. Schaefer ve Moos Kavramsal Modeli

Schaefer ve Moos (1992), bu modelde kriz sonrası yaşanan olumlu sonuçlarla ilgili en önemli değişkenleri kavramsallaştırmıştır. Bu modelde çevresel ve kişisel sistem faktörleri, yaşam krizlerini ve sonrasını şekillendirmekte, değerlendirme ve başa çıkma tepkilerini etkilemekte ve sonuç olarak travma sonrası büyümenin ortaya çıkmasına katkıda bulunmaktadır (Schaefer ve Moos, 1998). Bu model, yaşam krizi sonrası, kişinin kişisel ve sosyal başa çıkma kaynaklarına odaklanmaktadır (Schaefer ve Moos, 1998).

Kişisel sistem, bireylerin sosyodemografik özellikleri ve öz- yeterlilik, dayanıklılık, motivasyon, sağlık durumları ve önceki travmatik deneyimleri gibi kişisel kaynaklarını kapsamaktadır (Schaefer ve Moos, 1998; Dürü, 2006). Çevresel sistem ise bireylerin ilişkide olduğu aile üyeleri, arkadaşlar, çalışma arkadaşları gibi

sosyal destek mekanizmalardan oluşmaktadır (Schafer ve Moos, 1998). Kriz olayıyla ilgili faktörlerde ise olayın şiddeti, süresi, zamanlaması ve olaydan grup olarak mı yoksa bireysel olarak mı etkilenildiği yer almaktadır (Schafer ve Moos, 1998). Olayla başa çıkma yolları, sorun odaklı ve kaçınmacı başa çıkma tarzları olarak ikiye ayrılmaktadır. Sorun odaklı başa çıkma, soruna mantıklı şekilde yaklaşmayı, daha pozitif yeniden değerlendirmeler yapılmasını ve sorunu çözme odaklı adımlar atılmasını kapsamaktadır. Kaçınmacı başa çıkmada ise sorunları küçültme, sorunun kendisini çözmek için hiçbir şey yapmamak, alternatif ödülleri aramak ve duyguların abartılı şekilde ifade edilmesi yer almaktadır (Schafer ve Moos, 1998; Dürü, 2006).

Bu model bireyin kriz sonrası yaşayacağı üç tür pozitif sonuca odaklanmaktadır. Bunlardan ilki, kişinin ailesi ve arkadaşlarıyla ilişkilerinin iyileştirilmesi ve yeni destek ağlarının oluşmasıyla tanımlanan sosyal kaynakların gelişmesidir. İkincisi ise empati, özgecicilik, öz- anlayış ve farkındalığın artması olarak tanımlanan kişisel kaynakların gelişmesi ve son olarak da sorun odaklı mantıksal düşünebilme, duygu düzenleme ve yardım arayabilme becerilerinin gelişmesini kapsayan başa çıkma tarzlarının gelişmesidir (Schafer ve Moos, 1992).

1.2.2.2. İşlevsel- Betimsel Model

Tedeschi ve Calhoun (1998)'in geliştirdiği İşlevsel Betimsel Modelde, travma sonrası büyümeyi hem bir süreç hem de bir sonuç olarak ele alınmaktadır (Tedeschi, Shakespeare-Finch, Taku ve Calhoun, 2018). Modelin temel unsurlarından bazıları; kişinin ve zorlu olayın özellikleri, duygusal sıkıntının yönetimi, ruminasyon, kendini açma, uzak ve yakın sosyokültürel etkiler, anlatı gelişimi ve yaşam bilgeliğidir (Calhoun ve Tedeschi, 2014).

Kişisel özellikler açısından incelendiğinde, yaratıcılık, umutlu bakış açısına sahip olma, yeniliklere açık olma, iyimserlik ve dışadönüklük kişilik özelliklerinin travma sonrası büyümeyi etkilediği alan yazında ortaya konmuş bulunmaktadır (Dürü, 2014; Tedeschi ve Calhoun, 2014).

Bu modelde ruminasyon, gündelik hayatın içinde travmatik olayla ilgili sürekli düşünüyor olma, olayı anlamlandırmaya çalışma ve mücadelenin kişiyi olumlu yönde nasıl değiştirdiğini araştırmayı içeren düşünme şekli olarak tanımlanmaktadır (Calhoun ve Tedeschi, 2014). Ruminasyon, kişinin dünyayı anlama biçiminin

onarılması, yeniden yapılandırılması veya yeniden inşa edilmesi açısından travma sonrası büyüme için gerekli bir düşünme sürecidir (Tedeschi ve Calhoun, 1998). Kişi, ruminasyon ile birlikte değişen koşullarla başa çıkmak için gerekli kaynaklara sahip olduğu sonucuna varabilmektedir (Calhoun ve Tedeschi, 2014).

İşlevsel-Betimsel Modelde, kişinin sosyokültürel özellikleri uzak ve yakın olmak üzere iki kategoride düşünülmektedir. Uzak kültürel unsurlar, toplumu veya ülkeler gibi geniş coğrafi alanları ifade ederken; yakın kültürel unsurlar, bir bireyin etkileşimde olduğu küçük toplulukları ve sosyal ağları temsil etmektedir (Calhoun ve Tedeschi, 2014). Sosyokültürel etkiler ve önemli diğer kişilerin travmatik anlatıya ne tepki verdiği ise kişinin kendini açması ve anlatısını şekillendirmesi üzerinde etkili olmaktadır (Calhoun ve Tedeschi, 2014). Bunun yanı sıra, benzer yaşantıya sahip olan diğerlerinin verdiği olumlu ve destekleyici tepkilerin, travma sonrası büyümeyi olumlu yönde etkilediği de bazı araştırmalarla da desteklenmiştir (Tedeschi ve Calhoun, 1998; Calhoun ve Tedeschi, 2014; Prati ve Pietrantonio, 2009; Cryder, Kilmer, Tedeschi ve Calhoun, 2006).

Yaşam bilgeliği ise söz konusu modele göre stres ve gelişimin bir arada olduğu diyalektik bir düşünme süreciyle mümkün olabilmektedir: Bunun için kişi, hem kaybettikleri ile ilgilenebilecek hem de olayın içindeki kazançları görebilecek, travmatik olayı geçmişte bırakabilmekle birlikte, bunu geleceği aydınlayabilecek bir deneyim olarak da algılayabilecek diyalektik bakış açısına izin vermelidir (Tedeschi ve Calhoun, 1998, Dürü, 2014).

1.2.2.3. Organizmik Değerleme Kuramı

Joseph ve Linley (2005) tarafından, travma sonrası büyüme ile ilişkili mevcut kuramsallaştırmalar incelendikten sonra, organizmik değer verme süreci teorisine dayanan yeni bir sosyal-bilişsel büyüme modeli öne sürülmüştür. Önerilen bu teori, yeni Pozitif Psikoloji akımı ile daha önceki hümanistik-varoluşçu teorisyenlerin çalışmaları arasında köprü kurmaktadır (Joseph ve Linley, 2005). Travma sonrası büyüme çalışmalarında, ilişkilere dair olumlu gelişim, kişilerin kendilerine dair algılarında olumlu değişim ve hayata bakışın değişimi olmak üzere başlıca üç faktörün önemli olduğuna değinilmiştir. Bu üç faktörün de Pozitif Psikoloji alanında merkezi rolde olduğu görülmektedir (Joseph ve Linley, 2005). Organizmik Teori, insanları

büyüme, üretme, öz-düzenleme ve uyum sağlama açısından içsel yatkınlığa sahip aktif organizmalar olarak görmektedir (Joseph ve Linley, 2005; Dürü, 2014). Bu kurama göre büyüme için uygun çevresel kaynakların varlığı da ayrıca önemlidir (Dürü,2015).

Travma sonrası büyümenin ortaya çıkabilmesi için kişisel özellikler ve çevresel faktörler önemli rol oynamaktadır (Tedeschi ve Calhoun, 1995; Dürü, 2014). Joseph ve Linley (2005), bu değişkenleri dört farklı boyut üzerinden incelemiştir. Travmatik olay öncesi dünyaya dair şemalar ile olay sonrası yeni anlaşılması gereken bilgilerin arasındaki fark, birinci boyutta karşımıza çıkmaktadır (Joseph ve Linley, 2005). Bu ikisi arasındaki fark düşük olduğunda, kişinin zorlu olaylardan daha az etkileneceği belirtilmektedir (Dürü, 2014). Tamamlama eğilimi boyutu olarak adlandırılan birinci boyutta, travmatik olayların kişilerin dünyaya dair var olan algılarını sarsması nedeni ile travmaya duyarlı yeni bir anlayış geliştirilmesi ve bu anlayışın bilişsel- duygusal süreçler açısından incelenmesi gerektiği belirtilmektedir (Joseph ve Linley, 2005; Dürü, 2014). İkinci boyutta ise tamamlama eğilimi boyutunda olan işleme sürecinin üzerinde durulmaktadır (Dürü, 2014). Travmatik olayla ilişkili olabilecek bilgilerin alınması aşamasında bireyler, bu bilgileri dünyaya dair var olan şemaları ile uyumlu olacak şekilde özümsemekte ya da var olan bakış açılarını (şemalarını) travma ile gelen yeni bilgilere uyumlamaktadır (Joseph ve Linley, 2005; Dürü, 2014; Joseph, 2009). Üçüncü boyutta ise olayı anlamlandırmak büyük bir yer tutmakta ve bu anlamlandırma sürecinin anlaşılabilirlik ve önem boyutu olarak ikiye ayrıldığı görülmektedir (Dürü, 2014). Travmatik olayın nasıl, neden, ne şekilde ve nasıl oluştuğuna dair bir cevap alınabildiği durum anlaşılabilirlik boyutu ile ilişkilirken; varoluşsal sorgulama ve geleceğe dair seçimler önem boyutu ile ilişkilidir (Joseph ve Linley, 2005; Dürü, 2014). Son boyutta ise psikolojik iyilik hali ve öznel iyilik hali kavramları ön plana çıkmaktadır. Yaşamda anlamın aranması, hedeflerin olması ve bireyin güçlü yönlerine odaklanması gerektiğini vurgulayan psikolojik iyilik halini boyutunun, travma sonrası büyümeyi açıklayan teoriler açısından daha fazla önemsendiği görülmektedir. Öznel iyilik halinde ise, duygusal dengenin sağlanmasına ve bireyin kendi mutluluğuna odaklanılmakta ve öznel iyilik daha çok travmatik olay sonrası stres belirtilerini açıklayan teoriler tarafından önemsenmektedir. Travmatik olay sonrası, kişinin büyüme yaşabilmesi için psikolojik iyilik durumunun sağlanması gerektiği

belirtilmekte; yalnızca öznel iyi oluşun sağlanması olumsuz psikolojik belirtileri yok etmesine karşın büyüme oluşmadığı vurgulanmaktadır (Dürü, 2014).

Özetle travma sonrası büyümenin açıklandığı üç modelde de bireyin çevresel ve kişisel özelliklerinin büyümeyi etkilediği belirtilmekte ve büyümenin ortaya çıkabilmesi için bireyin baş etme kapasitesini zorlayan bir olay yaşanması gerektiği vurgulanmaktadır. Çevresel faktörler ise hem bireyin baş etme kaynağı olması açısından hem de olayın nasıl yaşandığını etkilemesi açısından her üç model için de önem teşkil etmektedir. Çalışmamızda travma sonrası büyüme, zorlu bir yaşam deneyimi olan kadına yönelik şiddet açısından ele alınarak; bireyin çevresel ve kişisel özellikleri ile ilişkili kavramlar olan algılanan stres düzeyi, kişilerarası duygu düzenleme ve psikodinamik kişilik organizasyonları açısından incelenmiştir.

1.2.3. Travma Sonrası Büyümeyle İlişkin Yurt İçi ve Yurt Dışı Çalışmalar

Travma sonrası büyüme konusundaki alan yazın incelendiğinde; herhangi bir travmatik olaya maruz kalmış farklı gruplar ile çeşitli çalışmaların yapılmış olduğu görülmektedir (Tedeschi ve Calhoun, 2004; Armstrong ve Shakespeare- Finch, 2011; Kunst, 2010). Yurt dışı alan yazında, travma sonrası büyüme kapsamında yas (örn.; Aguirre, 2008; Wolchik vd., 2008; Parappully vd., 2002; Talbot, 1998; Michael ve Cooper, 2013), kanser (örn.; Jim ve Jacobsen, 2008; Koutrouli, Anagnostopoulos ve Potamianos, 2011; Danhauer vd., 2013; Cordova vd., 2001), cinsel saldırı ve cinsel istismar (örn.; Burt ve Katz, 1985; Frazier, Conlon ve Glaser, 2001), savaş (örn.; Elder ve Clipp, 1989) yaşamış katılımcı grupları ile gerçekleştirilmiş çalışmalar ön plana çıkmaktadır. Travma sonrası büyüme alanında yapılan çalışmalarda, yaşanan kriz sonrası ortaya çıkan psikolojik sıkıntılara karşın, travmatik olaylarla mücadelenin birçok olumlu değişikliğe de yol açabildiği ortaya çıkmıştır (Slyke, 2013). Üzüntünün ve psikolojik stresin arttığı durumda büyümenin de arttığını ortaya koyan bir dizi çalışma mevcuttur (Aguirre, 2008; Jim ve Jacobsen, 2008; Frazier, Conlon ve Glaser, 2001; Elder ve Clipp, 1989). Örneğin; kanser hastaları ile yapılan bir çalışmada hayatın amacını ve anlamını arama, olumlu yeniden değerlendirme ve tutarlılık hissi kurma gibi bilişsel başa çıkma stratejilerinin travma sonrası büyüme ile ilişkili olduğu bulunmuştur (Aguirre, 2008). Sawyer ve Ayers (2009), travma yaşamış bireylerin %30 ile %90 oranında olay sonrası pozitif değişiklikler yaşadığını yaptıkları araştırmayla

ortaya koymuştur. Benzer şekilde, şiddete maruz kalan kadınlar üzerinde gerçekleştirilen başka bir çalışmada da kadınların %71,6'sının travma sonrası büyümenin en azından bir alt boyutunda gelişme gösterdiği bulunmuştur (Young, 2007).

Yurt içinde travma sonrası büyüme ile ilişkili yapılan çalışmalarda katılımcı gruplarında kanser hastaları (örn.; Kesimci, 2003; Elçi, 2004; Bayraktar, 2008; Sarısoy, 2012) önemli bir çoğunluğu oluşturmakla birlikte; depremzedeler (örn.; Güneş, 2001; Şakiroğlu, 2011; Kardaş, 2013), trafik kazası geçirenler (örn.; Birol, 2004; Bayraktar, 2011; Tüfekçi, 2011), yas yaşayanlar (örn.; Cesur, 2017) ile bu kapsamda yapılmış çalışmalar da mevcuttur. Bu çalışmalarda da uluslararası araştırma sonuçlarına paralel olarak zorlu durumlar sonrasında yaşanan stres ile travma sonrası büyüme arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır (Bayraktar, 2008; Güneş, 2001). Örneğin; Bayraktar (2008) tarafından kanser hastalarıyla yapılan bir çalışmada, katılımcıların ilgili travma sonrasında yüksek oranda travma sonrası büyüme yaşadığı tespit edilmiştir. Trafik kazası yaşayan bireylerle yapılan başka bir çalışmada ise travmatik olay anında hayati tehlikenin mevcudiyetinin, kaderci bakış açısının ve pozitif sorun çözme yetilerinin iyi düzeyde oluşunun, travma sonrası büyümenin de yüksek oranda olacağını gösterdiği ortaya konmuştur (Birol, 2004). Depremzede grubuyla yapılan farklı bir çalışmada da bir önceki araştırma sonucuna benzer bir şekilde; stres düzeyinin artışı, olayla ilgili işgal edici düşüncelerin varlığı ve pozitif sorun çözme yeteneklerinin olması, travma sonrası büyümeyle pozitif yönde ilişki bulunmuştur (Güneş, 2001). Son olarak, meme kanseri hastalarıyla çalışılan başka bir çalışmada da sosyal desteğin ve pozitif sorun çözme yetilerinin, travma sonrası büyümenin sağlanması açısından önemli olduğu ortaya konmuştur (Kesimci, 2003).

Travma sonrası büyüme ile ilişkili görünen psikolojik sağlamlık, iyimserlik, dayanıklılık ve tutarlılık algısının bu alanda incelenen değişkenler arasında ön plana çıktığı görünmektedir (Tedeschi ve Calhoun, 2004). Koronavirüs salgını sürecinde yapılan bir çalışmada psikolojik sağlamlılık ile travma sonrası büyüme arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Bilge ve Bilge, 2021); buna karşın alan yazında, söz konusu değişkenler arasında pozitif bir ilişki olduğunu tespit eden araştırmalar ağırlıktadır (örn.; Bensimon, 2012; Güngör, 2019; Kaye- Kauderer ve ark., 2019).

Örneğin; kanser hastaları üzerinde yapılan bir çalışmada dayanıklılık ve travma sonrası büyüme arasında pozitif bir ilişki olduğu; psikolojik olarak dayanıklı olan bireylerin aynı zamanda daha yüksek oranda travma sonrası büyüme geliştirdikleri ortaya konmuştur (Özçetin ve Hiçdurmaz, 2020). İyimserlik ve travma sonrası büyüme arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmalarda da ilgili kavramlar arasında anlamlı pozitif bir ilişki olduğu bulunmuştur (örn.; Güneş, 2001; Karaman ve Tarım, 2018). Tutarlılık algısının yüksek olduğu kişilerin stresli durumlara çözüm getirebilme, olaylar sonrası anlam bulabilme ve stresli durumlarla baş etme becerileri sayesinde kriz durumlarında dengeli ve olumlu kalabildikleri de yine bazı araştırmalar ile gösterilmiştir (örn.; Tedeschi ve Calhoun, 2004).

Yurt dışı ve yurt içinde şiddete maruz kalan kadınlar ile yapılan travma sonrası büyüme çalışmalarının ise kısıtlı sayıda olduğu görülmektedir (Örn; Serin, 2016; Dönmez, 2014; Sezgin, 2007). Kadına yönelik şiddet araştırmalarında kadınlar için daha çok şiddetin “kurbanı” olarak bahsedildiği görülmektedir. Buna karşın, travma sonrası büyüme alanındaki önemli bir adım da TSB boyutlarından biri olan kişinin kendine dair algısının “kurban” rolünden “sağ kalan/mücadele eden” olarak dönüşmesidir (Tedeschi, 1999). Kadınların şiddet olayı sonrasında zaman içinde, daha önce uzak oldukları bazı aile üyeleriyle daha olumlu ve yakın ilişki geliştirmeleri, kişilerarası ilişkilerde değişim alt boyutuyla ilişkili görünmektedir (Veronen ve Kilpatrick, 1983). Kadınların sosyal destek kaynakları ne kadar fazla ise travma sonrası büyüme oranlarının da o kadar yüksek olduğu ve sosyal desteğin tekrar kurban olma durumuna karşı da koruyucu bir bileşen oluşturduğu, yapılan bir dizi araştırma ile de ortaya konmuştur (örn.; Ahmad, Rai, Petrovic, Ericson ve Stewart, 2013; Anderson, Renner ve Danis, 2012; Kujiipers, Knaap ve Lodewijks, 2011). Örneğin; kadına yönelik şiddet alanında boşanmış kadınlarla yapılan yurt içi bir çalışmada, kadının özgür hissedebiliyor olmasının ve çevrenin desteğinin travma sonrası büyümenin alt boyutlarından olan ilişkilerde değişimi yordadığı, diğer alt boyutlar açısından da benzer ilişkilerin ortaya çıktığı rapor edilmiştir (Keskin,2013).

Şiddete maruz kalan kadınlarda, travma sonrası daha tatmin edici bir meslek edinilmesi, eğitimsel hedeflerin oluşması ve zorlu kariyer hedeflerinin belirlenmesi gibi alanlarda gözlenen olumlu değişim, travma sonrası büyümenin ‘yeni seçeneklerin belirlenmesi’ ve ‘hayat felsefesindeki olumlu değişim’ alt boyutları ile ilişkili

büyümenin bir göstergesi olarak kabul edilmektedir (örn.; Taylor, 2004). Şiddete maruz kalan kadınların yaşadıkları travmatik deneyimler sonrasında, Tanrı'nın ilişkilerini bitirmek adına kendilerine güç verdiğini ve desteklediğini düşündükleri bir bakış açısı geliştirmelerinin de travma sonrası büyümenin 'inanç sisteminde olumlu değişimler' boyutunda artışa yol açtığını gösteren araştırma bulguları da bulunmaktadır (örn.; Senter ve Caldwell, 2002; Dickerson, 2011).

Alan yazında şiddete maruz bırakılan kadınlarla yapılan çalışmaların ağırlıklı olarak psikolojik dayanıklılık, benlik saygısı, sosyal destek, yaşam kalitesi gibi kavramlara odaklandığı görülmektedir (örn.; Rahşan Erim ve Yücens, 2016). Söz konusu araştırmalarda şiddete maruz kalan kadınların yaşam kalitesi puanları anlamlı ölçüde düşük bulunmuştur (örn.; Bilgin Şahin ve Erbay Dünder, 2017). Benlik saygısı alanında yapılan çalışmalarda bulgular ise şiddete maruz kalan kadınların benlik saygıları ile maruz kalınan şiddetin yoğunluğu arasında negatif ilişki olduğuna işaret etmektedir (örn.; Aguilar ve Nightingale, 1994; McNamara ve Fields, 2001; Bengtsson- Tops ve Tops, 2007; Tortamış, 2009). Şiddet gören kadınlar ile görmeyen kadınlar arasında psikolojik dayanıklılık açısından olası farklılıkları belirlemek için yapılan çalışmalarda da şiddet gören kadınların görmeyenlere kıyasla psikolojik dayanıklılıkları daha düşük olduğu bulunmuştur (örn.; Aydöner, 2018).

Alan yazın incelendiğinde şiddete maruz bırakılan kadınlar ile travma sonrası büyüme alanındaki ilişki üzerine yapılmış kısıtlı sayıda çalışma olduğu görülmektedir (Ceco, 2018; Yılmaz, 2023; Güngör, 2023; Ceylan, 2020; Arabacı ve ark., 2018). Partneri tarafından şiddete maruz bırakılan kadınlarda travma sonrası büyümenin; sosyal destek, psikolojik iyi oluş, stresle başa çıkma tarzları, travma sonrası stres belirtileri, ontolojik iyi oluş ve psikolojik dayanıklılık gibi kavramlar üzerinden incelendiği görülmektedir (Ceylan, 2020; Yılmaz, 2023; Güngör, 2023; Arabacı ve ark., 2018). Örneğin; şiddete maruz bırakılan kadınlar özelinde travma sonrası büyüme ile çalışılan araştırmalarda, travma sonrası büyüme ile travma sonrası stres arasında pozitif ilişki olduğu tespit edilmiştir (Yılmaz, 2023). Ceco (2018) tarafından yapılan bir araştırmada da psikolojik iyi oluş üzerinde, travma sonrası büyümenin aracı değişken, sosyal desteğin ise düzenleyici değişken olduğu bulunmuştur.

Şiddete maruz bırakılan kadınlar üzerinde yapılan travma sonrası büyüme çalışmalarının görece kısıtlı oluşu nedeni ile araştırmamızı bu grup üzerinde

yoğunlaştırmanın faydalı olabileceği düşünülmüştür. Şiddete maruz kalan kadınlar ile daha çok travma sonrası stres belirtileri, psikopatoloji gibi kavramların çalışılması, kadınların büyüme kapasitelerini ve bununla ilişkili özelliklerin neler olabileceğini göz ardı etmektedir. Bunun yanı sıra, travma sonrası büyümeyle ilişkili olabilecek değişkenlerin incelendiği çalışmalarda genel olarak benzer kavramların ele alındığı (iyimserlik, sağlamlık, sosyal destek) görülmüştür. Bildiğimiz kadarı ile çalışmamız kapsamında ele alınan kişilerarası duygu düzenleme ve psikodinamik kişilik organizasyonları ile travma sonrası büyüme kapsamında yapılmış herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Bu kapsamda çalışmamızın travma sonrası büyüme ile ilişkili olası kavramların belirlenmesi açısından alan yazına katkı sağlayabileceği değerlendirilmesi yapılmıştır.

1.3. ALGILANAN STRES SEVİYESİ

Stres, hayatın değişen koşulları karşısında organizmanın verdiği uyum sağlayıcı tepki olmakla birlikte kişinin yaşamının çoğunluğunu etkileyebilen bir faktördür (Erkuş, 1994; Eskin vd., 2013). Stres, optimum seviyede olduğu takdirde amaçlara ulaşmaya teşvik eden ve günlük hayatın devam etmesine olanak sağlayan harekete geçirici güç olarak ele alınabilmektedir (Arslan, 2018). Buna karşın, stresin yüksek düzeyde olması ise odaklanma ve dikkat sorunları başta olmak üzere fiziksel ve psikolojik olarak olumsuz etkilere neden olmaktadır (Skosnik, Chatterton ve Swisher, 2000).

1.3.1. Algılanan Stres Seviyesi ve Travma Sonrası Büyüme

Birçok çalışma stresin daha çok olumsuz sonuçlarına odaklanırken, aynı zamanda stresin olumlu sonuçlarının da olduğunu belirten çalışmalar da alanda görece yeni olarak yer bulmaya başlamaktadır (Aldwin, 2007). Stresin olumlu sonuçlarına odaklanan çalışma alanlarının başında ise travma sonrası büyüme kavramı gelmektedir (Tedeschi ve Calhoun, 2004). Travma sonrası büyüme alanı incelendiğinde, bu kavramın aynı zamanda stresle ilişkili büyüme (Park, Cohen ve Murch, 1996) ve stresin algılanan faydaları (Aldwin, Sutton ve Lachman, 1996b) olarak da adlandırıldığı görülmektedir. Travma sonrası büyümenin gerçekleşebilmesi için travmatik olayın, bireyin dünyaya dair var olan şemalarını sarsması gerekmektedir

(Calhoun ve Tedeschi, 2014; Slyke, 2013; Sawyer ve Ayers, 2009). Travma sonrası büyümenin oluşum aşamasında ortaya çıkan ruminasyon, yani travmatik olay üzerine düşünmek ve anlam bulmaya çalışmak, sancılı bir süreç olmakla birlikte, aynı zamanda travma sonrası büyüme için zemin de oluşturabilmektedir (Lieberman, 1996; Aldwin ve Sutton, 1998; Calhoun ve Tedeschi, 2014). Bunun yanı sıra kişi, travmatik olayın yarattığı stresle mücadele ederken eş zamanlı olarak travma sonrası büyüme de yaşayabilmektedir (Tedeschi, 2008; Dürü, 2006).

1.3.2. Algılanan Stres Seviyesi ve Travma Sonrası Büyüme İlişkinin Araştırmalar

Alan yazında stres ve travma sonrası büyüme üzerine yapılan çalışmaların genel algılanan stres düzeyi üzerinden değil travma kaynaklı stres algısı üzerinden gerçekleştirildiği (Tedeschi ve Calhoun, 2004; Ramos ve Leal, 2013; Zoellner ve Maercker, 2006; Kardaş ve Tanhan, 2013; Chan ve Rhodes, 2013; Solomon ve Dekel, 2007). Kişinin travmatik olay sonrası (travmatik olay ile ilişkili) algılanan stres düzeyinin yüksek olmasının, travma sonrası büyümenin ortaya çıkma ihtimalini de artırdığını belirten kayda değer sayıda çalışma bulunmaktadır (örn.; Linley ve Joseph, 2004; Weiss, 2004; Calhoun ve Tedeschi, 1998). Buna karşın, konuya ilişkin yapılan bazı araştırmalarda da çelişkili sonuçlar ortaya konulmuştur (örn.; Akcan, 2018; Kira vd., 2013; Salsman, 2006). Örneğin; Frazier, Conlon ve Glaser (2001), yaptığı çalışmada algılanan stres düzeyi ile travma sonrası büyüme arasında negatif ilişki bulurken; Salsman (2006)'nın çalışmasında bahse konu değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Başka bir çalışmada ise orta düzey stres algısının travma sonrası büyümeyi yordadığı ancak düşük veya yüksek seviyedeki stresin travma sonrası büyümeyi anlamlı olarak yordamadığı tespit edilmiştir (Kira vd., 2013).

Geliştirilen yeni travma sonrası büyüme modeli kapsamında, travma sonrası büyüme sürecinde bireyin yaşadığı duygusal stresin giderek azalması beklenmektedir (Tedeschi ve ark., 2018). Alan yazında söz konusu öngörüğü destekler nitelikte herhangi bir araştırma ise bildiğimiz kadarı ile bulunmamaktadır. Buna karşın, alan yazında stresle baş etme ile yakından ilişkili olan bir kavram olarak psikolojik sağlamlık kavramının ele alındığı görülmektedir. Stresle baş edebilme kapasitesi,

psikolojik sağlamlık kavramının tanımı içerisinde de yer almaktadır. Psikolojik sağlamlığı yüksek olan bireyler stresle daha iyi baş edebilmekte ve genel stres algıları da düşük olmaktadır (Seligman, 2011; Wang ve Zhang, 2015). İlgili bölümde detayları aıklanđıđı üzere, alan yazında psikolojik sağlamlık ile travma sonrası büyüme arasındaki ilişkinin incelendiği ve söz konusu kavramlar arasında pozitif bir ilişkinin bulunduğunu ortaya koyan bir dizi araştırma da bulunmaktadır (rn.; Westphal ve Bonanno, 2007; Başarıkan ve Seki, 2023; Duan, Guo ve Gan, 2015). Söz konusu alan yazın verileri ve alan yazındaki bahse konu boşluklar gözönünde bulundurularak algılanan stres seviyesi ile travma sonrası büyüme arasında da negatif bir ilişki olmasının oldukça olası olduğu değerlendirmesi yapılmış ve ilgili olası ilişkinin de araştırmamızda incelenmesinin faydalı olabileceği dşnlmştr.

1.4. KİŞİLERARASI DUYGU DÜZENLEME

Duygular, zihinsel ve bedensel değişimlerin ve bu değişimlerin sonucunda oluşan tepkilerin bir parçasıdır (Lewis, Havilland- Jones ve Barrett, 2008). Duyguların, kişi üzerinde psikolojik, fizyolojik ve davranışsal birçok etkisi olmaktadır ve duygular, duygu düzenleme alanının ön plana çıkması ile birlikte, üzerinde yoğun olarak çalışılan bir konu haline gelmiştir (Gökdağ vd.,2019; Niemic ve Warren, 2002). Duyguların, karşılaşılan sorunlara ve aynı zamanda fırsatlara karşı adaptif tepkiler vermenin yanı sıra, kişiyi harekete geçiren, karar vermeye yardımcı olan önemli bir işlevi de bulunmaktadır (Levenson, 1994; Gross ve Thompson, 2007).

Duygu düzenleme, bireyin duygu uyandıran bir duruma karşılık ortaya çıkan negatif veya pozitif duygularını, bulunduğu ortamın koşullarına uygun olarak biyolojik, sosyal, bilişsel veya davranışsal yollar kullanarak düzenleyebilme becerisidir (Soysal ve Arı, 2020; Akbulut, 2018; Ersan, 2017; Demirtaş, 2018; şahin, 2018). Duygu düzenleme becerisi ile birey, duyguların farkında olup açık bir şekilde ifade edebilmekte, heyecan, öfke gibi duygularını kontrol edilebilmekte, kaygılarını yatıştırabilmekte ve yaşanılan zorlu durumların üstesinden gelebilmektedir (Eisenberg ve Spinrad, 2004; Ersan, 2017). Duygu düzenleme ile birey, sadece stres oluşturan olumsuz durumları değil pozitif duyguları da düzenleyebilmekte ve bunu içsel ve dışsal stratejiler kullanarak sağlamaktadır (Ersan, 2017; Sevi Koç, 2017).

Bireyin duygularını düzenleyebilmesi için farklı stratejiler kullandığı bilinmektedir (Akbulut, 2018). Bu stratejilerden biri olan kişilerarası duygu düzenleme ise bireyin diğer kişilerle iletişimi yoluyla duygularını düzenlemesine dayanmaktadır (Hofmann ve ark, 2016). Kişilerarası duygu düzenlemede bireyin kendisi ve iletişim halinde olduğu öteki birlikte ele alınmaktadır (Balatekin, 2022). Sosyal bir varlık olan insanın duygu düzenleme süreçleri; bireylerin kişilerarası dinamikleri ve bulunduğu sosyal çevreden etkilenmektedir (Sevi Koç, 2017; Kappas, 2011). Duygu düzenleme alanında önemli bir isim olan Gross, duygu düzenlemenin kişilerarası süreç üzerindeki etkilerine fazlasıyla önem vermiştir (Koç, 2017). Bebeklikten itibaren duyguların düzenlenmesinde erken sosyal etkileşimlerin önemine vurgu yapan çok sayıda araştırma bulunmasına karşın, Bowlby (1969/ 1982)'nin bağlanma teorisi bu alana ışık tutan en önemli yaklaşım olmuştur (Koç, 2017). Yaşamın erken dönemlerinde duyguların düzenlenmesinde, çocuğun hayatındaki önemli diğerlerinin (bakım verenler) tepkisi, çocuğun duygusal deneyimini onaran veya iyileştiren bir etkiye sahiptir (Koç, 2017). Campos ve arkadaşları (2011), duygu düzenleme alanında sosyal bağlamın ele alınmamasının, önemli bir bileşenin kaçırılmasına neden olacağına dikkati çekmişlerdir. Bir diğer araştırmacı da benzer şekilde, duyguları biçimlendiren, oluşturan ve tanımlayan şeyin, bireyin sosyal çevre ile işbirliği deneyimlerinin toplamı olduğuna işaret etmektedir (Barbalet, 2011).

Zaki ve Williams (2013), duygu düzenlemenin sosyal yönüne dair yapılan tüm araştırmaları bir araya getirerek kişilerarası duygu düzenleme modelini ortaya koymuşlardır. Bu modelde, kişilerarası duygu düzenleme içsel ve dışsal olmak üzere iki farklı bölümden oluşmaktadır (Zaki ve Williams, 2013). İçsel duygu düzenlemede kişi, sosyal etkileşimde olduğu kişinin etkisi ile kendi duygusunu düzenlemektedir. Buna karşın bu modelde dışsal duygu düzenleme, bireyin karşısındaki kişinin duygusunu düzenlemesi olarak tanımlanmaktadır (Zaki ve Williams, 2013). İçsel ve dışsal duygu düzenleme, etkileşimde olunan kişinin tepkisine bağlı olacağı gibi onun tepkisinden bağımsız olarak da gerçekleşebilmektedir (Zaki ve Williams, 2013). Kişilerarası duygu düzenleme becerisi yüksek olan bireyler, yaşanan zorlu deneyimler sonrası stresi azaltmak ve pozitif duyguları arttırmak için diğerlerinin varlığından yararlanmakta; sadece toplum yararına bir eylemde bulunmak bile

diğerinin buna ne tepki verdiğine bağlı olmaksızın olumlu bir etki yaratabilmektedir (Zaki ve Williams, 2013).

Travma sonrası büyümenin önemli süreçlerinden biri travmatik olaya verilen duygusal tepkilerin düzenlemesidir (Calhoun ve Tedeschi, 2013). Travmatik olaylar sonrası bireyin yaşadığı duygusal yoğunluk, faydalı yeni bakış açıları sağlamak için derin bir işleme sürecinde katalizör görevi görebilmektedir (Calhoun ve Tedeschi, 2013). Olumlu duyguları artırma, yatıştırıcılık, bakış açısı kazanma ve sosyal modelleme gibi bileşenlerden oluşan kişilerarası duygu düzenleme becerisi; travmaya maruz kalan bireyler açısından özellikle önem arz etmektedir (Sevi Koç, 2017; Şahin, 2018). Bireyler başkalarının desteğini; stresi azaltmak ve olumlu duyguları yoğunlaştırmak için bir kaynak olarak görmektedirler (Lazarus ve Folkman, 1984; Gable ve Reis, 2010; Zaki ve Williams, 2013).

Alan yazında genel duygu düzenleme stratejileri ile travma sonrası büyüme birlikte inceleyen çalışma sayısının kısıtlılığı ve bazı bulguların da çelişkili olduğu dikkat çekmektedir (Larsen ve Berenbaum, 2015). Larsen ve Berenbaum (2015)'un, hayatının son üç senesinde stresli veya travmatik bir olay yaşamış 107 kadınla yaptıkları çalışmada, genel duygu düzenleme ile travma sonrası büyüme arasında dolaylı ama anlamlı pozitif bir ilişki olduğu ortaya konmuştur. Kronik rahatsızlığı olan bir grup katılımcı ile gerçekleştirilen bir çalışmada ise bilişsel duygu düzenleme ile travma sonrası büyüme arasında anlamlı pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (Arjeini vd., 2020). Üniversite öğrencileriyle yapılan başka bir çalışmada da olumlu ve olumsuz bilişsel duygu düzenlemenin travma sonrası büyüme yordadığı bulunmuştur (Yıldız, 2021). Buna karşın, 193 kişiyle yapılmış başka bir çalışmada ise duygu düzenleme kontrolü ve travma sonrası büyüme arasında anlamlı herhangi bir ilişki bulunamamıştır (Wild ve Paivio, 2004). Türkçe ve yabancı alan yazında kişilerarası duygu düzenleme ve travma sonrası büyümenin birlikte çalışıldığı bir çalışma ise bildiğimiz kadarı ile bulunmamaktadır.

Kadına yönelik şiddet, şiddetin bir alt türü olan kişilerarası şiddet kategorisi içinde yer almakta (Koçak ve Can, 2019) ve bu nedenle kadınların duygularını düzenlemesi açısından kişilerarası dinamikler de önem arz etmektedir. Travmatik olay sonrası yaşanabilecek çeşitli sıkıntılı durumlarda sosyal destek önemli bir yer tutmaktadır (Eker ve Arkar, 1995). Calhoun ve Tedeschi (1998)'nin de belirttiği gibi

travma sonrası büyüme, bireylerin sosyal ortamında etkileşime geçtiği kişilerin arasında gerçekleşmektedir. Kadına yönelik şiddet alan yazınında, kadınların psikolojik iyi oluşları için çevrelerinden aldıkları sosyal desteğin önemini vurgulayan birçok çalışma da bulunmaktadır (örn.; Aydöner, 2018; Mitchell ve Hodson, 1983; Yardım ve Demir, 2022). Yapılan çalışmalarda, kişinin çevresinin yaşanılan travmatik olayla mücadeleye destek vermesinin, travma sonrası büyüme kapasitesini olumlu yönde etkilediğine dikkat çekilmiştir (örn.; Dürü, 2006; Fariz, Kadakal ve Fariz, 2021). Destekleyici bir çevrenin varlığı, bireyin yeterliliğini, otonomisini ve ilişkiselliğini güçlendirmekte ve bu da sonuç olarak büyümeye neden olmaktadır (Dürü, 2006; Şimşir, 2017; Ramos ve Leal, 2013). Travma sonrası büyüme alanında kültürel bağlamın içinde yer alan birincil referans grupları; aile, arkadaşlar, dini gruplar, komşular, akranlar gibi bireyin düzenli olarak etkileşimde olduğu ve kişi üzerinde doğrudan etkisi olan gruplardır (Calhaoun ve Tedeschi, 2014). Özetle, bireyin sosyal çevresi ve etkileşimde olduğu kişilerden aldığı destek travma sonrası büyüme süreci üzerinde doğrudan olumlu bir etkiye sahiptir (Calhaoun ve Tedeschi, 2014). Buna karşın, kadına yönelik şiddet ile ilişkili çalışmalarda duygu düzenleme üzerine odaklanan araştırmalar kısıtlı sayıdadır (Şahin, 2018; Akat, Bakioğlu ve Ercan, 2023). Bildiğimiz kadarı ile de bu alanda kişilerarası duygu düzenleme ile travma sonrası büyüme ilişkisini ele alan her hangi bir çalışma da bulunmamaktadır. Bu kapsamda çalışmamızda, duygu düzenlemenin kişilerarası boyutuna odaklanan kişilerarası duygu düzenleme ile travma sonrası büyüme ilişkisinin araştırılmasının alan yazına katkı sağlayabileceği düşünülmüştür.

1.5. PSİKODİNAMİK KİŞİLİK ORGANİZASYONLARI

Kernberg ve arkadaşları tarafından, Psikodinamik perspektif ışığında bireyi tanımaya dair yapılan kapsamlı çalışmalar, alan yazında oldukça önemli çalışmalar olarak kabul edilmektedir (Yıldırım ve ark., 2021). Psikodinamik açıdan kişilik organizasyonları, nevrotik, sınır durum (borderline) ve psikotik olmak üzere üç kategori üzerinden açıklanmaktadır (Şahin, 2009). Kendilik ve diğerlerine dair bütünlüğe (iyi ve kötünün birleştiği) bir içsel benlik, insanlarla duygusal bağların kuvvetli olduğu derin ilişkiler kurabilme, özgüven, sorumluluk alabilme, kişisel sınırlarını koruyabilme ve başkalarının sınırlarına saygı gösterebilme, olgun savunma

mekanizmalarının kullanımı ve gelişmiş duygu düzenleme becerilerininve yeterli ego gücünün (psikolojik dayanıklılığın) varlığı nevrotik kişilik örgütlenmesinin özellikleri arasındadır (Clarkin, Kernberg ve Yeomans, 2012). Duyguları deneyimleme yelpazesinin geniş olması ve içselleştirilmiş bütünleşik değer sisteminin varlığı da nevrotik kişilik organizasyonunun diğer özellikleri arasında yer almaktadır (Clarkin vd., 2012). Bu özelliklere sahip olan bireyin, objektif bir şekilde kendini eleştirebilme, sorumluluk alma, önceliklere, değerlere karar verme ve birbirine zıt duyguları bütünleştirebilme kapasitesi gelişmiştir (Clarkin vd., 2012). Psikotik kişilik organizasyonunda ise hem gerçeklik testinde bozulmalar vardır hem de bütünleşmiş bir kimlik algısı yoktur (Acklin, 1993). Nevrotik ile psikotik gelişim seviyeleri arasında kalan kişilik organizasyonu sınır durum olarak adlandırılmaktadır. Sınır durum kişilik organizasyonuna sahip bireylerde; kimlik difüzyonu (iyi ve kötünün birleştiği tutarlı bir kimlik algısının bulunmayışı), ilkel savunmalar, zayıf ego gücü, psikotik anlamda bozulmamış ancak kırılğan gerçeklik testi, duygu kontrolünde bozulma, içsel değerlerde tutarsızlık ve ilişkilerde bozulmalar görülmektedir (Pulat, 2019; Kernberg, 1967).

1.5.1. Nevrotik Kişilik Organizasyonu ve Travma Sonrası Büyüme

Birçok kişilik özelliğinin travma sonrası büyüme ile ilişkisi olduğu çeşitli araştırmalar ile gösterilmiş olmakla birlikte (Prati ve Pietrantonio, 2009), alan yazında bildiğimiz kadarı ile psikodinamik kişilik organizasyonları ile travma sonrası büyüme arasındaki ilişkiyi inceleyen herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Buna karşın alan yazında, büyük beşli kişilik özellikleriyle travma sonrası büyüme arasındaki ilişkinin ele alındığı birçok çalışma mevcuttur (Sheikh, 2008; Prati ve Pietrantonio, 2009; Tedeschi ve Calhoun, 2004; Top, 2021). Söz konusu araştırmalarda Beş faktör kişilik özelliklerinin alt boyutları olan dışa dönüklük, uyumluluk ve farklı deneyimlere açık olmanın anlamlı ve yüksek derecede travma sonrası büyümeyi yordadığı (Tedeschi ve Calhoun, 2004; Werner ve Smith, 2001); ancak nörotisizm alt boyutuyla travma sonrası büyüme arasında negatif bir ilişki olduğu ortaya konmuştur (Çetin, Yeloğlu ve Basım, 2015; Sheikh, 2008; Prati ve Pietrantonio, 2009). Dışa dönüklük eğilimi yüksek bireylerin ötekilerle daha kolay ve kaliteli iletişim kurabildikleri ve sağlıklı bir şekilde ilişkide kalabildikleri belirtilmektedir (DeNeve ve Cooper, 1998; Somer ve Goldberg,

1999; Kınalı, 2020). Uyumluluk alt boyutunun ise kişilerarası ilişkilerde daha uyumlu olma ve iş birlikçi bir yaklaşımda bulunma kavramları ile açıklandığı görülmektedir (Horzum, Ayas ve Padır, 2017). Nörotisizm alt boyutunun ise en temel olarak duygusal dengesizlik haline işaret ettiği görülmekte; nörotisizm düzeyi yüksek olan bireylerin kaygı ve öfke gibi duyguları daha fazla deneyimlediği belirtilmektedir (Mcrae ve Costa, 1987; Horzum, Ayas ve Padır, 2017). Nörotisizm alt boyutu, bireyin stresle başa çıkma açısından zayıf olduğuna da işaret etmektedir (Çetin, Yeloğlu ve Basım, 2015). Bu yüzden zorlu durumlarla başa çıkarken ve duygu düzenlemede de zorlanacakları öngörülmektedir (Kınalı, 2020).

Nevrotik kişilik organizasyonuna sahip bir bireyin ön plana çıkan özelliklerinin ise yüksek ego gücü, bozulmamış gerçeklik algısı, işlevsel olgun savunmaların kullanımı, uygun duygulanım, yüksek kaygı toleransı ve duygu düzenleme becerileri, tutarlı bir gözlemleyen egonun (kişinin deneyimlerini dışardan objektif bir gözle değerlendirebilme kapasitesi) varlığı, ötekilerle iyi iletişim ve kimlik bütünlüğü olduğu görülmektedir (Acklin, 1993). Bunun yanı sıra, nevroitik kişilik organizasyonuna sahip bireylerin duygusal zorlantı içeren durumlarda da yüksek düzeyde işlevsellik gösterebildiği de söylenebilmektedir (McWilliams, 1994). Psikodinamik kişilik organizasyonlarından olan borderline yapıya sahip olan kişilerin ise duygu regülasyonu ve toleransında sorun yaşadıkları; hemen öfkeye kapılabildikleri ve ego gücünün zayıf olduğu bilinmektedir (McWilliams, 1994; Clarkin, Kernberg ve Yeomans, 2012; Kernberg, 1967). Nörotisizm özelliğinin, borderline kişilik gelişim seviyesi ile benzer, nevroitik kişilik organizasyonu ile ise oldukça zıt özellikler gösterdiği görülmektedir. Büyük beşlinin dışa dönüklük ve uyumluluk alt boyutları ise belirtildiği üzere nevroitik kişilik organizasyonu ile örtüşen bazı özelliklere sahiptir. Bu kapsamda, travma sonrası büyüme ile nevroitik kişilik organizasyonu arasında pozitif bir ilişki olabileceği düşünülmüştür.

Alan yazında psikolojik sağlamlık ile travma sonrası büyüme arasındaki ilişkinin incelendiği bir dizi araştırma da bulunmaktadır (örn.; Westphal ve Bonanno, 2007; Başarıkan ve Seki, 2023; Duan, Guo ve Gan, 2015). Psikolojik dayanıklılık kavramı, olumsuz yaşam olayları karşısında uyumlanabilme, stresle mücadele edebilme ve psikolojik sağlamlık/psikolojik iyi oluş halini koruyabilme olarak tanımlanmaktadır (Seligman, 2011; Wang ve Zhang, 2015; Kararımak, 2006).

Psikolojik sağlamlığı yüksek olan kişiler, kriz ve travmalar ile çok daha işlevsel bir Şekilde baş edebilmektedirler (Min vd., 2013). Psikolojik sağlamlığı yüksek olan bireylerin, sağlıklı sosyal ilişkiler kurabilme, ruhsal sağlık, kendini kabul ve yaşamdan haz alma gibi özelliklere sahip olduğu görülmektedir (z ve Yılmaz, 2009). Bu kapsamda, nevrotik kişilik organizasyonuna sahip birey ile psikolojik sağlamlığı yüksek bir bireyin; kaygıya tolerans, gelişmiş duyuğu düzenleme becerileri, kişilerarası sağlıklı iletişim ve zorluklar ile mücadele gücü ve kendilik algısı açısından ortak özelliklere sahip olduğu görülmektedir (Acklin, 1993; z ve Yılmaz, 2009). Söz konusu benzerliklerin, psikolojik sağlamlığa benzer Şekilde nevrotik kişilik organizasyonu ile travma sonrası büyüme arasında pozitif bir ilişki olabileceğine işaret edebileceği değerlendirmesi yapılmış ve alan yazındaki boşlukların doldurulmasına katkı sağlayabilmek amacı ile bu çalışmada nevrotik kişilik organizasyonu ile travma sonrası büyüme arasındaki ilişkinin de incelenmesine karar verilmiştir.

1.6. ARAŞTIRMACININ AMACI

Bu çalışmacının amacı, partneri tarafından Şiddete maruz bırakılan kadınlardaki travma sonrası büyüme ile algılanan genel stres seviyesi, maruz kalınan Şiddetin derecesi, kişilerarası duyuğu düzenleme beceri düzeyi ve nevrotik kişilik organizasyonu arasındaki korelasyonel ve yordayıcı ilişkileri incelemektir. Bu alışma; alan yazında kısıtlı sayıda araştırmaya konu olan partneri tarafından Şiddete maruz bırakılan kadınlar özeline travma sonrası büyümenin çalışılması ve travma sonrası büyüme ile psikodinamik kişilik organizasyonları ve kişilerarası duyuğu düzenleme arasındaki ilişkileri inceleyen ilk çalışma olması nedeniyle özgünlüğünü korumaktadır. Bunun yanı sıra çalışmamız, Şiddete maruz kalan kadınlar üzerinde travma sonrası büyüme ile travma Şiddeti, algılanan genel stres düzeyi ve bahse konu diğer iki kavramın bir arada incelendiği bir çalışma oluşu ile de alan yazındaki diğer araştırmalardan ayrışmaktadır. Bu alışma ile aynı zamanda, klinik psikoloji alanında kadın bireylerle çalışan klinisyenlere, kadına yönelik Şiddet hakkında bilgi verilmesi ve kadınların içerindeki büyüme kapasitelerine dikkat çekilerek kadınların gelişmelerine yönelik çalışmaların oluşturulmasına destek sağlanması da amaçlanmıştır.

Araştırmamızın hipotezleri aşağıda yer almaktadır:

Hipotezler:

Şiddete maruz kalan kadınların;

1. Kişilerarası duygu düzenleme beceri düzeyleri ile travma sonrası büyüme kapasiteleri arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır.
2. Maruz kaldıkları şiddetin derecesi arttıkça travma sonrası büyüme kapasiteleri de artacaktır.
3. Nevrotik kişilik gelişim seviyesi ile travma sonrası büyüme kapasiteleri arasında pozitif ilişki vardır
4. Algılanan genel stres düzeyleri ile travma sonrası büyüme düzeyleri arasında negatif ilişki vardır.
5. Kişilerarası duygu düzenleme beceri düzeyi, algılanan stres seviyesi, maruz kaldıkları şiddet düzeyi ve nevroitik kişilik gelişim düzeyi travma sonrası büyüme kapasitelerini anlamlı olarak yordayacaktır.

Nevrotik kişilik seviyesine sahip katılımcılar ile borderline kişilik organizasyonuna sahip katılımcılar kişisel olarak araştırma değişkenleri bazında karşılaştırılacaktır.

Katılımcıların çeşitli demografik değişkenler (eğitim durumu, maruz kaldığı şiddet türleri, çocuklukta kendi ailesinde fiziksel şiddete maruz kalıp kalmadığı vb.) bazındaki dağılımları betimleyici istatistikler (yüzde ve frekans analizi) ile incelenecektir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. YÖNTEM

2.1. KATILIMCILAR

Katılımcı grubunun özellikli bir grup olduğu göz önünde bulundurularak, bu çalışma için gerekli katılımcı sayısı, değişken başına 20 katılımcı üzerinden 160 kişi olarak hesaplanmıştır. Veri toplama süreci 15/09/2023-11/11/2023 tarihleri arasında, 09.09.2021 tarih – 07/04 sayılı Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Etik Kurulu onayına (EK A) uygun bir şekilde çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya toplam 171 katılımcı, gönüllülük esasına göre katılım sağlamıştır. 20 katılımcı, hayatının herhangi bir döneminde partneri tarafından fiziksel ve/veya cinsel şiddete uğramadığını belirttiği için veri analizine dahil edilmemiştir. Yapılan tekli ve çoklu uç değer analizlerinin sonuçları doğrultusunda da toplam beş katılımcının verileri araştırmadan çıkarılmıştır.

Çalışmanın örneklemini, yaşları 19 ile 72 yaş arasında ($\bar{x}=36,65$, $SS=10,32$) değişen 146 kadın oluşturmaktadır. Katılımcıların diğer demografik değişkenlerine dair bilgiler, sayı ve yüzde dağılımlarını içeren frekans analizi sonuçları Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Değişkenlerinin Sayı ve Yüzde Cinsinden Dağılımı.

Değişken	Kategori	N	%
Eğitim Durumu	Okur yazar değil	1	0,7
	Ortaokul	3	2,1
	Lise	11	7,5
	Üniversite	93	63,7
	Yüksek Lisans	34	23,3
Gelir Düzeyi	Doktora	4	2,7
	Çok düşük	2	1,4
	Düşük	23	15,8
	Orta	98	67,1
İlişki Durumu	Yüksek	23	15,8
	Bekar	52	35,6

	Evli	52	35,6
	Boşanmış	28	19,2
	Ayrı Yaşıyor	6	4,1
	Sözlü/Nişanlı	4	2,7
	Dul	4	2,7
Kiminle Yaşadığı	Eş	53	36,3
	Aile	39	26,7
	Tek başına	33	22,6
	Çocuk	10	6,8
	Partner	10	6,8
	Arkadaş	1	0,7
Çocuk Sayısı	1 tane	43	29,5
	2 tane	19	13
	3 tane	5	3,4
	4 tane	2	1,4
	5 ve daha üzeri	1	0,7
	Yok	76	52,1

Katılımcıların %89,7'si (131 kişi) üniversite ve üstü eğitim seviyesinde olduklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların %82,9'u (121 kişi) orta üst gelir seviyesine sahip olduğunu ifade etmiştir. Katılımcıların %35,6'sı (52 kişi) bekar, %35,6'sı (52 kişi) evli, %19,2'si (28 kişi) boşanmış olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların %36,3'ü (53 kişi) eşi ile, %26,7'si (39 kişi) aile ile, %22,6'sı (33 kişi) tek başına, kalan %14,3'ü (14 kişi) çocuk, partner veya arkadaşıyla yaşadıklarını ifade etmiştir. Katılımcıların %29,5'i (43 kişi) 1 çocuğu, %18,5'i (27 kişi) 2 ve üzeri sayıda çocuğu bulunduğunu ve %52,1'i de (76 kişi) çocuğu bulunmadığını belirtmiştir (Tablo 1).

Partner şiddeti yaşamış kadın katılımcıların geçmişinde psikolojik destek alıp almadıkları ve ilgili değişkenlere dair sayılar ile yüzdelik değerler Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Katılımcıların Psikolojik Destek Geçmişlerine İlişkin Değişkenlerinin Sayı ve Yüzde Cinsinden Dağılımı.

Değişken	Kategori	N	%
Psikolojik Destek Geçmiş	Psikiyatrik ilaç desteği	20	13,7
	Psikolojik Psikoterapi	46	31,5
	Destek Alındı Her ikisi birden	39	26,7
	Toplam	105	71,9
	Destek Alınmadı	41	28,1
Psikolojik Destek Alma Süresi	1 yıldan az	21	14,4
	1-2 yıl	18	12,3
	2-3 yıl	14	9,6
	3-5 yıl	9	6,2
	5 yıldan fazla	4	2,8
	Eksik veri	80	54,8
	Toplam	146	100

Katılımcıların %71,9'u (105 kişi) psikolojik destek aldığını, %28,1'i (41 kişi) destek almadığını belirtmiştir. Katılımcıların %14,4'ü (21 kişi) 1 yıldan az, %30,9'u (45 kişi) 1- 5 yıl süresinde psikolojik destek aldığını belirtmiş, katılımcıların %54,8'i (80 kişi) ise ilgili soruyu yanıtlamamıştır (Tablo 2).

Partnerinden fiziksel veya cinset şiddet görmüş kadın katılımcıların geçmişinde ailelerindeki şiddet deneyimlerine ilişkin sayılar ile frekans değerleri Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Katılımcıların Ailede Şiddet Deneyimlerine dair Değişkenlerinin Sayı ve Yüzde Cinsinden Dağılımı.

Değişken	Kategori	N	%
Ailede Fiziksel Şiddet Görme Sıklığı	Toplam 1-2 defa	54	37
	Ayda birkaç kez	23	15,8
	Hemen hemen her gün	7	4,8
	Senede birkaç kez	30	20,5
	Hiç fiziksel şiddet görmedim	32	21,9
Ailede Fiziksel Şiddete Şahit Olma Sıklığı	Toplam 1-2 defa	40	27,4
	Ayda birkaç kez	25	17,1
	Hemen hemen her gün	15	10,3
	Senede birkaç kez	40	27,4
	Hiç fiziksel şiddete şahit olmadım	26	17,8

Katılımcıların %78,1'i (114 kişi) hayatları boyunca en azından 1-2 defa aile içinde fiziksel şiddete maruz kaldığını, %21,9'u (32 kişi) hiç fiziksel şiddet görmediğini belirtmiştir. Katılımcıların %82,2'si (120 kişi) hayatları boyunca en az 1-2 kez aile içinde fiziksel şiddete şahit olduğunu, %17,8'i (26 kişi) hiç fiziksel şiddete şahit olmadığını belirtmiştir (Tablo 3).

Tablo 4'te katılımcıların "*Şimdiye kadar eski ya da şimdiki partneriniz sizi fiziksel olarak incitmeye çalıştı mı?*" (Fiziksel Şiddet), "*Şimdiye kadar eski ya da şimdiki partneriniz cinsel olarak sizi incitmeye çalıştı mı?*" (Cinsel Şiddet), "*Şimdiye kadar eski ya da şimdiki partneriniz maddi olanakları sizin üzerinizden bir yatırım aracı olarak kullandı mı?*" (Ekonomik Şiddet), "*Şimdiye kadar eski ya da şimdiki partneriniz farklı yollarla sizi baskı altına almaya çalıştı mı?*" (Psikolojik Şiddet), "*Şimdiye kadar eski ya da şimdiki partneriniz kendi güvenliğinizden korku duymanıza neden olacak şekilde davranışlarda bulundu mu?*" (Israrlı Takip) sorularına verdikleri yanıtların sayı ve yüzde cinsinden dağılımları sunulmuştur.

Tablo 4. Katılımcıların Partner Şiddeti Deneyimlerine Dair Değişkenlerinin Sayı ve Yüzde Cinsinden Dağılımı.

Tür	Değişken	Kategori	N	%
Fiziksel Şiddet	Yaşantı	Evet	130	89
		Hayır	16	11
	Zamanlama	Yıllar önce	109	74,7
		Aylar önce	19	13
		Günler önce	1	0,7
		Eksik veri	2	1,4
		Yaşamadım	15	10,3
	Sıklık	Bir kez oldu.	71	48,6
		Ara sıra	43	29,5
		Çok sık	9	6,2
Yaşanmadı		23	15,8	
Cinsel Şiddet	Yaşantı	Evet	98	67,1
		Hayır	48	32,9
	Zamanlama	Yıllar önce	83	56,8
		Aylar önce	11	7,5
		Günler önce	4	2,7
		Yaşanmadı	48	32,9
	Sıklık	Bir kez oldu.	47	32,2
		Ara sıra	43	29,5

		Çok sık	9	6,2	
		Yaşanmadı	47	32,2	
Ekonomik Şiddet	Yaşantı	Evet	60	41,1	
		Hayır	86	58,9	
	Zamanlama	Yıllar önce	46	31,5	
		Aylar önce	11	7,5	
		Günler önce	4	2,7	
		Yaşanmadı	85	58,2	
	Sıklık	Bir kez oldu.	13	8,9	
		Ara sıra	28	19,2	
		Çok sık	20	13,7	
		Yaşanmadı	85	58,2	
	Psikolojik Şiddet	Yaşantı	Evet	94	64,4
			Hayır	52	35,6
Zamanlama		Yıllar önce	75	51,4	
		Aylar önce	16	11	
		Günler önce	3	2,1	
		Yaşanmadı	52	35,6	
Sıklık		Bir kez oldu.	29	19,9	
		Ara sıra	49	33,6	
		Çok sık	15	10,3	
		Yaşanmadı	53	36,3	
Israrlı Takip		Yaşantı	Evet	87	59,6
			Hayır	59	40,4
	Zamanlama	Yıllar önce	75	51,4	
		Aylar önce	10	6,8	
		Günler önce	5	3,4	
		Yaşanmadı	58	39	
	Sıklık	Bir kez oldu.	34	23,3	
		Ara sıra	38	26	
		Çok sık	16	11	
		Yaşanmadı	58	39,7	

Katılımcıların %89'u (130 kişi) partneri tarafından fiziksel şiddete, %67,1'i (98 kişi) cinsel şiddete, %41,1'i (60 kişi) ekonomik şiddete, %64,4'ü (94 kişi) psikolojik şiddete ve %59,6'sı (87 kişi) ısrarlı takibe maruz kaldıklarını bildirmişlerdir. Farklı şiddet türlerine maruz kalan kadınların %74,7'si (109 kişi) fiziksel şiddeti, %56,8'i (83 kişi) cinsel şiddeti, %51,4'ü (75 kişi) ısrarlı takibi, %51,4'ü (75 kişi) psikolojik

şiddeti ve %31,5'i (46 kişi) ekonomik şiddeti yıllar önce yaşadıklarını belirtmişlerdir (Tablo 4).

Tablo 5. Katılımcıların Partner Şiddeti Deneyimlerine Dair Değişkenlerinin Sayı ve Yüzde Cinsinden Dağılımı.

Değişken	Kategori	N	%
Birliktelik	Devam Ediyor	38	26
	Devam Etmiyor	108	74
Birliktelik Sonlandıysa Üzerinden Geçen Süre	1 yıldan az	10	6,9
	1 - 5 yıl arası	31	21,2
	5 - 10 yıl arası	26	17,8
	10 - 15 yıl arası	13	8,9
	15 - 20 yıl arası	14	9,6
	20 yıl ve daha fazla	5	3,4
	İlişkim devam ediyor	33	22,6
	Eksik veri	14	9,6
Şiddetin Devam Ettiği Süre	1 yıldan az	71	48,6
	1-5 yıl	38	26
	5 yıldan fazla	31	21,2
	Eksik veri	6	4,1
En Son Görülen Şiddetin Üzerinden Geçen Süre	1 aydan az	5	3,4
	1 - 6 ay arası	23	15,8
	6 ay - 1 yıl arası	2	1,4
	1 - 5 yıl arası	40	27,4
	5 - 10 yıl arası	34	23,3
	10 - 15 yıl arası	11	7,5
	15 - 20 yıl arası	9	6,2
20 yıl ve daha fazla	12	8,2	
Eksik veri	10	6,8	

Katılımcıların %74'ü (108 kişi) partneri ile birlikteliğini sonlandırdığını ve %45,9'u (67 kişi) birlikteliklerini sonlandırmanın üstünden 1- 10 yıl arasında zaman geçtiğini belirtmişlerdir. En son görülen şiddetin üzerinden geçen zaman ise %50,7 (74 kişi) olarak en az 1 en çok 10 yıl arasında değişmektedir (Tablo 5).

2.2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

2.2.1. Demografik Bilgi Formu

Bu form, katılımcıların cinsiyet, yaş, medeni durum vb. demografik bilgileri ile romantik ilişkilerinde maruz kaldıkları şiddet içerikli davranışların, konuya ilişkin psikolojik destek alma durumlarının ve çocukluk döneminde orijinal ailelerinde maruz kaldıkları/şahit oldukları fiziksel şiddetin detaylarını öğrenmeyi amaçlayan 48 sorudan oluşmaktadır. Bireylerin şiddete maruz bırakılma durumları hakkında detaylı bilgilerin öğrenilmesi amacıyla oluşturulan sorularda, Şiddete Maruz Kalma Bilgi Formu (Yılmaz ve Karaboğa, 2013)'nun sorularından yararlanılmıştır. Geri kalan sorular araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur.

2.2.2. Kadına Yönelik Şiddet Derecelendirme Ölçeği

Marshall (1992) katılımcıların şiddete maruz kalma durumlarını değerlendirmek için kullanılmak üzere Kadına Yönelik Şiddeti Derecelendirme Ölçeğini geliştirmiştir (Severity of Violence Against Women). Ölçeğin Türkçe uyarlaması Tuz ve arkadaşları (2015) tarafından yapılmıştır. Ölçek 46 kısa sorudan oluşmakta ve 0 (Hiçbir zaman) ile 3 (Birçok kez) arasında değişen 4'lü Likert ölçeği ile değerlendirilmektedir. Ölçek, öz bildirim verilerine dayanmaktadır. Ölçekten ve alt ölçeklerden alınan puanın artması, maruz kalınan şiddetin derecesinin de arttığını göstermektedir. Ölçek, şiddetin hem fiziksel hem de cinsel yönlerini bilimsel bir bakış açısıyla değerlendirmek için kullanılmaktadır. Ölçeğin iç güvenilirlik katsayısının Cronbach alfa değerine göre son derece iyi (.74) ve yüksek derecede güvenilir (.80) olduğu görülmüştür. Yaptığımız çalışmada Kadına Yönelik Şiddeti Derecelendirme Ölçeği'nin Cronbach alfa iç tutarlılık kat sayısı 0,955 olarak bulunmuştur.

2.2.3. Travma Sonrası Büyüme Ölçeği

Travma sonrası büyüme ölçeği, Tedeschi ve Calhoun (1996) tarafından travmatik bir olayın ardından insanların geçirdiği olumlu değişiklikleri ölçmek için oluşturulmuştur. Ölçek 21 maddeden oluşmaktadır ve yanıtlarının değerlendirilmesi 0 (bu değişikliği yaşamadım) ve 5 (bu değişikliği aşırı düzeyde yaşadım) ifadelerinin temsil ettiği 6'lı Likert ölçeği kullanılarak yapılmaktadır. Ölçeğin beş alt boyutu bulunmaktadır (kişilerarası ilişkilerde olumlu değişiklikler, yeni olanakların farkına

varma, yaşamın kıymetini anlama, kendilik algısındaki değişim ve gelişmiş maneviyat.) Ölçek toplam puanı için maksimum düzeyde mümkün olan puan 105, minimum düzeyde mümkün olan puan ise 0'dır. Ölçekten alınan yüksek puan, olumlu bir psikolojik değişim yani büyüme yaşandığını işaret etmektedir. Ölçeğin güvenilir bir ölçüm aracı olup olmadığını test etmek için Cronbach Alpha yöntemi kullanılmış ve ölçeğin iç tutarlılığı .95 olarak raporlanmıştır. Ölçek, Işık ve Dürü (2006) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Türkçe uyarlamasının iç tutarlılık katsayısı .93 olarak rapor edilmiştir. Yaptığımız çalışmada Travma Sonrası Büyüme Ölçeğinin Cronbach alfa iç tutarlılık kat sayısı 0,935 olarak bulunmuştur.

2.2.4. Algılanan Stres Seviyesi Ölçeği

Ölçek 1983 yılında Cohen, Kamarck ve Mermelstein tarafından geliştirilmiştir. Toplam 14 maddeden oluşan Algılanan Stres Düzeyi Ölçeği, insanların hayatlarındaki belirli koşulların ne kadar stresli olduğunu düşündüklerini ölçmek için oluşturulmuştur. Eskin, Harlak, Demirkıran ve Dereboy (2013) tarafından geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılarak ölçek Türkçe'ye uyarlanmıştır. İki boyuttan oluşmaktadır: "Stres/Rahatsızlık Algısı" ve "Yetersiz Öz Yeterlilik Algısı". Her madde katılımcılar tarafından "Hiçbir zaman (0)" ile "Çok sık (4)" arasında değişen 5'li Likert tipi bir ölçek kullanılarak puanlanmaktadır. Bu 14 maddelik formda 4-5-6-7-9-10 ve 13. maddeler tersten puanlanmaktadır. Bireyin stres düzeyi ölçekten aldığı toplam puanla gösterilmektedir. Katılımcının bu ölçekten alabileceği en yüksek puan 56, en düşük puan ise 0'dır. Eskin ve diğerleri (2013) tarafından yapılan çalışmada ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .84, test-tekrar test güvenilirliği ise .87 olarak bulunmuştur. Yaptığımız çalışmada Algılanan Stres Ölçeği'nin Cronbach alfa iç tutarlılık kat sayısı 0,908 olarak bulunmuştur.

2.2.5. Kişilerarası Duygu Düzenleme Ölçeği

Ölçek, Hoffman ve arkadaşları (2016) tarafından, bireylerin diğer insanlar üzerinden kendi duygularını nasıl düzenlediklerini ölçmek için oluşturulan bir ölçektir. Türkçe'ye uyarlama çalışmaları Melisa Sevi Koç ve arkadaşları (2019) tarafından yapılmıştır. 20 maddelik bir ölçektir. Ölçekte, 1 (benim için hiç doğru değil) ile 5 (benim için tamamen doğru) arasında değişen 5'li Likert tipi bir yanıt formatı

kullanılmaktadır. Ölçek, her biri beş madde içeren dört alt boyuttan oluşmaktadır: Olumlu Duyguları Geliştirme, Perspektif Alma, Yatıştırma ve Sosyal Modelleme. Olumlu Duyguyu Artırma, mutluluk ve neşe duygularını artırmak için başkalarını arama eğilimini ifade eder. Perspektif Alma, başkalarını endişelendirmemek gerektiğini ve daha kötü durumda olan insanlar olduğunu bir başkası üzerinden hatırlamayı içerir. Yatıştırma, başkalarından teselli ve sempati aramak anlamına gelir. Sosyal Modelleme, belirli bir durumla nasıl başa çıktıklarını görmek için diğer insanları gözlemlemeyi içerir. Hoffmann ve diğerleri (2016)'nın ilgili dört alt boyut için bildirdikleri iç geçerlik katsayıları; Olumlu Etkiyi Artırma ($\alpha = 0.87$), Perspektif Alma ($\alpha = 0.85$), Yatıştırma ($\alpha = 0.89$) ve Sosyal Modelleme ($\alpha = 0.91$) dir. Türkçe uyarlamasının iç geçerliliği: Olumlu Duyguyu Artırma için 0,81, Yatıştırma için 0,86, Perspektif Alma için 0,77, Sosyal Modelleme için 0,87 ve toplam ölçek için 0,90 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada toplam ölçek puanı kullanılmış ve Kişilerarası Duygu Düzenleme Ölçeği'nin Cronbach alfa iç tutarlılık kat sayısı 0,913 olarak bulunmuştur. Ölçekten alınan toplam puanın yüksek olması, Kişilerarası Duygu Düzenleme becerisinin yüksek olduğunu ifade etmektedir.

2.2.6. Kişilik Organizasyonları Envanteri (KOREN)

Kernberg ve Clarkin (1995) tarafından geliştirilen Kişilik Organizasyonu Envanteri (Inventory of Personality Organisation-IPO), bireyin kişilik organizasyonunu değerlendirmek için kimlik difüzyonu, savunma mekanizmaları ve gerçeklik testi hakkında bilgi sağlayan bir ölçektir. Ceran Yıldırım ve Yüksel (2021) Kişilik Organizasyonları Envanteri'nin Türkçe uyarlamasını gerçekleştirmiştir. Uyarlama çalışmasının örneklem grubu, İstanbul Kültür Üniversitesi'nden 280 kadın (%66,9) ve 138 erkek (%33) olmak üzere toplam 418 öğrenci ve öğretim üyesinden oluşmaktadır. Test-tekrar test güvenilirliğini değerlendirmek için 42 üniversite öğrencisinden oluşan bir grup kullanılmıştır. Ölçek 31 maddeden oluşmakta ve her maddeden alınan puanlar, 1 (Doğru değil) ile 5 (Her zaman doğru) arasında değişmektedir. Bu ölçek üç özelliği değerlendirilmektedir: Primitif Savunmalar (PS), Kimlik Difüzyonu (KD) ve Gerçeklik Testi (GT). Puan arttıkça sırası ile primitif savunmalara başvurma sıklığı, kimlik difüzyonu yaşama ve gerçeklik algısında bozulma düzeyi de artmaktadır. Bu ölçekte üç alt boyutun puanlarının ≤ 1 SS olması

nevrotik, PS ve KD > 1 SS ve GT < 2 SS olması sınır durum; GT >= 2 SS olması ise psikotik kişilik gelişim seviyesini göstermektedir. Kişilik Organizasyonları Envanteri'nin Türkçe'ye uyarlanmasında Cronbach alfa güvenilirlik katsayıları söz konusu alt ölçekler için sırası ile 0.77, 0.82 ve 0.85, toplam ölçek için ise 0,91 olarak hesaplanmıştır (Yıldırım ve Yüksel, 2021). Yapılan bu çalışmada KOREN Primitif Savunmalar alt ölçeğinin Cronbach alfa iç tutarlılık kat sayısı 0,816, KOREN Kimlik Difüzyonu alt ölçeğinin 0,855 ve KOREN Gerçekler Testi alt ölçeğinin 0,75 olarak bulunmuştur.

2.3. UYGULAMA

Demografik bilgi formu, Algılanan Stres Ölçeği, Kişilik Organizasyonları Envanteri, Travma Sonrası Büyüme Ölçeği, Kadına Yönelik Şiddeti Derecelendirme Ölçeği ve Kişilerarası Duygu Düzenleme Ölçeğini içeren anket formu “Google Forms” uygulaması kullanılarak oluşturulmuş ve çeşitli sosyal medya kanallarında (Instagram, LinkedIn, WhatsApp ve Facebook) çalışmaya katılım linki paylaşılmıştır. Bunun yanı sıra araştırma anketi, kadına yönelik şiddet alanında faaliyet gösteren çeşitli dernek, vakıf ve oluşumların çevrimiçi gruplarında da paylaştırılmıştır. Katılımcıların gönüllülük esasına dayalı şekilde çevrimiçi olarak çalışmaya katılması sağlanmıştır. Ölçekleri içeren bölümden önce kısa bir bilgilendirme yazısı ile çalışmanın genel amacından bahsedilerek katılımcılardan bilgilendirilmiş onamları alınmıştır. Katılımcılardan kimlik bilgisi istenmemiş, veriler anonim olarak toplanmıştır. Çalışmanın ölçeklerini içeren form yaklaşık 25 dakikada doldurulmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ANALİZ VE BULGULAR

3.1. VERİ ANALİZİ

Verilerin analizi SPSS.28 (Statistical Package for Social Sciences) versiyonu kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçek ve alt ölçek puanlarının dağılımlarının normal dağılıma uyup uymadıkları, eğiklik/basıklık değerlerinin ± 2 aralığında olup olmadığı incelenerek değerlendirilmiştir. Yapılan tekli değişken uç değer analizine göre, Kadına Yönelik Şiddet Değerlendirme Ölçeği ve KOREN-Gerçeklik Testi puan dağılımlarında yatıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) problemleri olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu problemleri ortadan kaldırmak için, bahsi geçen toplam puan değişkenlerinde Z puanları ± 3 aralığı dışında kalan 5 katılımcının verileri araştırmadan çıkarılmıştır. KOREN-Gerçeklik Testi puan dağılımları uç-değerlerdeki katılımcılar çıktıktan sonra da normal dağılıma uymadığından, normallik varsayımının karşılanması adına, logaritmik dönüşüm ile veriler analizler öncesi dönüştürülerek normalliğin sağlandığı görülmüş; böylece tüm varsayımlar karşılanmıştır. Çoklu değişkenli uç değer analizinin sonuçlarına göre çalışma grubundan çıkarılacak katılımcı olmamıştır ($df=7$, Mahalanobis kesme noktası=24,32, $p<0,001$).

KOREN ölçeği test normlarına göre araştırmaya katılan kadınların kişilik gelişim seviyeleri belirlenmiştir (PS, KD ve GT ≤ 1 SS, nevrotik; PS ve KD ≤ 1 SS ve GT ≤ 2 SS, sınır durum; GT ≥ 2 SS, psikotik). İlgili sınıflandırma sonucu katılımcıların %69,2'sinin ($N=101$) nevrotik, %18,8'inin ($N = 26$) sınır durum, %2,1'inin ise ($N = 3$) psikotik kişilik organizasyonuna sahip olduğu görülmüştür. KOREN ölçek normlarına tam olarak uymadıkları için katılımcıların %11'inin ($N=16$) kişilik organizasyonlarını tanımlanamamıştır. Nevrotik ve sınır durum kategorilerinde bulunan katılımcıların travma sonrası büyüme oranlarını karşılaştırmak amacıyla yapılan analizde 26 sınır durum katılımcıya denk gelecek sayıda nevrotik katılımcı, katılımcılar arasından SPSS tarafından seçkisiz biçimde belirlenmiş ve ilgili

katılımcılar temsili nevrotik gruba atanarak bağımsız değişkenler bağımsız grup t-test analizi ile karşılaştırılmıştır.

Araştırma verileri, Korelasyon Analizi, Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi, grup karşılaştırmaları için de Bağımsız değişkenler t-testi analizi kullanılarak incelenmiştir.

3.2. SONUÇLAR

Veri analizi sonucu elde edilen bulgular bu bölümde yer almaktadır.

3.2.1. Betimleyici İstatistikler

Araştırmada kullanılan ölçek ve alt ölçek puanlarına dair betimleyici istatistikler, Türkçe ölçek uyarlamalarının referans değerleri ile Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Çalışmada Kullanılan Ölçek ve Alt Ölçeklerin Minimum, Maksimum, Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.

Değişken	Güncel Araştırma Verileri				Referans Değerler	
	Minimum	Maksimum	\bar{x}	ss	\bar{x}	ss
KYSDÖ	49	164	89,38	25,66	-	-
ASÖ	5	53	28,65	9,42	28,1	7,4
KDDÖ	1,25	5	3,26	0,71	3,52	0,78
TSBÖ	0	101	64,45	20,54	47,02	23,41
KOREN KD	10	45	24,84	7,64	23,63	7,02
KOREN PS	9	39	19,33	6,97	17,72	6,38
KOREN GT	12	35	17,16	4,74	19,08	6,09

Not. KYSDÖ: Kadına Yönelik Şiddet Derecelendirme Ölçeği, ASÖ: Algılanan Stres Ölçeği, KDDÖ: Kişilerarası Duygu Düzenleme Ölçeği, TSBÖ: Travma Sonrası Büyüme Ölçeği, KOREN: Kişilik Organizasyonları Envanteri, KD: Kimlik Difüzyonu Alt-boyutu, PS: Primitif Savunmalar Alt-boyutu, GT: Gerçekler Testi Alt-boyutu.

Tablo 6'da görüldüğü üzere, araştırma örneklemimizin tüm ölçeklerden aldığı ortalama puanlar, uyarlama ölçeklerinin ortalama puanlarına göre ± 1 SS aralığında kalmaktadır. Söz konusu durum, bu çalışma örnekleminin, araştırmamıza konu

uyarlama ölçeklerin geçerlik güvenirlik örneklemi ile uyumlu olduğunu göstermektedir.

3.2.2. Korelasyon Analizleri

Araştırmada kullanılan değişkenler ve şiddete uğrayan kadın katılımcıların yaşları arasındaki ilişkiler korelasyon analizi ile incelenmiş ve sonuçlar Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Çalışmada Kullanılan Ölçeklerin Birbirleri ile Korelasyon Analizleri.

	1	2	3	4	5	6	7
1. ASÖ	-						
2. KDDÖ	-0,09	-					
3. KYSDÖ	0,13	-0,12	-				
4. TSBÖ	-,44**	,25**	0,06	-			
5. KOREN-KD	,53**	0,07	0,19*	-,25**	-		
6. KOREN-PS	,39**	0,10	0,16	-0,06	,78**	-	
7. KOREN-GTLG10	,30**	0,07	0,14	0,03	,51**	,50**	-

N=146,* *p*<0.05, ** *p*<0,01

Not. KYSDÖ: Kadına Yönelik Şiddet Derecelendirme Ölçeği, ASÖ: Algılanan Stres Ölçeği, KDDÖ: Kişilerarası Duygu Düzenleme Ölçeği, TSBÖ: Travma Sonrası Büyüme Ölçeği, KOREN: Kişilik Organizasyonları Envanteri, KD: Kimlik Difüzyonu Alt-boyutu, PS: Primitif Savunmalar Alt-boyutu, GT: Gerçekler Testi Alt-boyutu.

Travma Sonrası Büyüme Ölçeği puanlarının, araştırmanın diğer değişkenleri ile arasındaki ilişkiler incelendiğinde; algılanan stres düzeyi ile travma sonrası büyüme arasında negatif yönde, orta dereceli doğrusal bir ilişki olduğu görülmüştür ($r=-0,44$, $p<0,01$). Travma sonrası büyüme ile kişilerarası duygu düzenleme arasında ise pozitif yönde, düşük derecede doğrusal bir ilişki saptanmıştır ($r=0,25$, $p<0,01$). Son olarak, KOREN Kimlik Difüzyonu alt boyutu ile Travma Sonrası Büyüme Ölçeği arasında negatif yönde düşük dereceli doğrusal bir ilişki olduğu görülmüştür ($r=-0,25$, $p<0,01$). Travma Sonrası Büyüme Ölçeği ile Kadına Yönelik Şiddet Derecelendirme Ölçeği, KOREN Primitif Savunmalar ve Gerçeklik Testi alt-boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0,05$).

Kadına Yönelik Şiddet Değerlendirme Ölçeği ile KOREN Kimlik Difüzyonu alt boyutu arasında pozitif yönde düşük dereceli doğrusal bir ilişki olduğu görülmüştür ($r=0,19$, $p<0,05$). Kadına Yönelik Şiddet Değerlendirme Ölçeği ile Travma Sonrası Büyüme Ölçeği, Kişilerarası Duygu Düzenleme Ölçeği ve Algılanan Stres Ölçeği puanları arasında doğrusal anlamlı ilişkiler gözlemlenmemiştir ($p>0,05$).

3.2.3. Çoklu Doğrusal Regresyon Analizleri

Algılanan stres, KOREN-Kimlik difüzyonu (KD) ve kişilerarası duygu düzenleme becerilerinin travma sonrası büyüme üzerindeki yordayıcı gücü, çoklu doğrusal regresyon analizi ile test edilmiş ve analize katılacak yordayıcı değişkenler “Stepwise” metodu ile belirlenmiştir. Yordanan ve yordayıcı değişkenler arasında eş doğrusallık problemleri bulunmadığı ve VIF değerlerinin her birinin 1,5’in altında kaldığı görülmüştür. Önceki aşamada yapılan korelasyon analizlerine göre, bağımlı değişken olan Travma Sonrası Büyüme Ölçek puanları ile KOREN-GT, KOREN-PS ve Kadına Yönelik Şiddet Derecelendirme Ölçeği puanları arasında anlamlı bir ilişki görülmediği için ilgili değişkenler regresyon modeline dahil edilmemiştir. Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi sonuçları Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Travma Sonrası Büyüme Oranının Araştırmadaki Bağımsız Değişkenler Tarafından Yordanmasına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları.

Değiş- ken	B	B'nin Stan- dard Hatası	β	%95 Güven Aralığı Alt Değeri	%95 Güven Aralığı Üst Değeri	Kısmi Kore- lasyon Değeri	t	p
Sabit	70404	8738		53132	87675		8058	<,001
ASÖ	-0,92	,16	-,42	-1239	-,61	-,422	-5800	<,001
KDDÖ	6,286	2121	,22	2093	10479	,216	2963	,004

$N=146$, $R_{Düz.}^2=0,231$, $F(1,143)= 22,833$, $p<0,001$.

Algılanan stres, KOREN-KD ile kişilerarası duygu düzenleme becerilerinin travma sonrası büyüme üzerindeki yordayıcı etkisi analiz edilmiştir. İki bağımsız değişkenli (kişilerarası duygu düzenleme becerisi ve algılanan stres düzeyi) model istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur, $F(1,143)= 22,833$, $p<0,001$. Hem Algılanan Stres Ölçeği puanları ($\beta=-0,42$, $t=-5,800$, $[-1.239;-0.609]$, $p<,001$), hem de Kişilerarası Duygu Düzenleme Ölçeği puanları ($\beta=0,22$, $t=2,963$, $[2.093;10.479]$, $p<,001$), Travma

Sonrası Büyüme Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Sonuçlara göre katılımcıların travma sonrası büyüme oranlarına ilişkin toplam varyansın yaklaşık %23'ünün algılanan stres ve kişilerarası duygu düzenleme değişkenleri tarafından açıklanabileceği söylenebilmektedir. Travma sonrası büyüme toplam varsansının %18'ini algılanan stres seviyesi, %5'ini ise kişilerarası duygu düzenleme becerileri açıklamaktadır. Buna göre algılanan stres seviyesindeki bir birim artış, travma sonrası büyüme puanını 0,92 birim azaltacakken; kişilerarası duygu düzenleme seviyesindeki bir birim artış, travma sonrası büyüme puanını 6,28 birim artıracaktır.

3.2.4. Grup Karşılaştırmalarına İlişkin Analizler

Katılımcıların, uyarlama ölçeği normlarına göre kişilik gelişim seviyeleri belirlenmiştir (bu ölçekte üç alt boyutun puanlarının ≤ 1 SS olması nevrotik, PS ve KD > 1 SS ve GT < 2 SS olması sınır durum; GT ≥ 2 SS olması ise psikotik kişilik gelişim seviyesini göstermektedir). Değerlendirme sonuçları; araştırmaya katılan kadın katılımcıların %69,2'sinin nevrotik, %18,8'inin sınır durum, %2,1'inin psikotik kişilik organizasyonuna sahip olduğunu göstermektedir. Katılımcıların %11'inin ise ilgili uyarlama ölçek normlarına uymamaları nedeni ile kişilik organizasyonları tanımlanamamıştır. Nevrotik ve sınır durum kişilik organizasyonlarına sahip katılımcıların travma sonrası büyüme düzeylerine ve araştırmanın diğer değişkenlerine göre karşılaştırılması amacıyla sınır durum kişilik gelişim seviyesindeki katılımcılar ile eşit sayıda seçkisiz olarak atanan nevrotik kişilik gelişimine sahip katılımcıların ölçek puanları bağımsız değişkenler t-testi ile karşılaştırılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9. Araştırma Değişkenlerinin Nevrotik ve Sınır Durum Kişilik Organizasyonlarına göre Karşılaştırmalı Analiz Sonuçları.

Değişken	Kategori	N	\bar{x}	ss	t	Sd	p
KYSDÖ	Nevrotik	26	84,23	19,54	-1,76	50	0,04
	Sınır Durum	26	97,04	31,63			
ASÖ	Nevrotik	26	28,15	8,82	-3,39	50	0,00
	Sınır Durum	26	35,62	6,97			
KDDÖ	Nevrotik	26	2,99	0,65	-2,33	50	0,01
	Sınır Durum	26	3,47	0,82			
TSBÖ	Nevrotik	26	62,54	23,02	0,59	50	0,28
	Sınır Durum	26	59,04	19,70			

Not. KYSDÖ: Kadına Yönelik Şiddet Derecelendirme Ölçeği, ASÖ: Algılanan Stres Ölçeği, KDDÖ: Kişilerarası Duygu Düzenleme Ölçeği, TSBÖ: Travma Sonrası Büyüme Ölçeği.

Travma sonrası büyüme düzeyinde nevroitik ve sınır durum kişilik organizasyonuna sahip katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($t(50)= 0,59, p>0,05$).

Kadına Yönelik Şiddet Değerlendirme Ölçeği puanlarının kişilik gelişim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür ($t(50)=-1,76, p<0,05$). Sınır durum kişilik organizasyonuna sahip katılımcıların maruz kaldıkları şiddet düzeyi, nevroitik bireylere kıyasla, istatistiksel açıdan anlamlı şekilde daha yüksektir.

Bağımsız değişkenler t-testi sonuçlarına göre; sınır durum kişilik organizasyonuna sahip katılımcıların algılanan stres düzeylerinin de nevroitik katılımcılardan farklılaşmakta olduğu görülmüştür ($t(50)= -3,39, p<0,01$). Buna göre, sınır durum kişilik organizasyonuna sahip bireylerin algılanan stres düzeyleri, nevroitik kişilik organizasyonuna sahip bireylerden daha yüksektir.

Kişilerarası duygu düzenleme becerileri de bağımsız değişkenler t-testi ile karşılaştırılmış olup, nevroitik ve sınır durum kişilik organizasyonlarına sahip bireyler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($t(50)=-2,33, p=0,01$). Sınır durum kişilik organizasyonuna sahip bireylerin kişilerarası duygu düzenleme becerilerinin nevroitik bireylerden daha yüksek olduğu görülmüştür.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. TARTIŞMA

Kadına yönelik şiddetin, 1996 yılında 49. Dünya Sağlık Kurulu'nun almış olduğu karar gereği evrensel ve giderek şiddeti artan; kadınlar üzerinde kısa ve uzun vadeli ciddi olumsuz sonuçları olan bir halk sağlığı sorunu olduğu kabul edilmiştir (WHO, 2002). Şiddet konusundaki çalışmaların daha çok kadınlar üzerinden gerçekleşmesinin nedenine bakıldığında, şiddetin daha çok erkekten kadına yöneldiği ve bunun toplumsal cinsiyet rollerinin yarattığı cinsiyet eşitsizliğinden beslenen bir yapısının olduğu görülmektedir (Zara Page ve İnce, 2008; Walker, 2009; Else Quest ve Hyde, 2021; Yetim ve Şahin, 2008; Öztürk 2014). Dünya üzerindeki kadınların yaklaşık %30'unun yakın ilişkide olduğu partneri tarafından fiziksel ve/veya cinsel şiddete uğradığı bilinmektedir. Tüm öldürülen kadınların %38'inin de yakın ilişkide olduğu partneri tarafından öldürüldüğü istatistiksel araştırmalarla gösterilmiştir (WHO, 2013). Türkiye'de 2015 yılında yapılan geniş ve kapsamlı Aile İçi Şiddet Araştırması'nda da ortaya çıktığı gibi; Türkiye genelinde her 10 kadının 4'ü yakın ilişkide olduğu partnerinden fiziksel şiddet görmüştür ayrıca evli olan kadınların da yaklaşık olarak %12'si hayatının herhangi bir döneminde partneri tarafından cinsel şiddete maruz bırakılmıştır. Şiddet yaşantısı olan kadınların yaklaşık olarak %27'lik bir oranı da birlikte görülme ihtimali yaygın olan fiziksel ve cinsel şiddetin her ikisine birden maruz kaldıklarını belirtmişlerdir (KSGM, 2015). Ölümle sonuçlanabilme ihtimali olan ve ölümle sonuçlanmasa bile kadın üzerinde ciddi hasarlar bırakan fiziksel ve cinsel şiddet üzerine araştırmalar üretmek bu kapsamda önemli görülmektedir. Bu araştırma raporları da kadına yönelik şiddet üzerine araştırmalar üretmenin, kadına yönelik şiddeti anlamak ve gelecek çalışmalara da ışık tutmak açısından önemli olduğuna işaret etmiştir.

Kadına yönelik şiddet alanındaki alanyazın, daha çok şiddetin kadınlar üzerindeki olumsuz sonuçları üzerinde durmaktadır (WHO, 2019; Else- Quest ve Hyde, 2021; WHO, 2002; Kurt vd., 2018; Gümüştas ve Çelik, 2018). Şiddete maruz kalan kadınlarda, TSSB (Nalbantçılar, 2018; Danışman, Uçar ve Okay, 2018; Irmak ve Altıntaş, 2017) ve depresyonun da (Spencer vd., 2019; Özyurt ve Deveci, 2010;

Aykut, 2005) en sık karşılaşılan psikopatolojiler olduğu çeşitli araştırmalarca ortaya konmuştur. Buna karşın, kadınların büyüme ve gelişme kapasitelerine odaklanan travma sonrası büyüme alanında ise alanyazında görece çok daha az sayıda çalışma bulunmaktadır (örn.; Sezgin, 2007; Serin 2016). Bu araştırma, şiddete maruz bırakılan kadınlar özelinde travma sonrası büyümenin çalışılması ve aynı zamanda travma sonrası büyüme ile travmanın şiddeti, kişilerarası duygu düzenleme, algılanan genel stres seviyesi ve psikodinamik perspektiften nevrotik kişilik organizasyonu ilişkisini bildiğimiz kadarı ile birarada ele alan ilk çalışma olması açısından alanyazındaki diğer çalışmalardan ayrılmaktadır. Günümüzde psikolojik destek hizmeti alan veren klinisyenler, romantik ilişkilerinde şiddetin türlü formlarına maruz kalan kadınlar ile özellikle gençlerle çalışan sosyal hizmetliler de genç yaş grubunda yaygın olan flört şiddeti (Avşar Baldan ve Akış, 2017; Yıldırım ve Terzioğlu, 2018) ile çokça karşılaşmaktadır. Bu nedenle çalışmamız kapsamında şiddete maruz bırakılan kadınlarla travma sonrası büyüme çalışmak hem kadının büyüme ve gelişme kapasitesine odaklanması yönüyle hem de bu alanda çalışan sosyal hizmetliler ve klinisyenler için yol gösterici olması açısından önem taşımaktadır.

Bu araştırmada, fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz bırakılan kadınlar özelinde travma sonrası büyüme ile maruz kalınan travmanın şiddeti, algılanan genel stres seviyesi, kişilerarası duygu düzenleme ve psikodinamik perspektiften nevrotik kişilik organizasyonu arasındaki korelasyonel ve yordayıcı ilişkiler incelenmiştir. Bunun yanı sıra, nevrotik ve sınır durum kişilik organizasyonuna sahip eş sayıdaki katılımcı gruplarının, araştırma değişkenleri açısından farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin karşılaştırmalar da keşifsel olarak yapılmıştır.

Çalışma kapsamında spesifik olarak fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalma çalışılsa da diğer şiddet türleri de demografik bilgilere dahil edilmiştir. Araştırmanın demografik verileri incelendiğinde, katılımcıların en büyük çoğunluğunun (%89) fiziksel şiddete, ardından da cinsel şiddete maruz kaldığı (%67,1) görülmektedir. Söz konusu durum, bu alanda yapılmış ilgili araştırmaların, fiziksel şiddetin kadınlar arasında en fazla görülen şiddet biçimi olduğuna ilişkin bulguları ile uyumludur (Güler vd., 2005; Altınay ve Arat, 2007). Bunun yanı sıra, katılımcıların %41.1'i ekonomik şiddete, %64.4'ü psikolojik şiddete ve %59.6'sı da ısrarlı takibe maruz kaldığı tespit edilmiştir. Bu durum da kadınların birçok şiddet

türüne birden maruz kaldığına işaret etmektedir. Kadına yönelik şiddet alanındaki alanyazın verileri de genelde farklı şiddet türlerinin iç içe geçtiğini ve birlikte bulunduğunu göstermektedir (Buğa, 2021). Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı'nın Faaliyet Raporunda (2019) ve Kadın Dayanışma Vakfı'nın İzleme Raporunda (2017) da kadınların genellikle şiddet türlerinin birkaçına bir arada maruz kaldıkları belirtilmiştir.

Alan yazında, kadının eğitim seviyesinin düşük olmasının, şiddete maruz kalma açısından risk faktörü oluşturduğu belirtilmektedir (Şenel, 2018; Altıparmak, 2019, Sen ve Bolsoy, 2017). Örneğin, Şenel (2018) yaptığı çalışmada, şiddete maruz bırakılan kadınların eğitim seviyesi yükseldikçe, şiddet deneyimlerinde de düşüş olduğu ortaya konulmuştur. Buna karşın, bu çalışma kapsamındaki kadın katılımcıların %63.7'si eğitim durumunu üniversite, %23.3'ü yüksek lisans, %2,7'si de doktora olarak belirtmiştir. Bu sonuç alanyazın bulguları ile çelişmektedir. Söz konusu durumun, araştırma verilerimizin ağırlıklı olarak eğitim seviyesi yüksek olup şiddete maruz kalan popülasyonlardan toplanmış olmasından kaynaklanmış olabileceği düşünülmüştür.

Çalışma kapsamında katılımcıların %78.1'i en az birkaç kez ailesi tarafından fiziksel şiddete maruz kaldığını, %82.2'si ise en az birkaç kez aile ortamında fiziksel şiddete şahit olduğunu bildirmiştir. Dünya çapında kadınlar, aile fertlerinden şiddet görmekte ve çocukluk yaşamında aile içinde şiddet gören ya da şiddete şahit olanların, yetişkinlikte partnerlerinden de şiddet görme oranları artmaktadır (Hemenway vd., 1994; Aile İçi Şiddetle Mücadele El Kitabı, 2008; Neugebauer, 2000). Örneğin; Yıldırım (1998) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, çocukken şiddet gören kadınların nerede ise tamamının yetişkinlik yaşamlarında da şiddete maruz kaldıkları tespit edilmiştir. Araştırmamızın ilgili sonuçları, alan yazın bulguları ile örtüşmektedir.

Çalışmamıza katılan şiddete maruz kalan bireylerin %74'ünün şiddete maruz kaldıkları partnerleriyle ilişkileri devam etmemektedir. Araştırmamız kapsamında kadınların, şiddet gördükleri partneriyle birlikte olup olmama durumlarına göre travma sonrası büyüme kapasitelerinin karşılaştırılması; ilişkisi hali hazırda devam eden yeterli sayıda katılımcımızın bulunmaması nedeniyle yapılamamıştır. Katılımcıların %71,9'u uğradıkları şiddet sonrası psikiyatrik ve/veya psikolojik destek aldıklarını

belirtmişlerdir. Benzer şekilde psikolojik destek alan ve almayan katılımcıların travma sonrası büyüme düzeyleri, psikolojik destek almayan yeterli sayıda katılımcımız bulunmadığı için yapılamamıştır. Gelecekteki araştırmalar için şiddete maruz kalan kadınların, şiddet gördükleri partnerleri ile ilişkilerini sürdürüp sürdürmeme ve psikolojik destek alıp almama durumlarına göre farklı gruplara ayrılarak, travma sonrası büyüme düzeylerindeki olası farklılaşmanın incelenmesi önerilmektedir.

Çalışma kapsamındaki travma sonrası büyüme ile ilişkili korelasyon analiz sonuçlarına göre travma sonrası büyüme ile algılanan genel stres düzeyi ve kişilik organizasyonu alt boyutlarından kimlik difüzyonu arasında arasında negatif yönde, kişilerarası duygu düzenleme becerileri ile de pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu olduğu tespit edilmiştir. Travma sonrası büyüme ile travma şiddeti, kişilik organizasyonu alt boyutlarından gerçeklik testi ve primitif savunmalar arasında ise anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Söz konusu bulgular, algılanan genel stres düzeyi (Hipotez 4) ve kişiler arası duygu düzenleme (Hipotez 1) açısından beklentilerimizle örtüşmektedir. Buna karşın, travma şiddeti özelinde söz konusu sonuçlar beklentimizle (Hipotez 2) çelişmekte, kişilik organizasyonları açısından ise beklentimiz ile (Hipotez 3) ancak kısmen örtüşmektedir. Çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre ise algılanan genel stres düzeyi ile kişilerarası duygu düzenlemenin travma sonrası büyümeyi anlamlı olarak yordadığı ve travma sonrası büyüme toplam varyansının %23'ünü açıkladığı belirlenmiştir. İlgili bulgular ise beklentimiz (Hipotez 5) ile kısmen uyumludur.

Alanyazında, stres algısı ve travma sonrası büyüme ilişkisini inceleyen araştırmaların travma kaynaklı stres düzeyi ile travma sonrası büyüme arasındaki ilişkiye odaklandığı görülmektedir (Tedeschi ve Calhoun, 2004; Ramos ve Leal, 2013; Zoellner ve Maercker, 2006; Kardaş ve Tanhan, 2013; Chan ve Rhodes, 2013; Solomon ve Dekel, 2007) ancak çalışmamızda travma kaynaklı stres değil genel stres seviyesi ile travma sonrası büyüme düzeyi arasındaki ilişki ölçümlenmiş ve beklentimize paralel olarak (Hipotez 4 ve Hipotez 5) algılanan stres seviyesinin travma sonrası büyümeyi negatif yönde yordadığı bulunmuştur. Geliştirilen yeni travma sonrası büyüme modeli kapsamında, travma sonrası büyüme sürecinde bireyin yaşadığı duygusal stresin giderek azalması beklenmektedir (Tedeschi ve ark., 2018). Alan yazında söz konusu öngörüyü destekler nitelikte her hangi bir araştırma ise

bildiğimiz kadarı ile bulunmamaktadır. Buna karşın, alan yazında stresle baş etme ile yakından ilişkili olan bir kavram olarak psikolojik sağlamlık kavramının ele alındığı görülmektedir. Stresle baş edebilme kapasitesi, psikolojik sağlamlık kavramının tanımı içerisinde de yer almaktadır. Psikolojik sağlamlığı yüksek olan bireyler stresle daha iyi baş edebilmekte ve genel stres alguları da düşük olmaktadır (Seligman, 2011; Wang ve Zhang, 2015). Alan yazında, psikolojik sağlamlık ile travma sonrası büyüme arasındaki ilişkinin incelendiği ve söz konusu kavramlar arasında pozitif bir ilişkinin bulunduğunu ortaya koyan bir dizi araştırma da bulunmaktadır (örn.; Westphal ve Bonanno, 2007; Başarıkan ve Seki, 2023; Duan, Guo ve Gan, 2015). Söz konusu alan yazın verileri dolaylı yoldan da olsa araştırma bulgularımızı destekler niteliktedir. Araştırma bulgularımızın geçerliliğinin artırılması için gelecekte benzer yeni araştırmaların yapılması önerilmektedir.

Çalışmamız kapsamında kadına yönelik şiddetin derecesi ile travma sonrası büyüme arasında anlamlı olarak ilişki bulunamamıştır. Söz konusu bulgu, beklentimiz (Hipotez 2) ile de alan yazındaki bulguların ağırlığı (örn.; Armstrong ve Shakespeare- Finch, 2011; Ezerbolat ve Özpolat, 2016; Hegelson ve ark., 2006; Ulloa ve ark., 2014)) ile de örtüşmemektedir. Buna karşın alan yazında travma şiddeti ile travma sonrası büyüme arasında anlamlı bir ilişki bulamayan bazı araştırmalar da mevcuttur (örn.; Ülbe ve Kartal, 2019; deRoos- Cassini ve ark., 2009; Hawley ve Joseph, 2008; Rosenbach ve Renneberg, 2008). Bahse konu ilişkiyi tespit edemeyen araştırmalar, travmanın somut olarak şiddetinden çok, travmanın şiddetinin birey tarafından algılanma/değerlendirilme şeklinin daha önemli olduğunu belirtmektedir (örn.; Ülbe ve Kartal, 2019).. Bu doğrultuda, travmanın şiddeti ile travma sonrası büyüme arasındaki ilişki için net bir yorumda bulunmak mümkün olmamakla birlikte, yapılan bu araştırma ile aksi kanıtların da birikmesi anlamında alan yazına katkı sağlandığı düşünülmüştür. Gelecekte, travmanın hem objektif şiddeti hem de algılanan şiddeti ile travma sonrası büyüme arasındaki ilişkinin karşılaştırmalı olarak inceleneceği araştırmalar yapılması önerilmektedir.

Yukarıda belirtildiği üzere, ilgili analiz sonuçlarına göre kişilerarası duygu düzenleme ile travma sonrası büyüme arasında pozitif yönde düşük derecede doğrusal bir ilişki olduğu ve kişilerarası duygu düzenlemenin aynı zamanda travma sonrası büyümeyi anlamlı olarak yordadığı tespit edilmiştir. Alan yazında bildiğimiz kadarı

ile travma sonrası büyüme ile kişilerarası duygu düzenleme arasındaki ilişkiyi inceleyen herhangi bir çalışma bulunmamakla birlikte; sosyal destek ile travma sonrası büyüme arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu gösteren bir dizi araştırma mevcuttur (örn.; Eker ve Akar, 1995; Dürü, 2006; Calhaoun ve Tedeschi, 2014). Kişilerarası duygu düzenleme ile sosyal destek ilişkisini araştıran çalışmalarda ise ilgili kavramlar arasında anlamlı pozitif bir ilişkinin olduğu ortaya konulmuştur (örn.; Marroquin, 2011; Gökdağ, 2021). Travmatik olay sonrası yaşanabilecek çeşitli sıkıntılı durumlarda sosyal destek önemli bir yer tutmaktadır (Eker ve Arkar, 1995). Yapılan çalışmalarda, kişinin çevresinin yaşanan travmatik olayla mücadeleye destek vermesinin, travma sonrası büyüme kapasitesini olumlu yönde etkilediğine dikkat çekilmiştir (Dürü, 2006). Bunun yanı sıra, kadına yönelik şiddet alanında yapılan çalışmalarda, kadınların iyi oluşları için çevrelerinden aldıkları sosyal desteğin önemi üzerinde duran birçok çalışma bulunmaktadır (örn.; Yardım ve Demir, 2022; Aydoğner, 2018; Mitchell ve Hodson, 1983). Kişilerarası duygu düzenleme sürecinde ise birey, diğer kişilerle iletişimi yoluyla duygularını düzenlemekte ve iletişim halinde olduğu öteki ile birlikte ele alınmaktadır (Hofmann ve ark, 2016; Balatekin, 2022). Bu kapsamda, kişilerarası duygu düzenleme ve travma sonrası büyüme arasında hem pozitif bir korelasyonel ilişkinin hem de yordayıcı nitelikte anlamlı bir ilişkinin tespitine ilişkin araştırma bulgularımız, dolaylı şekilde de olsa alan yazın bulguları ile örtüşmektedir. Araştırmamızın, bildiğimiz kadarı ile alan yazında kişilerarası duygu düzenleme ile travma sonrası büyüme arasındaki ilişkinin doğrudan ele alındığı ilk çalışma olması nedeniyle de alan yazına katkı sağladığı düşünülmüştür.

Araştırmamızda ayrıca KOREN Kimlik Difüzyonu alt boyutu ile travma sonrası büyüme arasında negatif yönde düşük derecede doğrusal bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Kimlik difüzyonu; kendiliğe dair iyi ve kötünün birleştiği tutarlı ve bütünlüklü bir kimlik algısının bulunmayışı ile tanımlanmaktadır (Kernberg, 1967; Yıldırım, Gökçe ve Yüksel, 2021). Kimlik difüzyonuna sahip bireyler, kendilerinin ve ötekilerin davranışlarına karşı bütünlüklü bir anlam geliştirme konusunda zorluk yaşayabilmektedirler (Fonagy, 2000). Bu kişiler için genellikle nelerden hoşlanıp hoşlanmadıklarını anlamak, kendilerini tanımak/ tanıtmak ve kendileri için nelerin önemli olduğunu bilmek zordur (Karakaya, 2023). Bütünlüklü kendilik algısına sahip olamayan bireyin kendine güven ve başkalarıyla ilişki kurma konusunda da sorun

yaşaması muhtemeldir (Masterson, 1976; McWilliams, 1994). Alan yazın incelendiğinde, benlik saygısı ve kimlik algısı arasında anlamlı pozitif ilişki olduğu görülmüştür (Stets ve Burke, 2014). Benlik saygısına sahip olan bireyin, ötekilerle daha olumlu ilişkiler kurabildiği, daha uyumlu olduğu ve kendine güveninin yüksek olduğu bilinmektedir (Sungur, 2015; Pişkin 1996; Erbaş, 2019). Travma sonrası büyümede ise diğerleriyle derin ilişkiler kurabilme becerisi, kendilik algısının bütünlüklü ve olumlu olması gibi özelliklerin varlığı ön plana çıkmaktadır (Tedeschi ve Calhaoun, 2004; Tedeschi ve Calhaoun, 1995). Travma sonrası büyümenin alt boyutlarından olan kendilik algısındaki olumlu değişim ile birlikte kişisel gücün, dayanıklılığın ve kendine güvenin arttığı gösteren bir dizi araştırma bulunmaktadır (örn.; Tedeschi ve Calhoun, 2004; Tedeschi ve Calhoun, 1995). Alan yazında bildiğimiz kadarı ile travma sonrası büyüme ile kimlik difüzyonu arasındaki ilişkiyi inceleyen herhangi bir çalışma bulunmamakla birlikte, travma sonrası büyüme ve kimlik difüzyonunun bahse konu özellikleri birarada değerlendirildiğinde, sözkonusu kavramlar arasında negatif bir ilişkinin tespit edilmesinin, alan yazın verileri ile uyumlu olduğu değerlendirilmiştir. Nevrotik kişilik organizasyonu ile travma sonrası büyüme arasında pozitif bir ilişki bulmaya ilişkin beklentimiz (Hipotez 3), travma sonrası büyüme ile primitif savunmalar arasında anlamlı bir ilişki bulunamaması nedeni ile tam olarak karşılanamamıştır (nevrotik kişilik organizasyonu ile travma sonrası büyüme arasında ilişki bulunduğu kanaat getirmek için travma sonrası büyüme ile kimlik difüzyonu arasında tespit edilen negatif ilişkinin yanı sıra travma sonrası büyüme ile primitif savunmalar arasında da negatif ilişkinin bulunduğu tespit edilmiş olması gerekmektedir. Kişilik organizasyonu alt boyutlarından gerçeklik testi ile travma sonrası büyüme arasında ise negatif bir ilişki bulunması veya anlamlı bir ilişki bulunmaması, bahse konu ilişkinin varlığı için yeterlidir). Araştırmamızda da gerçeklik testi ile travma sonrası büyüme arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı tespit edilmiştir). Bununla birlikte, kimlik difüzyonu ile ilgili bahse konu sonuç kısmen de olsa bazı nevrotik kişilik organizasyonu özelliklerinin (kimlik bütünlüğü, benlik saygısı vb) travma sonrası büyüme ile ilişkili olduğuna işaret etmektedir. Çalışmamızın, bildiğimiz kadarı ile nevrotik kişilik organizasyonu ile travma sonrası büyüme arasındaki ilişkiyi inceleyen ilk çalışma oluşu göz önünde bulundurularak, gelecekte benzer nitelikte farklı araştırmaların da

yapılmasının, bahse konu olası ilişkiyi aydınlatmak adına faydalı olacağı düşünülmüştür.

Nevrotik- sınır durum kişilik organizasyonu üzerinden yapılan karşılaştırma analizi sonuçlarına göre; kadına yönelik şiddetin derecesi, algılanan stres seviyesi ve kişilerarası duygu düzenleme puanları sınır durum bireylerde, nevrotik kişilik gelişim seviyesindeki katılımcılara kıyasla daha yüksek iken travma sonrası büyüme açısından iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bildiğimiz kadarı ile ne kadına yönelik şiddet ne de travma sonrası büyüme ile sınır durum kişilik organizasyonu arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışma bulunmamaktadır. Buna karşın, sınır durum kişilik gelişim seviyesindeki bireylerin düşük benlik saygısına sahip olduğu (Cobb ve ark., 2006), kimlik bütünlüğünde (İlk ve Bilge, 2020) ve duygu düzenlemede çeşitli sıkıntılara yaşadıkları (örn. Soykan 2019), yalnız olma duygusuna katlanamadıkları ve duygularını düzenlerken başka birinin varlığına ihtiyaç duydukları (APA, 2013; Crowell, Bauchaine ve Linehan, 2009), zayıf ego güçleri nedeni ile algılanan stres düzeylerinin yüksek, stres toleranslarının ise düşük olduğu (Acklin, 1993) ve genelde fiziksel ve/veya manevi zarar gördükleri ilişki örüntülerini tekrarladıkları (Masterson, 1976; McWilliams, 1994) bilinmektedir. Söz konusu alanyazın bilgileri, araştırmamızın bahse konu bulguları ile uyumludur.

SONUÇ

Partneri tarafından fiziksel ve/ veya cinsel şiddete maruz bırakılan 146 gönüllü kadın katılımcının yer aldığı bu çalışmada, travma sonrası büyüme ile travma şiddeti, algılanan genel stres seviyesi, psikodinamik perspektiften nevrotik kişilik organizasyonu ve kişilerarası duygu düzenleme düzeyi arasındaki korelasyonel ve yordayıcı ilişkilerin incelenmesi amaçlanmıştır. Analiz sonuçları; araştırmaya katılan kadın katılımcıların %69,2'sinin nevrotik, %18,8'inin sınır durum, %2,1'inin psikotik kişilik organizasyonuna sahip olduğunu göstermektedir. Katılımcıların %11'inin ise ilgili uyarılma ölçek normlarına uymamaları nedeni ile kişilik organizasyonları tanımlanamamıştır. Travma sonrası büyüme düzeyleri ile araştırmaya konu diğer değişkenlerin ilişkisi incelendiğinde; travma sonrası büyüme düzeyinin, algılanan genel stres seviyesi ve kişilik organizasyonunun kimlik difüzyonu alt boyutuyla ile negatif yönde, kişilerarası duygu düzenleme ile ise pozitif yönde ilişki olduğu tespit edilmiştir. Buna karşın, travma sonrası büyüme ile travma şiddeti, kişilik organizasyonunun primitif savunmalar ve gerçeklik testi alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı belirlenmiştir. Bunun yanı sıra, algılanan genel stres düzeyi ve kişilerarası duygu düzenlemenin travma sonrası büyümeyi anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur. Nevrotik- sınır durum kişilik organizasyonları üzerinden yapılan grup karşılaştırma analiz sonuçlarına göre ise sınır durum kişilik organizasyonuna sahip katılımcıların maruz kaldıkları travma şiddetinin, algılanan stres seviyelerinin ve kişilerarası duygu düzenleme puanlarının nevrotik kişilik gelişim düzeyindeki katılımcılara kıyasla daha yüksek olduğu tespit edilmiş ancak travma sonrası büyüme açısından gruplar arası istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Araştırma bulgularımızın, travma sonrası büyüme ile travma şiddeti arasında pozitif ilişki bulunacağına ilişkin alanyazın bulgularına paralel öngörümüzü desteklememesine ve travma sonrası büyüme ile nevrotik kişilik organizasyonu arasında pozitif bir ilişki bulunduğu dair öngörümüzün, tartışma bölümünde açıklandığı üzere kısmen karşılanmış olmasına karşın, bildiğimiz kadarı ile söz konusu değişkenlerin birlikte incelendiği ilk çalışma olması nedeniyle araştırmamız önemini korumaktadır. Alan yazında travma sonrası büyümeyi daha çok bilişsel duygu düzenleme ve beş faktör kişilik yapısı üzerinden inceleyen çalışmaların bulunması

nedeni ile çalışmamızın bu alana farklı bir bakış açısı katacağı düşünülmüştür. Aynı zamanda, alan yazında kadına yönelik şiddete ilişkin araştırmaların çoğunlukla şiddetin olumsuz sonuçlarına odaklandığı göz önünde bulundurulduğunda, şiddete maruz kalan kadınların travma sonrası büyüme kapasitesine odaklanan çalışmamızın hem pozitif psikoloji açısından hem de şiddete maruz kalan kadınlar ile çalışan klinisyenlere ve sosyal hizmet görevlilerine farklı bir perspektif sunması açısından önem taşıdığı değerlendirilmiştir. Bu çalışma sonuç itibarıyla, bazı açılardan istatistiksel olarak istenen ölçüde ve bütünlükte bir sonuç ortaya koymuyor olsa dahi halk sağlığını tehdit eden kadına yönelik şiddet ve travma sonrası büyüme olgusunu, bildiğimiz kadarı ile kişilerarası duygu düzenleme ve kişilik organizasyonu açısından ele alan ilk çalışma olması nedeniyle de özgün bir çalışmadır.

Çalışmamız; ölçüm araçlarının isabetlilik oranı, katılımcıların standardize edilmiş bir ortamda ölçekleri dolduramaması, katılımcıların cevaplarının kendi beyanlarına bağlı oluşu ve bunun da getirdiği olası birtakım tutarsızlıkların bulunması, çalışma örnekleriminin ulaşılabilirlik ve gönüllülük esasına göre oluşturulmuş olması nedeni ile araştırma bulgularının genellenebilirlik kısıtları gibi bazı sınırlılıklara sahiptir. Klinik psikoloji alanına daha derinlemesine bir katkı sunabilmek ve şiddete maruz kalan kadının tam olarak neler yaşadığını açıklayabilmek adına, konu ile ilgili gelecekte yapılacak çalışmaların, nicel ölçüm araçlarının yanı sıra nitel ölçüm yönteminin de faydalanmasının yararlı olabileceği düşünülmüştür.

Çalışma kapsamında özellikli bir grup ile çalışılmış olması nedeniyle araştırma için gerekli katılımcı sayısına ulaşmak oldukça zorlayıcı olmuş ve çalışma verilerinin çeşitliliği yeterli ölçüde sağlanamamıştır. Katılımcı sayısına ulaşmadaki bir diğer zorluk ise araştırma anket formunun uzunluğu ve formu doldururken katılımcının şiddet yaşantısının tetikleme ihtimalinin bulunmasıdır. Bu durum da çalışmanın önemli sınırlılıkları arasında yer almaktadır. Gelecekte bu konu üzerine bilimsel çalışma üretmek isteyen araştırmacıların, örneklem seçiminde daha geniş ve kapsamlı bir kitleye ulaşarak çalışmalarının daha genellenebilir ve açıklayıcı sonuçlara ulaşmasını sağlamaları önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Acklin, M. W.** (1993). Psychodiagnosis of personality structure II: Borderline personality organization. *Journal of Personality Assessment*, 61(2), 329-341.
- Aguilar, R. J., & Nightingale, N. N.** (1994). The impact of specific battering experiences on the self-esteem of abused women. *Journal of family violence*, 9, 35-45.
- Aguirre, M.** (2008). *An examination of the role of meaning in post-traumatic growth following bereavement* (Doctoral dissertation). retrieved from ProQuest Dissertations and Theses (Accession order No AAI3333103).
- Ahmad, F., Rai, N., Petrovic, B., Erickson, P. E., & Stewart, D. E.** (2013). Resilience and resources among South Asian immigrant women as survivors of partner violence. *Journal of immigrant and minority health*, 15, 1057-1064.
- Aile Araştırma Kurumu.** (1998). Aile içinde ve toplumsal alanda şiddet. *Bilim serisi*, 113, 45-48.
- Akat, M., Bakioğlu, F., & Ercan, H.** (2023). Üniversite Öğrencilerinde Flört Şiddetine Yönelik Tutum, Duygu Düzenleme Stratejileriyle İlişki Doyumunun İncelenmesi. *Yaşadıkça Eğitim*, 37(3), 814-827.
- Akbulut, C. A.** (2018). Depresyonun duygu düzenleme süreçlerinin incelenmesi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 21(2), 184-192
- Akcan, G.** (2018). Travma sonrası büyüme: Bir gözden geçirme. *Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 3(3), 61-70.
- Aktaş, A. M.** (2006). *Aile içi şiddet: Kadının ve çocuğun korunması*. Elma Yayınevi.
- Aldwin, C. M.** (1991). Does age affect the stress and coping process? Implications of age differences in perceived control. *Journal of gerontology*, 46(4), P174-P180.
- Aldwin, C. M.** (2000). *Stres, coping, and development: an integrative perspective*. The Guilford Press, New York, USA.
- Aldwin, C. M., Sutton, K. J., & Lachman, M.** (1996). The development of coping resources in adulthood. *Journal of personality*, 64(4), 837-871.
- Aldwin, C. M. & Sutton, K. J.** (1998). A developmental perspective on post-traumatic growth. In R. G. Tedeschi, C. L. Park, & L. G. Calhoun (Eds.), *Post-traumatic growth: Positive changes in the aftermath of crisis* (pp. 43-64). Mahwah, NJ: Erlbaum

- Altınay, A. G., & Arat, Y.** (2007). *Türkiye 'de kadına yönelik şiddet araştırma raporu*. Ankara: Tübitak.
- Altıparmak, İ.B.** (2019). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Boyutları: Ankara Örneği. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 55-76.
- Alvaro, C., & McFarland, C.** (1997). Victims' self-improvement perceptions: Enhancing the present of derogating the past. In *Poster presented at the Annual Meeting of the American Psychological Association, Chicago*.
- Anderson, K., Renner, L., ve Danis, F.** (2012). Recovery: Resilience and growth in the aftermath of domestic violence. *Violence Against Women*, 18, 1279–1299. Doi:10.1177/1077801212470543.
- Andrykowski, M. A.** (1992). *Positive psychosocial adjustment among cancer survivors*. Paper presented at the annual meeting of the American Psychological Association, Washington, DC.
- APA (Amerikan Psikiyatri Birliği).** (2013). *Ruhsal bozuklukların tanıs ve sayımsal elkitabı, Beşinci Baskı (DSM-5), Tanı ölçütleri başvuru elkitabı*. Ankara: Hekimler YayınBirliği
- Arabacı, L. B., Dikeç, G., Buyukbayram, A., Uzunoglu, G., & Ozan, E.** (2018). Traumatic growth and psychological resilience status of female victims of violence inpatients in a district psychiatric hospital. *Archives of psychiatric nursing*, 32(4), 568-573.
- Armstrong, D., & Shakespeare-Finch, J.** (2011). Relationship to the bereaved and perceptions of severity of trauma differentiate elements of posttraumatic growth. *OMEGA-Journal of Death and Dying*, 63(2), 125-140.
- Arjeini, Z., Zeabadi, S. M., Hefzabad, F. H., & Shahsavari, S.** (2020). The relationship between posttraumatic growth and cognitive emotion regulation strategies in hemodialysis patients. *Journal of education and health promotion*, 9.
- Arslan, I.** (2018). Bilinçli farkındalık, depresyon düzeyleri ve algılanan stres arasındaki ilişki. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 73-86.
- Avşar Baldan, G., & Akış, N.** (2017). Flört Şiddeti. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 43(1), 41-44.

- Aydöner, N. H. (2018).** *Kadınlarda şiddete maruz kalma durumu ile sosyal destek algısı, depresyon ve psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkiler: karşılaştırmalı bir çalışma* (Master's thesis, Işık Üniversitesi).
- Balatekin, N. (2022).** *Flört Şiddetinde Erken Dönem Uyumsuz Şemalar, Kişilerarası Duygu Düzenleme ve Öz Şefkatin Rolü.* (Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü).
- Barbalet, J. (2011).** Emotions beyond regulation: Backgrounded emotions in science and trust. *Emotion Review*, 3(1), 36-43.
- Başarkıran, R., & Tolga, S. E. K. İ. (2023).** Boşanma Yaşantısı Olan Bireylerin Yaşamda Anlam ve Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri ile Travma Sonrası Büyümleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(1), 258-269.
- Bayraktar, S. (2008).** *Kanser hastalarında travma sonrası gelişim olgusunun ve etkileyen faktörlerin incelenmesi.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü
- Bayraktar, S. (2011).** Gelişme olgusunun yordayıcı değişkenleri. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Berger, R., & Weiss, T. (2009).** The posttraumatic growth model: An expansion to the family system. *Traumatology*, 15(1), 63-74.
- Bengtsson-Tops, A., & Tops, D. (2007).** Self-reported consequences and needs for support associated with abuse in female users of psychiatric care. *International journal of mental health nursing*, 16(1), 35-43.
- Bensimon, M. (2012).** Elaboration on the association between trauma, PTSD and posttraumatic growth: The role of trait resilience. *Personality and individual differences*, 52(7), 782-787.
- Bilge, Y., & Bilge, Y. (2021).** Travma sonrası büyüme açısından bir risk faktörü olarak psikolojik sağlamlık: Koronavirüs salgını örneği. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*.
- Bilgin Şahin, B., & Erbay Dünder, P. (2017).** Kadına yönelik şiddet ve yaşam kalitesi. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 18(3).

- Birol, A. S.** (2004). *Motorlu taşıt kazalarından sonraki stres düzeyi ve strese bağlı gelişme olgusunun yordayıcı değişkenleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Brandt, S., & Rudden, M.** (2020). A psychoanalytic perspective on victims of domestic violence and coercive control. *International Journal of Applied Psychoanalytic Studies*, 17(3), 215-231.
- Buğa, D.** (2021). *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadelenin Değerlendirilmesi ve Haritalandırılması*. (Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü.
- Burt, M. R., & Katz, B. L.** (1987). Dimensions of recovery from rape: Focus on growth outcomes. *Journal of Interpersonal Violence*, 2, 57-81.
- Calhoun, L. G., & Tedeschi, R. G.** (1998). Posttraumatic growth: Future directions. *Posttraumatic growth: Positive changes in the aftermath of crisis*, 1, 215-238.
- Calhoun, L. G., & Tedeschi, R. G. (Eds.)**. (1999). *Facilitating posttraumatic growth: A clinician's guide*. Routledge.
- Calhoun, L. G., & Tedeschi, R. G.** (2013). *Posttraumatic growth in clinical practice*. Routledge.
- Calhoun, L. G., & Tedeschi, R. G. (Eds.)**. (2014). *Handbook of posttraumatic growth: Research and practice*. Routledge.
- Campbell, J. C.** (2002). Health consequences of intimate partner violence. *The lancet*, 359(9314), 1331-1336.
- Campos, J. J., Walle, E. A., Dahl, A., & Main, A.** (2011). Reconceptualizing emotion regulation. *Emotion review*, 3(1), 26-35.
- Ceco, E.** (2018). *Yakın partner şiddetine maruz bırakılan kadınlarda travma sonrası büyüme ve psikolojik iyi oluşun incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Cesur, G.** (2017). Kayıp yaşantılarının sonrası: Tartışmalı bir kavram "Karmaşık Yas". *Nesne-Psikoloji Dergisi*, 5(10), 289-310.
- Ceylan, M.** (2020). *Şiddete maruz kalan evli ve boşanmış kadınlarda travma sonrası büyümenin aracı değişkenlerle yordanması*. (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Adli Bilimler Ana Bilim Dalı.
- Chamberlain, S. R., & Sahakian, B. J.** (2007). The neuropsychiatry of impulsivity. *Current opinion in psychiatry*, 20(3), 255-261.

- Chan, C. S., & Rhodes, J. E.** (2013). Religious coping, posttraumatic stress, psychological distress, and posttraumatic growth among female survivors four years after Hurricane Katrina. *Journal of traumatic stress, 26*(2), 257-265
- Chase, K. A., O'Leary, K. D., & Heyman, R. E.** (2001). Categorizing partner-violent men within the reactive–proactive typology model. *Journal of consulting and clinical psychology, 69*(3), 567.
- Clarkin, J. F., Kernberg, O. F., & Yeomans, F. E.** (2012). *Borderline kişiliğin psikoterapisi.* (MK Helvacıoğlu, Çev.). Kocaeli: Psikoterapi Enstitüsü Yayınları.
- Clements, C. M., Sabourin, C. M., & Spiby, L.** (2004). Dysphoria and hopelessness following battering: The role of perceived control, coping, and self-esteem. *Journal of family violence, 19*, 25-36.
- Cobb, A. R., Tedeschi, R. G., Calhoun, L. G., & Cann, A.** (2006). Correlates of posttraumatic growth in survivors of intimate partner violence. *Journal of Traumatic Stress: Official Publication of The International Society for Traumatic Stress Studies, 19*(6), 895-903.
- Cordova, M. J., Cunningham, L. L., Carlson, C. R., & Andrykowski, M. A.** (2001). Posttraumatic growth following breast cancer: a controlled comparison study. *Health psychology, 20*(3), 176.
- Crowell, S. E., Beauchaine, T. P., & Linehan, M. M.** (2009). A biosocial developmental model of borderline personality: elaborating and extending Linehan's theory. *Psychological bulletin, 135*(3), 495.
- Cryder, C. H., Kilmer, R. P., Tedeschi, R. G., & Calhoun, L. G.** (2006). An exploratory study of posttraumatic growth in children following a natural disaster. *American Journal of Orthopsychiatry, 76*(1), 65-69.
- Çetin, F., Yeloğlu, H. O., & Basım, H. N.** (2015). Psikolojik dayanıklılığın açıklanmasında beş faktör kişilik özelliklerinin rolü: Bir kanonik ilişki analizi. *Türk Psikoloji Dergisi, 30*(75), 81-92.
- Danhauer, S. C., Case, L. D., Tedeschi, R., Russell, G., Vishnevsky, T., Triplett, K., Ip, E. H., & Avis, N. E.** (2013). Predictors of posttraumatic growth in women with breast cancer. *Psycho-oncology, 22*(12), 2676-2683

- DeRoon-Cassini, T. A., de St Aubin, E., Valvano, A., Hastings, J., & Horn, P.** (2009). Psychological well-being after spinal cord injury: perception of loss and meaning making. *Rehabilitation psychology*, 54(3), 306.
- Dickerson, A. G.** (2011). *Healing and posttraumatic growth in African American survivors of domestic violence: An exploration of women's narratives*. (Doctoral Dissertation). The University of North Carolina at Charlotte.
- Duan, W., Guo, P., & Gan, P.** (2015). Relationships among trait resilience, virtues, post-traumatic stress disorder, and post-traumatic growth. *PloS one*, 10(5), e0125707.
- Durak Batigün, A.** (2002). Gençler ve intihar: Diğer yaş gruplarıyla farklılaşan özellikler.
- Durna, B. D., Çetin, İ., & Filiz, M.** (2022). Sağlık Çalışanlarında Stres ve Stres Yönetimi Üzerine Bir Algı Çalışması: Sivas Numune Hastanesi Örneği. *Van Sağlık Bilimleri Dergisi*, 15(1), 1-12. <https://doi.org/10.52976/vansaglik.808956>
- Dürü, Ç.** (2006). *Travma sonrası stres belirtileri ve travma sonrası büyümenin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi ve bir model önerisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Dürü, Ç.** (2014). Travma Sonrası Büyüme. *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(6) ISSN: 2146-7676
- Eisenberg, N., & Spinrad, T. L.** (2004). Emotion-related regulation: Sharpening the definition. *Child development*, 75(2), 334-339.
- Ekman, P. E., & Davidson, R. J.** (1994). *The nature of emotion: Fundamental questions*. Oxford University Press.
- Eker, D., & Arkar, H.** (1995). Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin faktör yapısı, geçerlik ve güvenirliği. *Türk Psikoloji Dergisi*, 10(34), 45-55.
- Elçi, Ö.** (2004). *Otizmi olan çocuk ailelerinde sosyal destek, stres düzeyi ve başa çıkma stratejilerinin, travma sonrası büyümeyi ve tükenmişliği yordama düzeyi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Elder, G. H., Jr., & Clipp, E. C.** (1989). Combat experience and emotional health: Impairment and resilience in later life. *Journal of Personality*, 57, 311-341.
- Elderton, A., Berry, A., & Chan, C.** (2017). A systematic review of posttraumatic growth in survivors of interpersonal violence in adulthood. *Trauma, Violence, & Abuse*, 18(2), 223-236.
- Ellsberg, M., Peña, R., Herrera, A., Liljestrand, J., & Winkvist, A.** (2000). Candies in hell: women's experiences of violence in Nicaragua. *Social science & medicine*, 51(11), 1595-1610.
- Else-Quest, N.M. ve Hyde J.S.** (2021). Kadın Psikolojisi ve Toplumsal Cinsiyet: İnsan
- Erbaş, Ş. S.** (2019). *Benlik saygısı ve ego gücünün problem çözme becerisi ile ilişkisinin incelenmesi* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Erim, B. R., & Yücens, B.** (2016). Kadına yönelik şiddet ve kadın sığınma evleri. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 25(4), 536-549
- Erkuş, A.** (1994). *Psikolojik Terimler Sözlüğü*. Ankara: Doruk Yayınları
- Ersan, C.** (2017). Okul öncesi dönem çocuklarının saldırganlık düzeylerinin duygu ifade etme ve duygu düzenleme açısından incelenmesi.
- Eskin, M., Harlak, H., Demirkıran, F., & Dereboy, Ç.** (2013). Algılanan Stres Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması: Güvenirlilik ve Geçerlik Analizi. *New Symposium Journal*, 51(3),132-140.
- Evenden, J. L.** (1999). Varieties of impulsivity. *Psychopharmacology*, 146(4), 348-361.
- Ezerbolat, M., & Özpolat, A. G. Y.** (2016). Travma sonrası büyüme: travmaya iyi yanından bakmak. *Kriz Dergisi*, 24(1).
- Fariz, S., Kadakal, A., & Fariz, G.** (2021). Pandemi sürecinde sağlık çalışanlarında travma sonrası büyümenin stresle başa çıkma ve algılanan sosyal destek açısından yordanması. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(3), 292-301.
- Fonagy, P.** (2000). Attachment and borderline personality disorder. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 48, 1129-1146.

- Frazier, P., Conlon, A., & Glaser, T.** (2001). Positive and negative life changes following sexual assault. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 69(6), 1048-1055.
- Gable, S. L., & Reis, H. T.** (2010). Good news! Capitalizing on positive events in an interpersonal context. In M. P. Zanna (Ed.), *Advances in experimental social psychology*, Vol 42. (pp. 195–257). San Diego, CA, US: Academic Press.
- García-Moreno, C., Jansen, H. A., Ellsberg, M., Heise, L., & Watts, C.** (2005). *WHO multi-country study on women's health and domestic violence against women*. World Health Organization.
- García-Moreno, C., Pallitto, C., Devries, K., Stöckl, H., Watts, C., & Abrahams, N.** (2013). *Global and regional estimates of violence against women: prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner sexual violence*. World Health Organization.
- Gezen, M., & Oral, E. T.** (2013). Kadın sığınma evinde yaşayan kadınlar ile şiddet gördüğü evde yaşamaya devam eden kadınların bağlanma biçimlerinin ve ruhsal belirti düzeylerinin incelenmesi. *Düşünen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 26(65), 65-71.
- Gökdağ, C.** (2021). How does interpersonal emotion regulation explain psychological distress? The roles of attachment style and social support. *Personality and Individual Differences*, 176, 110763.
- Gökdağ, C., Sorias, O., Kıran, S., & Ger, S.** (2019). Kişilerarası Duygu Düzenleme Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması ve Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 30(1).
- Gökmen, G., & Deniz, M. E.** (2020). Travma sonrası büyümenin yordayıcıları olarak öz-anlayış ve affetme. *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2), 72-93.
- Göksu, Ö., & Kumcağız, H.** (2020). Covid-19 Salgınında Bireylerde Algılanan Stres Düzeyi ve Kaygı Düzeyleri. *Electronic Turkish Studies*, 15(4).
- Görün, L., Öntürk, Y., Efek, E., Bingöl, E., et al.** (2020). Futbol Hakemlerinin Benlik Saygıları ve Algılanan Stres Düzeyleri Arasındaki İlişkinin

- İncelenmesi (Düzce İli Örneği). *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 127-140. <https://doi.org/10.38021/asbid.742049>
- Gross, J. J., & Thompson, R. A.** (2007). Emotional Regulation; CconceptualFoundations. *Handbook of Emotion Regulation*, 3-26.
- Gülçür, L.** (1999). *A study on domestic violence and sexual abuse in Ankara, Turkey*. Istanbul: Women for Women's Human Rights
- Güler, N., Tel, H., & Tuncay, F. Ö.** (2005). Kadının aile içinde yaşanan şiddete bakışı. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 27(2), 51-56.
- Gülner, M.** (2022). *Şiddete maruz kalan kadınlarda kendilik algısı ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Master's Thesis). İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Güneş, H.** (1999). *Marmara depremini yaşayan yetişkinlerde stres düzeyi, başa çıkma stratejileri, strese bağlı gelişme olgusu ve ilgili faktörlerde cinsiyet farklılıkları*. (Unpublished Master Thesis). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Güngör, E.** (2019). Kanser tanısı alan bireylerde travma sonrası büyüme ve psikolojik dayanıklılık düzeylerinin incelenmesi. (*Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*). Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Güngör, R.** (2023). Şiddete Maruz Kalan Kadınların Olayların Etkisi ile Ontolojik İyi Oluş ve Travma Sonrası Büyüme Arasındaki İlişkide Stresle Başa Çıkma Rolünün Aracı Etkisi. (*Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi*). Rumeli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Gross J. & Thompson R. A.** (2007). Emotional regulation: Conceptual foundations. In Gross J. (Eds.), *Handbook of emotion regulation*. (pp. 3-24). New York, NY: Guilford Press.
- Hawley, C. A., & Joseph, S.** (2008). Predictors of positive growth after traumatic brain injury: A longitudinal study. *Brain Injury*, 22(5), 427-435.
- Hays, P. A.** (1996). Culturally responsive assessment with diverse older clients. *Professional Psychology: Research and Practice*, 27(2), 188.

- Heise, L.** (1993). *Violence against women: the hidden health burden*. *World Health Stat Q*; 46:78-85.
- Heise, L. L., Pitanguy, J., & Germain, A.** (1994). Violence against women: the hidden health burden. *World Bank discussion papers*, 255.
- Helgeson, V. S., Reynolds, K. A., & Tomich, P. L.** (2006). A meta-analytic review of benefit finding and growth. *Journal of consulting and clinical psychology*, 74(5), 797
- Hemenway D, Solnick S, Carter J.** (1994). Child rearing violence. *Child Abuse Negl*, 18: 1011-1020.
- Herman, J.L.** (2007). *Travma ve İyileşme* (7.Baskı). (T.Tosun,Çev). Literatür Yayınları. (Orijinal eserin basım tarihi 1992)
- Hofmann, S.** (2014). Interpersonal emotion regulation model of mood and anxiety disorders. *Cognitive Therapy and Research*, 38(5), 483-492.
- Jim, H. S., & Jacobsen, P. B.** (2008). Posttraumatic stress and posttraumatic growth in cancer survivorship: a review. *The Cancer Journal*, 14(6), 414-419
- Joseph, S.** (2009). Growth following adversity: Positive psychological perspectives on posttraumatic stress. *Psihologiske teme*, 18(2), 335-344.
- Joseph, S., & Linley, P. A.** (2005). Positive adjustment to threatening events: An organismic valuing theory of growth through adversity. *Review of general psychology*, 9(3), 262-280.
- İlk, G., & Bilge, Y.** (2020). Borderline kişilik bozukluğu ve duygu düzenleme güçlüğü. *Turkish Studies-Social Sciences*.
- Kadın Dayanışma Vakfı.** (2017). *Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Mekanizmaları İzleme Raporu*. <https://ab-ilan.com/wp-content/uploads/2017/10/izleme-rapor-2.compressed.pdf> Erişim tarihi:2023
- T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü.** (2015). *Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması*. Ankara.
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM).** (2016). “*Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2016-2020*”, Ankara.
- Kappas, A.** (2011). Emotion and regulation are one! *Emotion Review*, 3, 17–25.

- Kararırmak, Ö.** (2006). Psikolojik sağlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 3(26), 129-142.
- Karakaya, B.** (2023). Obsesif kompulsif bozukluk hastalarında çocukluk çağı travması yüksek ve düşük olan bireylerin psikodinamik açıdan değerlendirilmesi.
- Karal, D., & Aydemir, E.** (2012). *Türkiye'de kadına yönelik şiddet*. International Strategic Research Organization (USAK).
- Karaman, Ö., & Tarım, B.** (2018). TRAVMA SONRASI BÜYÜME, SOSYAL PROBLEM ÇÖZME VE İYİMSERLİK ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (20), 190-198.
- Kardaş, F., & Tanhan, F.** (2018). Van depremini yaşayan üniversite öğrencilerinin travma sonrası stres, travma sonrası büyüme ve umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 1-36.
- Kaye-Kauderer, H. P., Levine, J., Takeguchi, Y., Machida, M., Sekine, H., Taku, K., ... & Katz, C.** (2019). Post-traumatic growth and resilience among medical students after the March 2011 disaster in Fukushima, Japan. *Psychiatric quarterly*, 90, 507-518.
- Kernberg, O.** (1967). Borderline personality organization. *Journal of the American psychoanalytic Association*, 15(3), 641-685.
- Kesimci, A.** (2003). *Meme kanseri hastalarda depresyon ve umutsuzluğun yordayıcıları olarak, algılanan destek, başa çıkma yolları ve strese bağlı gelişim*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- KESKİN, G. S.** (2013). *Travmatik bir yaşantı olarak boşanma: aile içi şiddet, travmatik stres ve sosyal desteğin travma sonrası büyüme ile ilişkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi
- Kira, I. A., Aboumediene, S., Ashby, J. S., Odenat, L., Mohanesh, J., & Alamia, H.** (2013). The dynamics of posttraumatic growth across different trauma types in a Palestinian sample. *Journal of Loss and Trauma*, 18(2), 120-139.

- Kleim, B., & Ehlers, A.** (2009). Evidence for a curvilinear relationship between posttraumatic growth and posttrauma depression and PTSD in assault survivors. *Journal of Traumatic Stress*, *22*(1), 45–52. doi:10.1002/jts.v22:1
- Koç, M. S.** (2017). *Kişilerarası Duygu Düzenleme Anketi'nin (IERQ) Türk kültürüne uyarlanması ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi.
- Koç, M. S., Aka, B. T., Doğruyol, B., Curtiss, J., Carpenter, J. K., & Hofmann, S. G.** (2019). Psychometric properties of the Turkish version of the interpersonal emotion regulation questionnaire (IERQ). *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, *41*, 294-303.
- Koutrouli, N., Anagnostopoulos, F., & Potamianos, G.** (2012). Posttraumatic stress disorder and posttraumatic growth in breast cancer patients: a systematic review. *Women & health*, *52*(5), 503-516.
- Krug, E. G., Mercy, J. A., Dahlberg, L. L., & Zwi, A. B.** (2002). The world report on violence and health. *The lancet*, *360*(9339), 1083-1088.
- Kuijpers, K. F., van der Knaap, L. M., & Lodewijks, I. A.** (2011). Victims' influence on intimate partner violence revictimization: A systematic review of prospective evidence. *Trauma, Violence, & Abuse*, *12*(4), 198-219.
- Kunst, M. J. J.** (2011). Affective personality type, post-traumatic stress disorder symptom severity and post-traumatic growth in victims of violence. *Stress and Health*, *27*(1), 42-51.
- Kurtoğlu, C., & Gökkaya, F.** (2023). Covid-19 Döneminde KKTC'de Ev Kadını Olmak: Travma Sonrası Büyüme, Kendini Açma ve Algılanan Sosyal Destek. *Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi*, *5*(3), 208-217.
- Larsen, S. E., & Berenbaum, H.** (2015). Are specific emotion regulation strategies differentially associated with posttraumatic growth versus stress? *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, *24*(7), 794-808.
- Lazarus, R. S., & Folkman, S.** (1984). *Stress, appraisal, and coping*. Springer publishing company.

- Levenson, R. W.** (1994). Human emotion: A functional view. *The nature of emotion: Fundamental questions, 1*, 123-126.
- Lewis, M., Haviland-Jones, J. M., & Barrett, L. F. (Eds.)**. (2010). *Handbook of emotions*. Guilford Press.
- Lieberman, M. A.** (1996). *Doors close, doors open: Widows, grieving, and growing*. Morton Lieberman.
- Lindstrom, C. M., Cann, A., Calhoun, L. G., & Tedeschi, R. G.** (2013). The relationship of core belief challenge, rumination, disclosure, and sociocultural elements to posttraumatic growth. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 5(1), 50.
- Linehan, M.** (1993). *Cognitive-behavioral treatment of borderline personality disorder*. Guilford press.
- Linley, P. A., & Joseph, S.** (2004). Positive change following trauma and adversity: A review. *Journal of traumatic stress: official publication of the international society for traumatic stress studies*, 17(1), 11-21.
- Liu, D. Y., Strube, M. J., & Thompson, R. J.** (2021). Interpersonal emotion regulation: An experience sampling study. *Affective Science*, 2(3), 273-288.
- Malhotra, M., & Chebiban, S.** (2016). Posttraumatic growth: Positive changes following adversity-an overview. *International Journal of Psychology and Behavioral Sciences*, 6(3), 109-118.
- Masterson, J. F.** (1976). *Psychotherapy of the borderline adult: A developmental approach*. New York: Brunner/ Mazel.
- Marroquín, B.** (2011). Interpersonal emotion regulation as a mechanism of social support in depression. *Clinical psychology review*, 31(8), 1276-1290.
- McMillen, J. C., Smith, E. M., & Fisher, R. H.** (1997). Perceived benefit and mental health after three types of disaster. *Journal of consulting and clinical psychology*, 65(5), 733.
- McNamara, J. R., & Fields, S. A.** (2001). The Abuse Disability Questionnaire: Internal consistency and validity considerations in two samples. *Journal of family violence*, 16, 37-45.

- McWilliams, N.** (1994). Psikanalitik Tanı Klinik Süreç İçinde Kişilik Yapısını Anlamak (Çeviri Ed. E Kalem). *İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları*.
- Michael, C., & Cooper, M.** (2013). Post-traumatic growth following bereavement: A systematic review of the literature. *Counselling Psychology Review, 28*(4), 18-33.
- Min, J. A., Yoon, S., Lee, C. U., Chae, J. H., Lee, C., Song, K. Y., & Kim, T. S.** (2013). Psychological resilience contributes to low emotional distress in cancer patients. *Supportive care in cancer, 21*, 2469-2476.
- Mitchell, R. E., & Hodson, C. A.** (1983). Coping with domestic violence: Social support and psychological health among battered women. *American journal of community psychology, 11*(6), 629-654.
- Mor Çatı.** (2019). Yıllık Faaliyet Raporu. <https://morcati.org.tr/wp-content/uploads/2020/06/morcati-faaliyet-raporu-2019.pdf> Erişim tarihi: 2023
- Müdürlüğü, K. S. G.** (2008). *Aile İçi şiddetle mücadele el kitabı*.(s.11-13) TC Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü.
- Müdürlüğü, T. B. K. S. G.** (2009). Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması. Erişim Adresi: <http://www.ksgm.gov.tr/tdvaw/anasayfa.htm>.
- Neugebauer, R.** (2000). Research on intergenerational transmission of violence: the next generation. *The Lancet, 355*(9210), 1116-1117.
- Niemic, C.** (2004). Studies of Emotion: A Theoretical and Empirical Review of Psychophysiological Studies of Emotion. *Psychophy, 1*, 15–18.
- Onat, O & Otrar, M.** (2010). Bilişsel duygu düzenleme ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 31*, 123-143.
- Öz, F., & Bahadır Yılmaz, E.** (2009). Ruh sağlığının korunmasında önemli bir kavram: Psikolojik sağlamlık. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 16*(3), 82-89.

- Özçetin, Y. S. Ü., & Hiçdurmaz, D.** (2020). Kanser Deneyiminde Psikolojik Sağlık ve Travma Sonrası Büyüme Artırıcı Yapılandırılmış Grupla Güçlendirme Programı. *Koç Üniversitesi Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 17(1), 51-58.
- Özgan, H., Balkar B. ve Eski, M.** (2008). Eğitim Fakültesi Öğrencileri Tarafından Sınıfta Algılanan Stres Nedenleri ve Kişisel Değişkenlerin Strese Olan Etkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(24), 337–350.
- Öztürk, A. B.** (2014). *Erkeklik ve kadına yönelik aile içi şiddet: eşine şiddet uygulayan erkekler.* (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Ankara.
- Page, A. Z., & İnce, M.** (2008). Aile içi şiddet konusunda bir derleme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(22), 81-94.
- Parappully, J., rosenbaum, r., Van den Deale, L. & Nzewi, e.** (2002). Thriving after trauma: The experience of parents of murdered children. *Journal of Humanistic Psychology*, 42, 33–70.
- Pargament, K. I., Royster, B. J. T., Albert, M., Crowe, P., Cullman, E. P., Holley, R., Schaefer, D., Sytniak, M., & Wood, M.** (1990). *A qualitative approach to the study of religion and coping: Four tentative conclusions.* Paper presented at the annual meeting of the American Psychological Association, Boston.
- Park, C. L., Cohen, L. H., & Murch, R. L.** (1996). Assessment and prediction of stress-related growth. *Journal of personality*, 64(1), 71-105.
- Piskin, M.** (1996). *Self-esteem and locus of control of secondary school children both in England and Turkey.* University of Leicester (United Kingdom).
- Prati, G., & Pietrantonio, L.** (2009). Optimism, social support, and coping strategies as factors contributing to posttraumatic growth: A meta-analysis. *Journal of loss and trauma*, 14(5), 364-388.
- Pulat, F.** (2019). Aktarım odaklı psikoterapinin borderline patolojilere bakışı. *Türkiye Bütüncül Psikoterapi Dergisi*, 2(3), 117-130.

- Ramos, C., & Leal, I. P.** (2013). Posttraumatic growth in the aftermath of trauma: A literature review about related factors and application contexts. *Psychology, Community & Health, 2*, 43-54.
- Rimé, B.** (2007). Interpersonal emotion regulation. Handbook of emotion regulation, 1, 466-468. In Lewis, M., Havilland- Jones, J. M., Barret, L. M. Eds. Handbook of Emotions (3rd edition)
- Rosenbach, C., & Renneberg, B.** (2008). Positive change after severe burn injuries. *Journal of burn care & research, 29*(4), 638-643
- Ruiz-Pérez, I., & Plazaola-Castaño, J.** (2005). Intimate partner violence and mental health consequences in women attending family practice in Spain. *Psychosomatic medicine, 67*(5), 791-797.
- Salsman, J. M.** (2006). *Posttraumatic Growth and PTSD Symptomatology among Colorectal Cancer Survivors: The Impact of Emotional Expression and Cognitive Processing*. Disertasi, Department of Psychology, University of Kentucky: Lexington
- Sarısoy, G.** (2012). *Travma sonrası büyümenin derecesinin ve travma sonrası büyümeyi yordayan etkenlerin meme kanseri hastalarında incelenmesi*. Ankara, Hacettepe Üniversitesi.
- Sawyer, A., & Ayers, S.** (2009). Post-traumatic growth in women after childbirth. *Psychology and Health, 24*(4), 457-471
- Schaefer, J. A., & Moos, R. H.** (1992). Life crises and personal growth. In B. N. Carpenter (Ed.), *Personal coping: Theory, research, and application* (pp. 149–170). Praeger Publishers/Greenwood Publishing Group
- Schaefer, J. A., & Moos, R. H.** (1998). The context for posttraumatic growth: Life crises, individual and social resources, and coping. *Posttraumatic growth: Positive changes in the aftermath of crisis, 99*(126), 9781410603401-9.
- Seligman, M. E.** (2011). *Flourish: A visionary new understanding of happiness and well-being*. Simon and Schuster.
- Sen, S. ve Bolsoy, N.** (2017). Violence Against Women: Prevalence and Risk Factors in Turkish Sample. *BMC Women's Health, 17*(1), 2-9.

- Senter, K. E., & Caldwell, K.** (2002). Spirituality and the maintenance of change: A phenomenological study of women who leave abusive relationships. *Contemporary family therapy*, 24, 543-564.
- Sezgin, H.** (2007). *Partneri tarafından şiddet görmüş ve kadın sığınma evinde barınan kadınların kullandıkları başetme yöntemleri ile algıladıkları sosyal desteğin ruhsal sağlıkları ile ilişkisinin incelenmesi.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim Dalı.
- Shakespeare-Finch, J., & Armstrong, D.** (2009). Trauma type and posttrauma outcomes: Differences between survivors of motor vehicle accidents, sexual assault, and bereavement. *Journal of Loss and Trauma*, [15\(2\)](#), 69–82.
- Shakespeare-Finch, J., & Barrington, A. J.** (2012). Behavioural changes add validity to the construct of posttraumatic growth. *Journal of Traumatic Stress*, 25, 433–439. doi: 10.1002/jts.21730
- Sheikh, A. I.** (2008). Posttraumatic growth in trauma survivors: Implications for practice. *Counselling Psychology Quarterly*, 21(1), 85-97.
- Skosnik, P. D., Chatterton, R. T., & Swisher, T.** (2000). Modulation of attentional inhibition by norepinephrine and cortisol after psychological stress. *International Journal of Psychophysiology*, 36, 59–68.
- Solomon, Z., & Dekel, R.** (2007). Posttraumatic stress disorder and posttraumatic growth among Israeli ex-pows. *Journal of Traumatic Stress: Official Publication of the International Society for Traumatic Stress Studies*, 20(3), 303-312.
- Soykan, A.** (2019). *Sınır kişilik özelliği deneyimleyen bireylerin bağlanma stilleri ile duygu farkındalığı ve duygu düzenleme güçlüğü düzeylerinin incelenmesi.* (Master's Thesis). Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Soylu, Y.** (2018). Boşanmış kadınlarda psikolojik sağlamlığı açıklamaya yönelik bir model geliştirme. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 8(49), 81-100.

- Soysal, G. C. ve Arı, E. (Ed.). (2020).** Duygu Düzenleme. (1). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Splevins, K., Cohen, K., Bowley, J., & Joseph, S. (2010).** The theories of posttraumatic growth: Cross-cultural perspectives. *Journal of Loss and Trauma*, 15, 259–277. doi: 10.1080/15325020903382111
- Stets, J. E., & Burke, P. J. (2014).** Self-esteem and identities. *Sociological perspectives*, 57(4), 409-433.
- Subaşı, N., & Akın, A. (b.t.)** Kadına Yönelik Şiddet; Nedenleri ve Sonuçları.
- Sungur, G. (2015).** The effect of online self-esteem and awareness training program on university students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 197, 476-481.
- Şahin, D.(2009).** *Kişilik Bozuklukları*. Retrieved from https://www.tavsiyedyorum.com/makale_3940.htm
- Şahin, Z. (2018).** *Aile içi şiddet mağuru olan kadınlarda kendilik algısı, psikopatoloji ve bilişsel duygu düzenleme stratejileri*. (Master's Thesis). Işık Üniversitesi.
- Şen, M. (2019).** *Psikolojik destek alan ve almayan bireylerde çocukluk çağı travmaları ve dürtüsellik ilişkisinin incelenmesi* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Şenel, D. (2018).** Eğitim Seviyelerine Göre Şiddete Maruz Kalan Kadınlar Üzerine Bir Araştırma. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(82), 747-765.
- Şimşir, Z. (2017).** Savaş travma sonrası büyüme, değerler ve algılanan sosyal destek arasındaki yordayıcı ilişkiler.
- Taku, K., Tedeschi, R. G., & Cann, A. (2015).** Relationships of posttraumatic growth and stress responses in bereaved young adults. *Journal of Loss and Trauma*, 20(1), 56-71.
- Talbot, K. (1998).** Mothers now childless: Personal transformation after the death of an only child. *Omega: Journal of Death and Dying*, 38(3), 167–186

- Taylor, S. E., Wood, J. V., & Lichtman, R. R.** (1983). It could be worse: Selective evaluation as a response to victimization. *Journal of social issues*, 39(2), 19-40.
- Taylor, J. Y.** (2004). Moving from surviving to thriving: African American women recovering from intimate male partner abuse. *Research and theory for nursing practice*, 18(1), 35-50.
- Tedeschi, R. G.** (1999). Violence transformed: Posttraumatic growth in survivors and their societies. *Aggression and Violent Behavior*, 4(3), 319-341.
- Tedeschi, R. G., & Calhoun, L. G.** (2004). Posttraumatic growth: Conceptual foundations and empirical evidence. *Psychological inquiry*, 1-18.
- Tedeschi, R. G., & Calhoun, L. G.** (1995). *Trauma and transformation: Growing in the aftermath of suffering*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Tedeschi, R. G., & Calhoun, L. G.** (1996). The posttraumatic growth inventory: Measuring the positive legacy of trauma. *Journal of Traumatic Stress*, 9, 455-471.
- Tedeschi, R. G., Park, C. L., & Calhoun, L. G.** (Eds.). (1998). *Posttraumatic growth: Positive changes in the aftermath of crisis*. Routledge.
- Tedeschi, R. G., Shakespeare-Finch, J., Taku, K., & Calhoun, L. G.** (2018). *Posttraumatic growth: Theory, research, and applications*. Routledge.
- Top, E. G.** (2021). *Covid 19 pandemisi sürecinde bilişsel duygu düzenleme stratejileri ve kişilik özelliklerinin travma sonrası büyümeye etkileri* (Master's thesis, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi).
- Tortamış, B.** (2009). *Sığınma evinde kalan kadınlarda şiddet öyküsü açısından travma sonrası stres bozukluğu, benlik saygısı ve beden algısının değerlendirilmesi* (Master's thesis, Adli Tıp Enstitüsü).
- Thompson, R. A.** (1994). Emotion regulation: A theme in search of definition. *Monographs of the society for research in child development*, 25-52.
- Tüfekçi, S.** (2011). *Trafik kazası geçirmiş kişilerin dünyaya ilişkin varsayımları, travma sonrası stres belirtileri ve travma sonrası gelişim düzeylerinin incelenmesi* (Master's Thesis). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Ulloa, E., Guzman, M. L., Salazar, M., & Cala, C.** (2016). Posttraumatic growth and sexual violence: A literature review. *Journal of aggression, maltreatment & trauma*, 25(3), 286-304.
- UNICEF. United Nations Children's Fund** (2000). Domestic violence against women and girls, Innocenti digest, No:6
- Uzun, E.** (2021). *Kişilerarası duygu düzenleme stratejileri stresle başa çıkma tarzları ile kaygı ve depresyon arasındaki ilişkiler* (Master's thesis, İstanbul Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü).
- Ülbe, S., & Kartal, M.** (2019). Kaza ve yaralanmalardan sonra travma sonrası gelişim. *Türkiye Klinikleri Psychology-Special Topics*, 4(1), 47-57.
- Van Slyke, J.** (2013). Post-traumatic growth. *Naval Center for Combat & Operational Stress Control*, 1-5.
- Veronen, L. J., & Kilpatrick, D. G.** (1983). Rape: A precursor of change. In *Life-Span Developmental Psychology* (pp. 167-191). Academic Press.
- Walker, L. E.** (2009). *The battered woman syndrome*. Springer Publishing Company.
- Wang, J. L., Zhang, D. J., & Zimmerman, M. A.** (2015). Resilience theory and its implications for Chinese adolescents. *Psychological Reports*, 117(2), 354-375
- Weiss, T.** (2004). Correlates of posttraumatic growth in husbands of breast cancer survivors. *Psycho-Oncology: Journal of the Psychological, Social and Behavioral Dimensions of Cancer*, 13(4), 260-268.
- Weiss, T., & Berger, R.** (2010). *Posttraumatic growth and culturally competent practice: Lessons learned from around the globe*. John Wiley & Sons.
- Westphal, M., & Bonanno, G. A.** (2007). Posttraumatic growth and resilience to trauma: Different sides of the same coin or different coins?. *Applied Psychology*, 56(3), 417-427.
- Wild, N. D., & Paivio, S. C.** (2004). Psychological adjustment, coping, and emotion regulation as predictors of posttraumatic growth. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 8(4), 97-122.
- Williams, W. C., Morelli, S. A., Ong, D. C., & Zaki, J.** (2018). Interpersonal emotion regulation: Implications for affiliation, perceived support, relationships,

and well-being. *Journal of personality and social psychology*, 115(2), 224.

Włodarczyk, A., Basabe, N., Páez, D., Reyes, C., Villagrán, L., Madariaga, C., ... & Martínez, F. (2016). Communal coping and posttraumatic growth in a context of natural disasters in Spain, Chile, and Colombia. *Cross-Cultural Research*, 50(4), 325-355.

Wolchik, s.A., Coxe, s., Tein, J.Y., sandler, I.N. & Ayers, T.s. (2008). Six-year longitudinal predictors of post-traumatic growth in parentally bereaved adolescents and young adults. *Omega: Journal of Death and Dying*, 58, 107-128.

World Health Organization. (1996). *Violence against women*. Geneva

World Health Organization. (2013). *Responding to intimate partner violence and sexual violence against women: WHO clinical and policy guidelines*. World Health Organization.

World Health Organization. (2019). *RESPECT women: Preventing violence against women* (No. WHO/RHR/18.19). World Health Organization.

Wuthnow, R. (1991). *Acts of compassion: Caring for others and helping ourselves*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

Yanikkerem, E., Sevil, Ü., Yüksel, D., & Kitapçıoğlu, G. (2007). A pregnant woman's feelings" I have fears"[Gebe bir kadının hissettikleri" korkuyorum"].

Yardım, H., & Demir, M. (2022). Romantik ilişkilerde algılanan sosyal destek, bağlanma ve kadına yönelik şiddet tutumu. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 67-79.

Yetim, D., & Şahin, E. M. (2008). Aile hekimliğinde kadına yönelik şiddete yaklaşım. *Aile Hekimliği Dergisi*, 2(2), 48-53.

Yıldırım İ. (1996). Eşi dayak atan evli bireylerin özellikleri. *3P Dergisi*, 4:108-115.

Yıldırım, S. (2008). Muhasebe Öğretim Elemanları ve Meslek Mensuplarının Mesleki Stres Düzeyi Üzerine Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi* (38), 153-162.

- Yıldırım S., Terzioğlu F.** (2018). Şiddetin Farklı Bir Yüzü: Flört Şiddeti, Etkileri ve Etkileyen Faktörler. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 21(4):285-92.
- Yılmaz, G.** (2023). Flört Şiddetine Maruz Bırakılan Üniversite Öğrencisi Kadınlarında Travma Sonrası Stres Belirtileri ve Travma Sonrası Büyüme. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Yılmaz, B. Ve Karaboğa, I.** (2013). *Şiddete Maruz Kalma Bilgi Formu*. Yayınlanmamış Raporu.
- Yıldırım, G.C., G., & Yüksel, S.** (2021). Kişilik Organizasyonları Envanteri'nin Türkçe Uyarlaması: Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 45-56.
- Yıldız, M.** (2021). *Üniversite öğrencilerinde travma sonrası büyümenin yordanmasında bağlanma ve bilişsel duygu düzenlemenin rolü*. (Master's Thesis). Hasan Kalyoncu Üniversitesi.
- Young, M. D.** (2007). *Finding meaning in the aftermath of trauma: Resilience and posttraumatic growth in female survivors of intimate partner violence*. University of Montana.
- Yukay Yüksel, M., Saruhan, V., & Keçeci, B.** (2021). Psikolojik Sağlamlığın Duygusal Zeka ve Kişilerarası Duygu Düzenleme Açısından İncelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 53(53), 141-156.
- Zaki, J. & Williams, W. C.** (2013). Interpersonal emotion regulation. *Emotion*, 13(5), 803–810.
- Zarei, M., Rasolabadi, M., Gharibi, F., & Seidi, J.** (2017). The prevalence of violence against women and some related factors in Sanandaj city (Iran) in 2015. *Electronic physician*, 9(11), 5746.
- Zoellner, T., & Maercker, A.** (2006). Posttraumatic growth in clinical psychology— A critical review and introduction of a two component model. *Clinical psychology review*, 26(5), 626-653.

EKLER

Ek-A. Etik Kurul İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 12.09.2021-60

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU KARARI

Karar Tarihi	09/09/2021	Karar Sayısı	07/04
--------------	------------	--------------	-------

KURUL ÜYELERİ

Prof. Dr. Fahameddin BAŞAR / Rektör Yardımcısı - Başkan
Prof. Dr. Erol KILIÇ / Güzel Sanatlar Fakültesi-Dekan V. - Üye
Prof. Dr. Esra AKGÜL / MYO- Müdür V. - Üye
Prof. Dr. Hasan BACANLI / Eğitim Fakültesi-Dekan V. - Üye
Prof. Dr. Mustafa ALTUNDAĞ / İslami İlimler Fakültesi-Dekan - Üye
Prof. Dr. Nihat ÖZTOPRAK / Edebiyat Fakültesi - Üye
Prof. Dr. Sefa SAYGILI / Edebiyat Fakültesi - Üye
Dr. Öğr. Üyesi Eyup Sabri KALA / Hukuk Müşaviri - Raportör

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu 09.09.2021 tarihinde saat 11:00'da toplanmış ve aşağıdaki karar alınmıştır.

KARAR

KARAR NO 2021-07/04 Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Şevval KIZILKÖY'ün "Partneri Tarafından Şiddete Maruz Bırakılmış Kadınların Travma Sonrası Büyüme Kapasitelerinin İlişkili Değişkenler Açısından İncelenmesi" isimli araştırmasında kullanacağı anket ve ölçeklerinin etik yönden uygunluğuna,

Toplantıya katılan üyelerinin oy birliği ile karar verildi.

e-izahdır

Prof. Dr. Fahameddin BAŞAR
Başkan

e-izahdır

Prof. Dr. Hasan BACANLI
Üye

e-izahdır

Prof. Dr. Erol KILIÇ
Üye

e-izahdır

Prof. Dr. Sefa SAGILI
Üye

e-izahdır

Prof. Dr. Mustafa ALTUNDAĞ
Üye

e-izahdır

Prof. Dr. Esra AKGÜL
Üye

e-izahdır

Prof. Dr. Nihat ÖZTOPRAK
Üye

Doküman No: E0.FR-201; İlk Yayın Tarihi: 07.03.2019; Revizyon Tarihi: 20.07.2020; Revizyon No: 01; Sayfa: 1 / 1

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Ek-B. Demografik Bilgi Formu

Demografik Bilgi Formu

1. Cinsiyetiniz?

2. Kaç yaşındasınız?

3. Nerede yaşıyorsunuz?

a) Büyük şehir () b) Şehir () c) İlçe/Kasaba () d) Köy ()

4. Öğrenim durumunuz nedir? (Lütfen son bitirdiğiniz okulu düşünerek yanıtlayın)

a. Okur yazar değil b. Okur yazar c. İlkokul d. Ortaokul e. Lise f. Üniversite g. Diğer (belirtiniz).....

5. Mesleğiniz nedir

a) Ev Hanımı b) Memur c) İşçi d) Emekli e) Diğer (belirtiniz)

6. Gelir Düzeyiniz?

1) Çok Düşük () 2) Düşük () 3) Orta () 4) Yüksek () 5) Çok Yüksek

7. Sosyal güvenceniz var mı?

1) Evet () 2) Hayır ()

8. Sosyal güvenceniz kim tarafından sağlanıyor?

1) Kendim () 2) Eşim () 3) Anne-babam () 4) Diğer _____

9. Günlük hayatınızda sürdürmenizi güçleştiren bir fiziksel rahatsızlığınız ya da fiziksel engeliniz var mı?

Evet () Hayır ()

10. Cevabınız evetse, lütfen belirtiniz:

11. Şu an kiminle/kimlerle yaşıyorsunuz?

Partner/Eş () Aile (anne, baba, kardeş vb.) () Tek başına () Arkadaş ()

Diğer:

12. Medeni durumunuz nedir?

1) Evli () 2) Boşanmış () 3) Dul 4) sözlü / nişanlı 5) bekar(?)

13. Evli değilseniz devam eden bir romantik ilişkiniz var mı? Varsa ne kadar süre devam ediyor?

a) 0-1 ay b) 1 yıldan az c) 1-3 d)3-7 e)Diğer (belirtiniz) f)İlişkim yok.

14.Evliyseniz kaç yıldır evlisiniz?

15.Eşinizle nasıl evlendiniz? (Evlenmediyseniz bu soruyu geçebilirsiniz)

1)Evli değilim. () 2)Anlaşarak () 3)Görücü usulü () 4)Aile zorlaması () 5)Kaçarak ()
6)Kaçırılarak

16. Genel olarak evliliğinizi/beraberliğinizi nasıl değerlendirirsiniz?

a.İlişkim yok b. Çok kötü c.Kötü d) Kısmen İyi e)İyi f)Çok İyi

17. Çocuğunuz var mı? Varsa Sayısı nedir?

a. Yok b. 1 tane c. 2 tane d. 3 tane e. 4 tane f. 5 ve daha üzeri

18.Daha önce psikolojik yardım aldınız mı?

Evet () Hayır ()

19.Cevabınız evet ise nedenini ve ne kadar süre olduğunu lütfen belirtiniz(Bir önceki soruya “hayır” cevabı verdiyseniz yanıt olarak “hayır” yazarak devam edebilirsiniz.

20. Aldığınız psikolojik yardımın türünü belirtiniz a) Psikoterapi b)Psikiyatrik ilaç desteği
c)Her ikisi birden d)Psikolojik yardım almadım

21. Çocuğu dövmek, dayak atmak oldukça yaygın bir durumdur. Çocukluğunuzda aileniz tarafından fiziksel şiddete maruz bırakılma sıklığınızı lütfen aşağıdaki ölçek üzerinden değerlendirin.

a. Hiç fiziksel şiddet görmedim b. 1-2 defa c)Senede birkaç kez d) Ayda birkaç kez e)
Hemen hemen her gün

22. Çocukluğunuzda yetiştirilme ortamınızda hiç fiziksel şiddete şahit oldunuz mu?

a. Hiç fiziksel şiddete şahit olmadım b. 1-2 defa c)Senede birkaç kez d) Ayda birkaç kez e)
Hemen hemen her gün

23. Bir erkeğin eşine karşı kaba kuvvet kullanmasını nasıl karşılıyorsunuz?

a. Normaldir, kullanabilir b. Normal değildir kullanmamalıdır. c. Kesin bir yargıda bulunulamaz, duruma göre değerlendirilmelidir.

24. Sizce eşi/partneri tarafından şiddete/kaba kuvvete maruz bırakılan bir kadın ne yapmalıdır?

a. Birlikteliğini sonlandırmamalıdır, sabretmelidir b. Ailesine, Kadın Sığınma Evlerine sığınmalıdır c. Aile büyüklerinin araya girip şiddetin sonlanması sağlanmasını talep etmelidir d. Ailesinin yönlendirmesine göre hareket etmelidir. e. İlgili kurumlara şikayet etmeli. f. Birlikteliğini sonlandırmalı g. Diğer (lütfen belirtiniz...)

25. Hayatınızın herhangi bir döneminde partneriniz tarafından fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kaldınız mı?

Evet Hayır

Bir önceki soruya (25. Soru) hayır cevabını verdiyseniz isterseniz çalışmayı sonlandırabilirsiniz.

Aşağıdaki şu an ya da geçmişte yaşadığınız ilişkideki partnerinizin (eşiniz, nişanlınız / sözlünüz ya da sevgiliniz) size karşı yapmış olduğu ya da halen sergiliyor olabileceği bazı davranışlar tanımlanmaktadır. Lütfen her maddeyi dikkatle okuyup, ilişkiniz süresince bu tür davranışa maruz bırakılıp bırakılmadığınızı belirtiniz. Tanımlanan türde bir davranışa bir kez bile maruz bırakılmış olsanız lütfen evet seçeneğini işaretleyiniz.

26. Şimdiye kadar eski ya da şimdiki partneriniz (eşiniz, nişanlınız/sözlünüz ya da sevgiliniz) tekme atma, tokatlama, itme, kesici alet kullanma ya da yumruklama gibi bir yöntemle sizi fiziksel olarak incitmeye çalıştı mı?

Evet () Hayır()

Yanıtınız “evet” ise

27.Bu olay ne zaman yaşandı?

a. Yaşanmadı b. Günler önce c.Aylar önce d.yıllar önce e.Diğer

28.Buna benzer olayları ne sıklıkta yaşıyorsunuz?

Hiç yaşamadım() Bir kez oldu () Ara sıra () Çok sık ()

29. Şimdiye kadar eski ya da şimdiki partneriniz (eşiniz, nişanlınız/sözlünüz ya da sevgiliniz) sizinle istemediğiniz halde ya da istemediğiniz türde cinsel ilişkiye girmeye çalıştı mı ya da sizi cinsel açıdan yetersiz olmakla suçladı mı?

Evet () Hayır()

Yanıtınız “evet” ise

30.Bu olay ne zaman yaşandı?

Cevabınız “evet” ise

a.Yaşanmadı b. Günler önce c.Aylar önce d.yıllar önce e.Diğer

31.Buna benzer olayları ne sıklıkta yaşıyorsunuz?

a.Hiç yaşamadım b.Bir kez oldu. c.Ara sıra d.Çok sık

32. Şimdiye kadar eski ya da şimdiki partneriniz (eşiniz, nişanlınız/sözlünüz ya da sevgiliniz) maddi olanakları (parayı) sizin üzerinizden bir yatırım aracı olarak kullandı mı? (Örneğin sizin, çocuklarınızın ya da evin temel ihtiyaçlarını karşılamak üzere çok kısıtlı bir

harçlık verme, kazandığınız paraya el koyma, daha fazla para kazanmaya zorlama, izinsiz kredi kartınızı kullanma, arkadaşlarınızdan ya da ailenizden borç istemeye zorlama gibi)

Evet () Hayır ()

33. Bu olay ne zaman yaşandı?

Yanıtınız “evet” ise

a. Yaşanmadı b. Günler önce c. Aylar önce d. yıllar önce e. Diğer

34. Buna benzer olayları ne sıklıkta yaşıyorsunuz?

a. Hiç yaşamadım b. Bir kez oldu. c. Ara sıra d. Çok sık

35. Şimdiye kadar eski ya da şimdiki partneriniz (eşiniz, nişanlınız/sözlünüz ya da sevgiliniz) sizi arkadaşlarınız ya da ailenizle görüşmekten alıkoyma, başkalarının yanında küçük düşürme, size ailenize ya da çocuklarınıza zarar vermekle tehdit etmek gibi yollarla baskı altına almaya çalıştı mı?

Evet () Hayır ()

36. Bu olay ne zaman yaşandı?

Yanıtınız “evet” ise

a. Yaşanmadı b. Günler önce c. Aylar önce d. yıllar önce e. Diğer

37. Buna benzer olayları ne sıklıkta yaşıyorsunuz?

a. Hiç yaşamadım b. Bir kez oldu. c. Ara sıra d. Çok sık

38. Şimdiye kadar eski ya da şimdiki partneriniz (eşiniz, nişanlınız/sözlünüz ya da sevgiliniz) sizi kendi güvenliğinizden korku duymanıza neden olacak şekilde sürekli telefon ile aramak, kısa mesaj veya e-posta göndermek, sosyal medya yolu ile takip etmek, istemediğiniz zaman ve mekânda karşınıza çıkmak, istemediğiniz halde hediye göndermek gibi davranışlarda bulundu mu?

Evet () Hayır ()

39. Bu olay ne zaman yaşandı?

Yanıtınız “evet” ise

a. Yaşanmadı b. Günler önce c. Aylar önce d. yıllar önce e. Diğer

40. Buna benzer olayları ne sıklıkta yaşıyorsunuz?

a. Hiç yaşamadım b. Bir kez oldu. c. Ara sıra d. Çok sık

41. Fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz bırakıldığınız partneriniz ile ilişkiniz devam ediyor mu?

a) Evet b) Hayır c) Fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz bırakan bir partnerim hiç olmadı.

42. Eğer devam etmiyorsa ne kadar süre önce ilişkiniz sonlandı?

Eğer devam ediyorsa “ilişkim devam ediyor” yazabilirsiniz. Bu tarz bir ilişkiniz hiç olmadıysa, “böyle bir ilişkim olmadı” yazabilirsiniz.

43. Şiddetin devam ettiği süre?

() 1 yıldan az

() 1-5 yıl

() 5 yıldan fazla

() Şiddet içeren bir ilişkim olmadı.

44. En son ne zaman şiddet gördünüz?

45. Yaşadığınız bu şiddet içeren yaşantıları göz önüne aldığımızda bu süreçte size sosyal destek sağlayan birileri var mıydı?

a) Evet, vardı. B) Hayır, yoktu.

46. Varsa kim/kimler olduğunu işaretleyiniz (Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)

1) Ailem () 2) Arkadaşlarım () 3) Akrabalarım () 4) Çocuğum () 5) Kardeşlerim () 6) Destek sağlayan birileri yoktu. 7) Diğer () _____

47. Eşiniz/Partneriniz size karşı şiddet kullandığında, bu konuda herhangi bir kişi ya da kurumdan yardım almayı denediniz mi?

a. Evet b. Hayır

48. Bu konuda nereden yardım aldınız? (Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz.)

a. Aile (anne, baba, kardeş vb.)

b. Akrafa/ komşu

c. Emniyet güçleri (polis, jandarma vb.)

d. Sağlık kuruluşları ve çalışanları

e. Sığınma Evleri

Ek-C. Kadına Yönelik Şiddeti Derecelendirme Ölçeği

Son bir yıl içinde, sizin ve partnerinizin çatışma ya da kızgınlık yaşadığınız zamanlar olmuştur. Aşağıda son 12 (on iki) ay boyunca partnerinizin size karşı olabilecek davranışlarına ait bir liste bulunmaktadır. Her ifadede yer alan davranış için partnerinizin size ne kadar sıklıkta o şekilde davrandığını aşağıdaki ölçekten bir numara yazarak belirtiniz.

1- Asla 2- Bir kez 3- Birkaç kez 4- Birçok kez

___ 1. Duvara, kapıya ya da bir mobilyaya vurdu ya da tekmeledi.	___ 22. Sizi aniden ya da zorla gasp etti
___ 2. Herhangi bir şey attı, kırdı ya da parçaladı.	___ 23. Sarstı ya da sertçe tuttu
___ 3. Siz de arabadayken tehlikeli biçimde sürdü.	___ 24. Sizi tırmaladı
___ 4. Size bir cisim fırlattı.	___ 25. Saçınızı çekti
___ 5. Size parmağını salladı.	___ 26. Kolunuzu büktü
___ 6. Tehditkâr vücut hareketleri ya da mimiklerde bulundu.	___ 27. Şaplak attı
___ 7. Size el kaldırdı.	___ 28. Isırdı
___ 8. Size kabadayı gibi davrandı.	___ 29. Size avucunun içi ile vurdu
___ 9. Size ait bir şeye zarar verdi.	___ 30. Sizi elinin tersi ile vurdu
___ 10. Sizin önemseydiğiniz şeylere zarar verme konusunda tehdit etti.	___ 31. Başınıza ve yüzünüze tokat attı
___ 11. Mülke zarar vereceği ile ilgili tehdit etti.	___ 32. Size bir şeyle vurdu
___ 12. Önemseydiğiniz biri için sizi tehdit etti.	___ 33. Sizi yumrukladı
___ 13. Sizi inciteceği yönünde tehdit etti.	___ 34. Sizi tekmeledi
___ 14. Kendini öldüreceği yönünde sizi tehdit etti.	___ 35. Ayakları ile çiğnedi
___ 15. Sizi öldüreceği konusunda tehdit etti.	___ 36. Boğazınızı sıktı
___ 16. Sizi silah kullanarak tehdit etti.	___ 37. Sizi bir şeyle yaktı
___ 17. Bir sopa kullanarak sizi tehdit etti.	___ 38. Sopa benzeri bir aleti size kullandı
___ 18. Sizi öldürmek istiyormuş gibi hareket etti.	___ 39. Sizi dövdü
___ 19. Bir tabanca ya da bıçakla sizi tehdit etti	___ 40. Üzerinizde silah ya da bıçak kullandı
___ 20. Sizi yerde hareketsiz kalacak şekilde sıkıştırdı	___ 41. İsteyip istemediğinize aldırmadan seks yapmaya zorladı
___ 21. Sizi itip kaktı	___ 42. İsteğiniz dışında size oral seks yaptı
	___ 43. İsteğiniz dışında sizinle cinsel ilişkiye girdi
	___ 44. Seks yapmanız için sizi fiziksel olarak zorladı
	___ 45. İsteğiniz dışında sizi anal sekse zorladı
	___ 46. Cinsel yoldan üzerinizde bir cisim kullandı

Ek-D. Travma Sonrası Büyüme Ölçeği

Aşağıda, başınızdan geçen ve sizi en fazla etkileyen olayın bir sonucu olarak ortaya çıkmış olabilecek değişiklikleri belirten ifadeler verilmiştir. Bu değişikliklerin yaşamınızda ne dereceye kadar yer aldığını verilen ölçek üzerinden işaretleyiniz.

0	1	2	3	4	5
Başımdan geçen olayın bir sonucu olarak bu değişikliği yaşamadım	Başımdan geçen olayın bir sonucu olarak bu değişikliği çok az yaşadım.	Başımdan geçen olayın bir sonucu olarak bu değişikliği biraz yaşadım.	Başımdan geçen olayın bir sonucu olarak bu değişikliği orta düzeyde yaşadım.	Başımdan geçen olayın bir sonucu olarak bu değişikliği oldukça fazla yaşadım.	Başımdan geçen olayın bir sonucu olarak bu değişikliği çok fazla yaşadım.

1. Yaşamda neyin önemli olduğuna ilişkin önceliklerimi değiştirdim.

(0) (1) (2) (3) (4) (5)

2. Yaşamımın değerini şimdi daha çok takdir ediyorum.

(0) (1) (2) (3) (4) (5)

3. Yeni ilgi alanları geliştirdim.

(0) (1) (2) (3) (4) (5)

4. Kendime olan güvenim arttı.

(0) (1) (2) (3) (4) (5)

5. Manevi konuları artık daha iyi anlıyorum.

(0) (1) (2) (3) (4) (5)

6. Zor anlarda insanlara güvенеbileceğimi artık daha iyi biliyorum.

(0) (1) (2) (3) (4) (5)

7. Yaşamıma yeni bir yön verdim.

(0) (1) (2) (3) (4) (5)

8. Başkalarına daha fazla yakınlık hissediyorum.

(0) (1) (2) (3) (4) (5)

9. Duygularımı ifade etmeye artık daha istekliyim.

(0) (1) (2) (3) (4) (5)

10. Zorluklarla başa çıkabileceğimi daha iyi biliyorum.

(0) (1) (2) (3) (4) (5)

11. Yaşamımla ilgili daha iyi şeyler yapabilirim.

(0) (1) (2) (3) (4) (5)

12. Artık olayları olduğu şekilde daha kolay kabul edebiliyorum.

(0) (1) (2) (3) (4) (5)

13. Her günün değerini artık daha iyi takdir edebiliyorum.

(0) (1) (2) (3) (4) (5)

14. Başka zaman karşılaşamayacağım yeni fırsatlar doğdu.

(0) (1) (2) (3) (4) (5)

15. Artık başkalarına karşı daha şefkatliyim.

(0) (1) (2) (3) (4) (5)

16. İlişkilerim için artık daha çok çaba harcıyorum.

(0) (1) (2) (3) (4) (5)

17. Değişmesi gereken şeyleri değiştirebilmek için artık daha fazla çaba harcıyorum

(0) (1) (2) (3) (4) (5)

18. Daha inanç sahibi biri oldum.

(0) (1) (2) (3) (4) (5)

19. Zannettiğimden daha güçlü olduğumu keşfettim.

(0) (1) (2) (3) (4) (5)

20. İnsanların ne kadar harika olduklarıyla ilgili çok şey öğrendim.

(0) (1) (2) (3) (4) (5)

21. Başkalarına ihtiyaç duyabileceğimi artık daha iyi kabulleniyorum.

(0) (1) (2) (3) (4) (5)

Ek-E. Algılanan Stres Ölçeği

Yönerge: Aşağıda geçtiğimiz ay içerisindeki kişisel deneyimleriniz hakkında bir dizi soru yöneltilmektedir. Her soruyu dikkatlice okuyarak size en uygun seçeneğin altındaki kutuya bir çarpı işareti koyarak cevaplayınız. Soruların doğru veya yanlış cevabı yoktur. Önemli olan sizin duygu ve düşüncelerinizi yansıtan yanıtları vermenizdir.

	Hiçbir Zaman	Neredeyse Hiçbir Zaman	Bazen	Oldukça Sık	Çok sık
1. Geçen ay, beklenmedik bir şeylerin olması nedeniyle ne sıklıkta rahatsızlık duydunuz?					
2. Geçen ay, hayatınızdaki önemli şeyleri kontrol edemediğinizi ne sıklıkta hissettiniz?					
3. Geçen ay, kendinizi ne sıklıkta sinirli ve stresli hissettiniz?					
6. Geçen ay, kişisel sorunlarınızı ele alma yeteneğinize ne sıklıkta güven duydunuz?					
7. Geçen ay, her şeyin yolunda gittiğini ne sıklıkta hissettiniz?					
8. Geçen ay, ne sıklıkta yapmanız gereken şeylerle başa çıkamadığınızı fark ettiniz?					
9. Geçen ay, hayatınızdaki zorlukları ne sıklıkta kontrol edebildiniz?					
10. Geçen ay, ne sıklıkta her şeyin üstesinden geldiğinizi hissettiniz?					
11. Geçen ay, ne sıklıkta kontrolünüz dışında gelişen olaylar yüzünden öfkeleniniz?					
14. Geçen ay, ne sıklıkta problemlerin üstesinden gelemeyeceğiniz kadar biriktiğini hissettiniz?					

*Eskin M, Harlak H, Demirkıran F, Dereboy Ç. Algılanan Stres Ölçeğinin Tü rkçeye Uyarlanması: Güvenirlik ve Geçerlik Analizi. Yeni Symposium Journal 2013; 51 (3): 132-140

Ek-F. Kişilerarası Duygu Düzenleme Ölçeği

Aşağıda bireylerin başka bireyler aracılığıyla duygularını nasıl düzenlediklerini gösteren ifadeler bulunmaktadır. Bu ölçekte doğru veya yanlış cevap yoktur. Önemli olan verdiğiniz yanıtın sizi ne kadar doğru yansıttığıdır. Lütfen her bir maddeyi dikkatlice okuyun ve her biri için o ifadenin sizin için ne kadar doğru olduğunu **1'den= "Kesinlikle doğru değil"den 5'e= "Tamamen doğru"** kadar uzanan beşli ölçek üzerinde **yalnızca birini** işaretleyerek belirtin.

1-----2-----3-----4-----5

Kesinlikle doğru değil	Çok az doğru	Biraz doğru	Oldukça doğru	Tamamen doğru
1. Başka kişilerin duygularıyla nasıl baş ettiğini öğrenmek kendimi daha iyi hissetmemi sağlar.				1---2---3---4---5
2. Başka kişilerin bana işlerin görüldüğü kadar kötü olmadığını belirtmeleri üzgün/mutsuz ruh halimle baş etmeme yardımcı olur.				1---2---3---4---5
3. Mutluluğumu paylaşmak istediğimde başka insanların yanında olmak hoşuma gider.				1---2---3---4---5
4. Kendimi kötü hissettiğimde, etrafımda bana şefkat gösteren insanlar olmasını isterim.				1---2---3---4---5
5. Endişeli olduğum zamanlarda başka bir kişinin bu işlerle nasıl baş edileceğine dair fikirlerini duymak bana iyi gelir.				1---2---3---4---5
6. Sevinçli olduğumda hayatımdaki önemli kişilerle birlikte olmak hoşuma gider.				1---2---3---4---5
7. Kendimi kötü hissettiğimde benden daha kötü durumda kişilerin olduğunun hatırlatılması bana iyi gelir.				1---2---3---4---5
8. Keyifli olduğumda, başkalarıyla birlikte olmak beni daha da keyiflendirir.				1---2---3---4---5
9. Kendimi kötü hissetmek genellikle, bana anlayış gösterecek kişilerle iletişime geçmeme neden olur.				1---2---3---4---5
10. Kendimi kötü hissettiğimde başka kişilerin bana işlerin şimdikinden çok daha kötü sonuçlanmış olabileceğini fark ettirmesi daha iyi hissetmemi sağlar.				1---2---3---4---5
11. Hayal kırıklığına uğradığımda başka insanların aynı durumla nasıl başa çıkacaklarını bilmek bana yardımcı olur.				1---2---3---4---5
12. Keyifsiz olduğumda rahatlamak için başka insanlara yönelirim.				1---2---3---4---5
13. Mutluluk bulaşıcı olduğundan mutlu olduğumda çevremde başka insanlar da olsun isterim.				1---2---3---4---5
14. Kızgın olduğumda başkaları bana endişelenmememi söyleyerek beni yatıştırabilir.				1---2---3---4---5
15. Üzgün olduğumda başka insanların benzer duygularla nasıl baş etmiş olduklarını duymak bana iyi gelir.				1---2---3---4---5
16. Üzgün/mutsuz olduğumda sadece sevdiğimi bilmek için çevremde başka insanlar olsun isterim.				1---2---3---4---5
17. Kaygılı olduğumda insanların telaşlanmamamı söylemesi beni sakinleştirir.				1---2---3---4---5
18. Sevinçli olduğumda, onları da mutlu etmek için çevremdeki insanlara yönelirim.				1---2---3---4---5

19. Üzıldüğümde teselli görmek amacıyla çevremdeki başka insanlara yönelirim.	1---2---3---4---5
20. Eğer kötü hissediyorsam, başka insanların benim durumumda ne yapacaklarını bilmeyi isterim.	1---2---3---4---5

Ek-G. Kişilik Organizasyonları Envanteri – KOREN

Bu envanterde insanların hayatları boyunca sergilediği çeşitli tutum, duygu ve davranışlar ile ilgili ifadeler vardır. Lütfen aşağıdaki tüm yönergeleri dikkatle okuyun ve size uygun şekilde tamamlayın.	Doğru değil	Nadiren doğru	Bazen Doğru	Sıklıkla doğru	Her zaman doğru
	1	2	3	4	5
1.İnsanları üzen şeyler yaptığımı; ancak bunların insanları neden üzdüğünü anlayamadığımı fark ederim.					
2.Bir şeyi sadece gerçek olarak algılamayı mı istiyorum yoksa o şey sahiden gerçek mi söyleyemem.					
3.Kaygılıyken ya da aklım karışık olduğunda, dış dünyadaki şeyler de bana anlamsız gelir.					
4.Çevremdeki her şey belirsizleştiyse ve karıştıysa iç dünyam da belirsiz ve karışık bir hal alır.					
5.Yakın bir ilişki içindeyken benlik duygumu yitirmekten korkarım					
6.İnsanlar beni başarılı bulduğunda çok mutlu, başarısız bulduğunda ise mahvolmuş hissederim.					
7.Sıcakkanlı ve fedakâr olmak ile soğuk ve ilgisiz biri olmak arasında gidip gelirim.					
8.İşte ya da okuldaki halime kıyasla evde daha farklı bir kişiymişim gibi hissederim.					
9.İnsanlar hayran olduğum kişilerin eksik yönlerini görmekte zorluk çektiğimi söyler.					
10.Duyduğum bir sesin ya da gördüğüm bir şeyin hayal dünyamın ürünü olup olmadığından emin olamam.					
11.Her nasılsa, insanlarla ilişkilerimi nasıl yürüteceğimi asla tam olarak bilemem.					
12.Benim için önemli olan insanların benimle ilgili duygu ve düşünceleri aniden değişecek diye korkarım.					
13.İnsanlar bana o kadar çok ihanet eder ve düşman olur ki, insanlara güvenmekte zorluk çekerim.					
14.Bir hevesle hobiler ve ilgi alanlarına yönelip sonra onlardan kolaylıkla vazgeçerim.					
15.İnsanlar bana, ya sevgiye boğarak ya da terk ederek karşılık verme eğilimindedirler.					
16.Kendimi, farklı zamanlarda tamamen farklı huyları olabilen bir insan olarak görüyorum.					
17.Mantıklı bir açıklaması olmayan şeyler duyduğum veya gördüğüm olur.					
18.Bazı fiziksel duyumlar bedenimde gerçekten var mı yoksa hayal ürünü mü söyleyemem.					
19.Yanıldığım sonradan ortaya çıksa bile, insanlara taparcasına hayranlık duymaya devam ederim.					
20.Bir şeyi sadece gerçek olarak algılamayı mı istiyorum yoksa o şey sahiden gerçek mi söyleyemem.					

21. Gerçekte var olmayan şeyleri gördüğüm olur.					
22. Güvende hissedebilmem için birisine hayranlık duymam gerekir.					
23. Beni iyi tanıyan kişiler bile nasıl davranacağımı tahmin edemez.					
24. Beni çok iyi tanıyan insanlar da dahil olmak üzere, insanların benimle ilgili düşüncelerinden emin olmam zordur.					
25. Hiç kimsenin göremeyeceği ya da duyamayacağı şeyleri görebilirim ya da duyabilirim.					
26. Kendimi, neredeyse bir başkasıymışım, tanıdığım (arkadaş, akraba gibi) hatta tanımadığım birisiymişim gibi hissederim.					
27. Hiç kimsenin anlayamayacağı ya da bilemeyeceği şeyleri anlarım ya da bilirim.					
28. Davranışlarımdaki değişimlere bir anlam veremem.					
29. Başkalarının gerçekte var olmadığını iddia ettiği şeylerin seslerini duyduğum olur.					
30. Duygularımı aşırı uçlarda, ya çok mutlu olarak ya da derin bir kederle yaşama eğilimindeyim.					
31. Gördüğüm şeylerin, onlara yakından baktığımda, başka şeylere dönüştüklerini düşünürüm.					